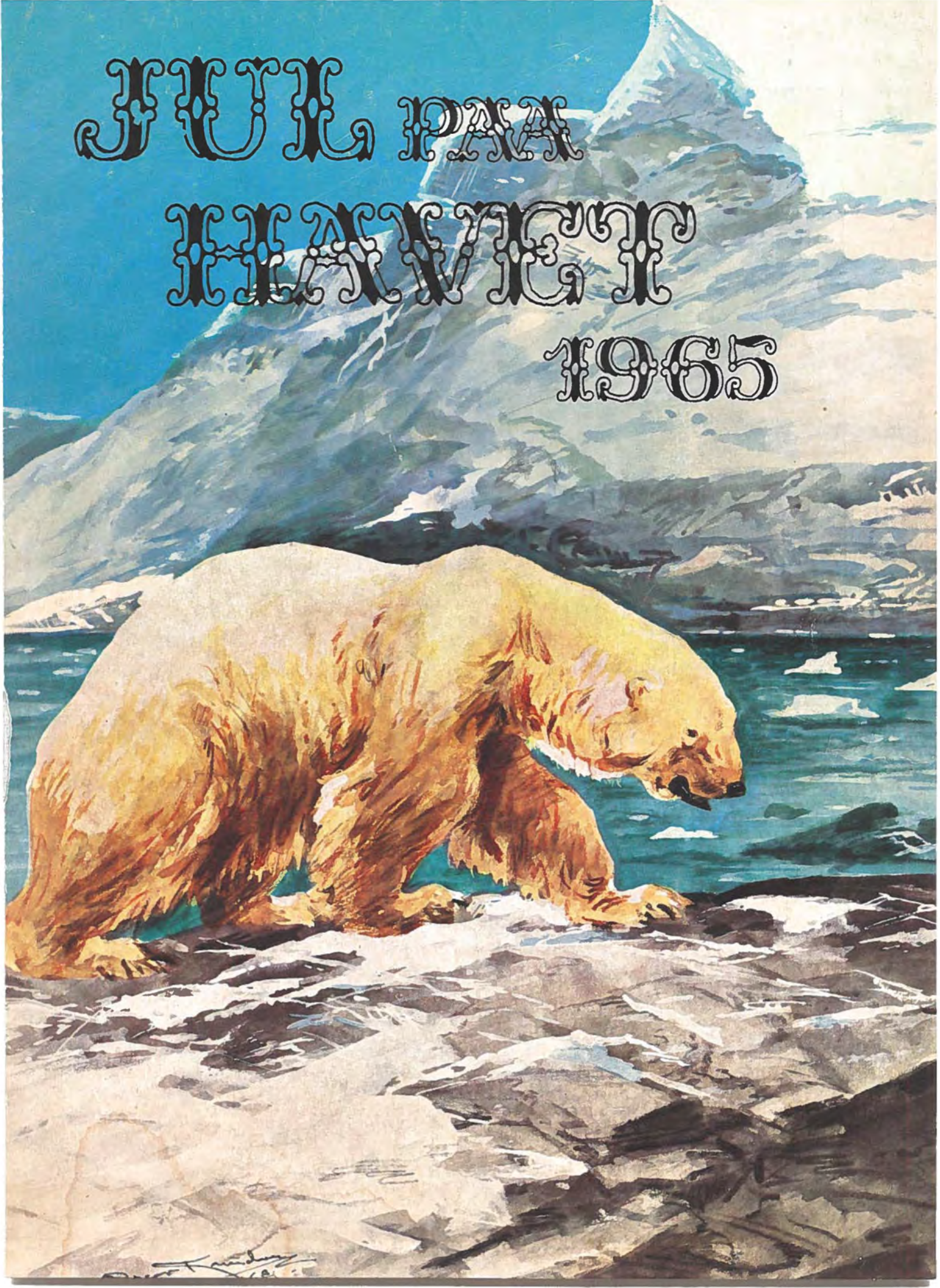

FULL PAGE

HEAVEN

1965

Robert Rauschenberg

Reproduktion : Brdr. Bærentzen

Akvarel af KJELD SIMONSEN

Vort land, vort kære, gamle land

Vort land, vort kære, gamle land,
vort lille land i bølgers arme,
med bøgeløv og klittesand,
med vintrens sne og somrens varme,
end jubler højt i kornets hav
fra lyngens banker håbets lærke,
end vajer højt i bølgers trav
dit frie banner, korsets mærke.

Vort land, vort kære, gamle land,
med vikingsmilet, skønt du lider,
med runeskrift på skjoldets rand
om ærens glans i svundne tider.
Vort land, som bar os i din favn
og lod os die ved dit hjerte,
kun Gud kan stille dine savn,
men vi vil lindre savnets smerte.

Vilb. Gregersen.

VIKINGENS JULENUMMER

Nr. 12 A

Jul Paa Havet 1965

REDAKTION: AXEL BÆRENTZEN

VIKINGENS FORLAG · KØBENHAVN

TRYK: A/S L. IHRICH

DEN SIDSTE SKUDE

Der sejler et skib på sin ensomme færd
gennem rullende dønning og jagende vande;
med svulmende kæsejl og knagende spær
det styrer mod fjerne, eksotiske lande.

Langt ude i kimingens gråblå azur,
hvor himmel og hav fortoner sig nænsomt,
i bassymfonier af rastløs natur
der lyder et klokkespil, fjernt og sælsomt.

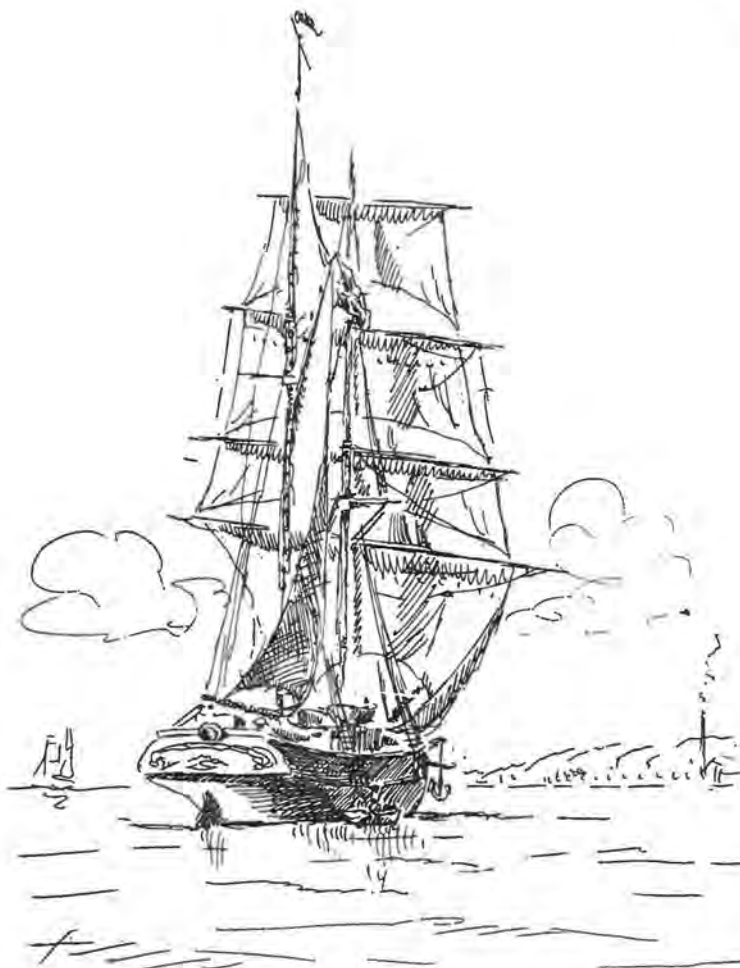
Og stjernestøv falder på master og sejl,
som rimfrost en birketræsskov forskønner.
Sirenerne synger om bovspryd og spejl
med lokkende toner for havgudens sønner.

Da rejser sig Neptun med rynkede bryn,
og Luna forsvinder bag natsorte sky'er.
Men havet raser med torden og lyn
og viser sin hvide manke og fly'r.

Og norerne synger en svanesang
om forliste skæbner i dommedagsbrag.
Den stolteste sejler *bound for Penang*,
til sidst kun et afmastet, synkende vrøg.

Når bedstefar sidder ved lampens skær
og tænker på, hvad han tabte og vandt,
da vil han spinde en ende især
om sejskibets saga og tiden, der svandt.

Børup Sørensen

POUL NOLSØ

Af AAGE HEINBERG

Ill. af OSC. KNUDSEN

Rundt på en række offentlige færøske kontorer, i Lagtinget og Landsstyret, på biblioteket og museet i Thorshavn, finder man på væggene en tegning af en yngre, vejrbitd mand med krøllet hår, skarp hage og store, klare øjne. Der er noget tidløst ved billedet, og når man får at vide, hvem han er – *Poul Nolsø* – vil de fleste danske ryste på hovedet og sige, at de ikke kender ham.

Manden blev født for snart 200 år siden på den ø, han tog navn efter – for oprindelig hed han Poul Poulsen, og han er intet mindre end Færøernes frihedshelt. Tillige var han den første digter af format, der er fostret på Færøerne, en blændende satiriker. Desuden en til det yderste praktisk mand. Han byggede således det første skib på Færøerne, var handelskyndig og dertil den skarpeste modstander af det åg, der var blevet lagt på Færøerne gennem den kongelige danske monopolhandel, som knægtede alt initiativ på øerne og forhindrede al privathandel.

Poul Nolsø ville først og fremmest lære sine landsmænd betydningen af at sejle og fiske, og han understregede endvidere for dem, hvor vigtigt det var, at der blev indført frihandel; det sidste var hans fødte modstandere, de kongelige, danske embedsmænd på Færøerne, absolut imod, og derfor hånede han dem i vers, der var den herligste blanding af ondskabsfuldhed og humor. Poul Nolsø er blevet kaldt »Færøernes Wessel« – og der var et godt stykke af en Johan Hermann Wessel i ham; men endnu mere af en Peder Wessel, nemlig Tordenskjold.

Han blev kun 42 år. Så forsvandt han sporeløst, hvad enten han nu, som rygter

gik – men det er næsten for utroligt – blev myrdet af sine modstandere – folk, som gennem adskillige år havde efterstræbt ham – eller han, som det officielt hed, med sit skib bukkede under i en kamp mod en engelsk kaper, der havde lidt samme skæbne. Givet er det, at Nolsø havde erhvervet sig den danske konge, Frederik VI's velvilje, og det irriterede de danske embedsmænd. Forsvundet var han i alt fald – for bestandig . . .

Poul Nolsøs liv er fuldt af spændende momenter, og den uretfærdighed, der er øvet mod ham fra officiel dansk side, er så iøjnefaldende, at der synes at være god grund til at bøde derpå ved at lade hans liv og gerning blive kendt og vurderet her i landet. Færingerne er med rette stolte af ham – mens de allerfleste herhjemme slet ikke kender ham.

Poul Nolsø kom til verden på den lille ø skrås over for Thorshavn, som han fik navn efter. På det tidspunkt var stillingen på Færøerne den, at øerne, som da talte 5000 indbyggere, hørte til den danske stat, men indtil 1814 regnedes de særlig til Norge, som de havde lovgivning med og da også oprindelig var underlagt. Af regeringskollegierne var det nærmest skatkammerkollegiet, eller det såkaldte kgl. rentekammer, de sorterede under. Deres to øverste embedsmænd var lagmanden og landfogeden; den sidste havde sit sæde i Thorshavn, og han skulle som »kongelig oppebørselsbetjent« opkræve skatter og var øernes øverste politimyndighed. Elsket var han ikke af befolkningen. – Lagmanden, der havde sit domicil på Vågø, var en slags overdommer og formand for Lagtinget eller Lagretten, som bestod af 48 lagrettesmænd. Så var der sorenskriveren, der førte

Nolsø skrev bl. a. digtet »Klør Knægt«, en satire over færingeres naivitet og danskernes dårlige behandling af dem.

protokollen og var underdommer. Militær var der også: En kommandant med titel af kaptajn, som kommanderede de 33 soldater, der udgjorde garnisonen og først og fremmest skulle vogte Skansen ved Thorshavn, hvorfra de skulle holde udkig efter smuglerskibe eller andre, der ville genere den kgl. danske handel. Skansen blev under Napoleons-krigene erobret af englænderne, der opstillede deres egne kanoner her, sådan som de pudsigt nok gjorde det 133 år senere, da de under 2. verdenskrig kom som besættelsesmagt, men rigtignok af en anden art end den kendte. Så var der endelig handelsforvalteren med sæde i Thorshavn. Han havde en vældig myndighed, sad som bestyrer af det kgl. monopol. Værerne fra København til øerne måtte kun oplagres i Thorshavn, og her skulle også alle produkter, det være sig fisk, trøjer eller vanter, uld, fjer, smør, tran og tælle, afleveres for at blive solgt. Først senere blev Trangisvåg på Suderø og Klaksvig på Bodø, den største af de nordlige øer, også gjort til vareoplagssteder.

I gammel tid havde færingerne selv drevet deres handel ved hjælp af egne skibe. Så var det, at Hansestæderne drog den færøske handel til sig, mere og mere, især fra Bergen, og til sidst var den færøske handel helt på Hansestædernes hænder. Christian IV modarbejdede dem stærkt, og i 1607 overdrog han al den færøske handel til nogle Bergen-købmænd. Men det kompagni, de stiftede, ophævedes 1662, hvorefter Frederik III gav Færøerne i len til sin favorit, Christoffer Gabel, der lod handelen drive ved et købmandshus. Efter Gabels død beholdt hans søn lenet, så længe han levede, hvorefter Frederik IV atter inddrog øerne under kronen, og fra nu af blev al handel et kongeligt monopol; alle varer skulle, efter en forordning af 1790, ved ankomsten efteres af sorenskriveren, der bestemte, om de var i tilstrækkelig god stand. Handelen blev en slags tuskhandel, men der var rig anledning til smugleri, og flere af de kgl. embedsmænd var blandt de værste i så henseende. Handelsforvalteren selv tjente sig i reglen hurtigt en formue, men på Nolsø's tid var det en særlig nidkær »hosevrager«, som han også kaldtes, fordi han havde ret til at afvise de hoser, som færingerne havde strikket og kom med som salgsvare, hvis han af en eller anden grund ikke fandt dem gode nok. Strømper og senere skibstrøjer var de vigtigste produkter til udførsel, men siden var også tælle, tran og fjer almindeligt. Til gengæld fik man fra Danmark alt det, der faldt ind under betegnelsen nødvendighedsartikler; men her var den kgl. danske monopolhandel streng i sin vurdering. For hvad var nødvendigt for færingerne?

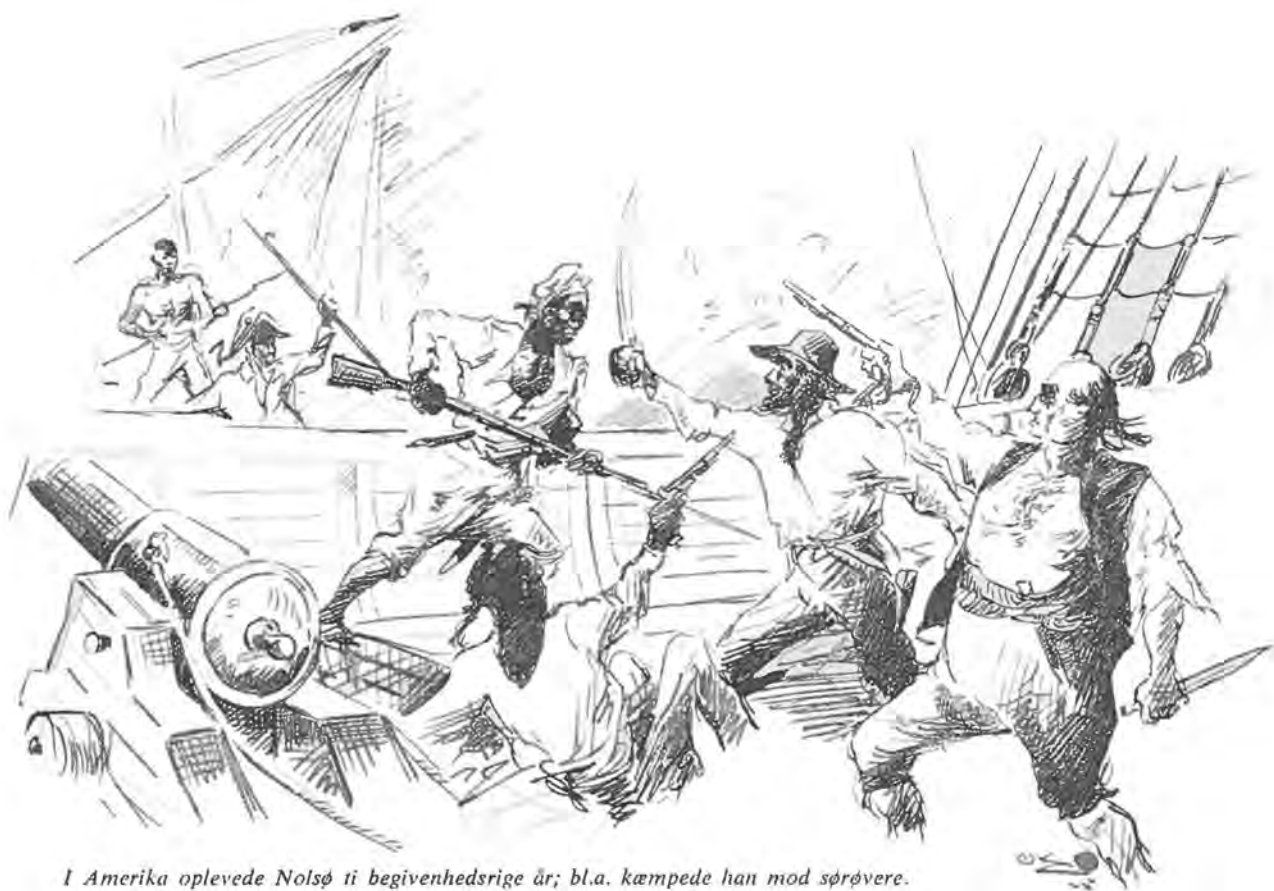
I denne verden, hvor smugleri, profitttrang og megen korrupsion florerede, voksede den unge Poul Nolsø op; hans slægt havde i mange generationer boet på øen, været landmænd, fiskere, smede, tømrere – og navnlig bådebyggere. Poul viste tidligt et ualmindeligt nemme og en brændende trang til kund-

skaber – en trang, der var svær at tilfredsstille. Der var nok en latinskole i Thorshavn; men der var hverken lærere eller elever i den. Den sidste pædagog var en mand, der kun talte og skrev latin og til sidst var at betragte som en original. Poul fik sin undervisning hjemme, hvor hans begavede farfar, Joen Poulsen, der selv var lidt af en digter, tog sig af ham. Det at kunne skrive var dengang meget sjældnere på Færøerne end det at kunne læse. De enkelte, der havde lært at skrive, var henvist til at bruge blod, kalveblod, i stedet for blæk, som den kgl. monopolhandel ikke anså for en nødvendighedsartikel. Landfogeden, Wenzel Hammershaimb, lånte tidligt den begavede unge mand bøger og forklarede ham dunkle ting i dem, når Poul besøgte Thorshavn. De færøske børn fik oftest undervisning af deres forældre, og den bestod mest i at foredrage de gamle færøske kvad. Poul Nolsø samlede i sin ungdom adskillige sådanne kvad, som han nedskrev og foredrog ved de populære danseaftener. Han havde en smuk og kraftig stemme og var dertil af ydre rank og bredskuldret.

Det var hans højeste ønske at komme ud i verden, men det satte først og fremmest faderen sig imod. Da han døde, og Poul var 18 år, lykkedes det; i forvejen havde han lært navigation hos bogholderen ved den kgl. handel, Mads Winther. Først tog han af sted som matros med et af handelsfirmaet Rosenmeyers skibe; på den tid var der nemlig i Thorshavn ved siden af monopolhandelen oprettet en såkaldt mellemandhandel mellem Amerika og England, som den store handelsmand, Niels Ryberg, og hans partner, Rosenmeyer, havde fået koncession på. Denne handel var imidlertid ikke beregnet på færingerne selv. Poul Nolsø havde dog held med sig og kom fra Rosenmeyers firma over til den kgl. monopolhandel og sejlede som styrmand frem og tilbage mellem København og Færøerne flere gange. På en eller anden måde lykkedes det ham at komme i engelsk tjeneste, og nu var vejen åben til den store verden. Ganske vist blev han udskrevet til krigstjeneste i England, men han flygtede og nåede til det store, nye frihedens land, Amerika.

Her oplevede han ti begivenhedsrige år, var i kamp med sørøvere, overrumplede flere smuglere og sejlede en tid lang som kaptajn for et rigt amerikansk handelshus. Han tjente godt med penge og blev efterhånden en holden mand.

Men længslen efter Færøerne, hans hjemland, sad ham i blodet. I hans hjemstavn troede man ham længst død. Pludselig en dag tilbød der sig en lejlighed for ham til at føre et skib, der skulle anløbe Færøerne, og han sejlede det ind til Nolsø, hvor han blev modtaget med stor begejstring, blandet med den største forundring. Han kunne fortælle de utroligste historier fra sit ophold i Amerika, men pengene, han havde med, gjorde dog mest indtryk og dernæst det, at han lod skibet, han havde været kaptajn på, sejle videre med styrmanden som fører. Mange betragtede ham måske nok som lidt af en eventyrer, men den

I Amerika oplevede Nolsø ti begivenhedsrige år; bl.a. kæmpede han mod sørøvere.

tale holdt op, da han, der under sin lange udlændighed havde skaffet sig mange kundskaber, forstod – gennem en vaccination, han indførte – at stoppe en ondartet epidemi. Han havde faktisk dermed indført vaccinationen på Færøerne.

Inden for monopolhandelen interesserede man sig straks for ham, og han fik atter skib at føre mellem Danmark og Færøerne. Det fortsatte han med, til han havde fået bygget sit eget fartøj.

Under Amerika-opholdet var frihedstrangen vægnet stærkt i ham, og det stod ham hurtigt klart, at Færøerne blev ussel behandlet af Danmark, navnlig fordi monopolhandelen lagde sit åg over øerne. Det var fra nu af hans mål at få skabt frihandel mellem Danmark og Færøerne.

Også på andre felter viste han store evner, afslørede sig som satyrikus og digtede skæmteviser, navnlig når hans skib på rejsen til eller fra København blev opholdt af storm eller tåge. Selv mente han ikke, hans digte var noget at tale om, skønt de meget hurtigt blev folkeeje, og han er med rette blevet betegnet som Færøernes første digter.

Poul Nolsø anså det for meget vigtigere, at man fik bygget nogle gode både på Færøerne, og her viste han vejen ved selv at udruste et skib. Han var en fortræffelig sømand og blev den eneste færing på sin tid, der selv både byggede og førte fartøj. Hans alsidighed var så stor, at han også formåede at gøre sig gældende som landmand på den gård, han havde fået på Bodø, da han kom tilbage til øerne, og han

drev den sådan frem, at det Kgl. Danske Landhus-holdningsselskab tildelte ham en sølvmedalje, som han dog aldrig nåede at modtage.

I året 1800 slog Poul Nolsø sig ned på gården Ute á Airi ved Klaksvig, dengang kun en ubetydelig bygd. Han havde fået gården gennem giftermål; hans kone, Maren Malene Ziska, ejede den. Han viste sig ædelmodig over for en af sin og konens venner ved at ombytte gården med en vens, og skønt den var dårlig skøttet i modsætning til den første, formåede han at drive den frem til mønsterbrug. Den fik navnet Biskopstø.

Men fra 1804 og resten af hans korte liv var tilværelsen en lang række besværligheder, kampe og skuffelser for Poul Nolsø. Ind imellem dog også anerkendelse som den store frihedshelt, højt beundret af sine færøske landsmænd, men forfulgt af de danske embedsmænd. Han var nu holdt op at være skibsfører for den kgl. handel og stræbte efter at nå det mål, han havde sat sig: at gøre sig nyttig for sine landsmænd. På Suderø købte han et skibsvrag for en billig penge og byggede af materialet det første færøske skib. Selv var han både skibsbygger, smed, seilmager og rebslager. Overalt på øerne hed det, at nu skulle Nolsø tage fat for sig selv.

De danske embedsmænd blev nervøse, da Nolsø som sit hovedformål med skibet angav: »Ophjælpning af det færøske fiskeri og mine landsmænds indøvelse i skibsfart, så de kan modnes til friere tider«. Han ville nyttiggøre landets hjælpekilder ved udfør-

sel af dets produkter og ved indførsel af nødvendige varer – som der herskede mangel på – »under forudsætning af tilladelse hertil af den kgl. handel,« tilføjede han forsigtigt.

Det stod elendigt til med færingernes forsyning med varer, og deres kår var derefter. De var nærmest stavnsbundne. Den mand, der ville rejse ned til Danmark, måtte stille en kaution på 500 rigsdaler for at opnå rejsetilladelse af øvrigheden, men den nægtedes i reglen, og de færreste havde i øvrigt råd til at stille den kaution. Pakker og breve til Færøerne blev uden videre brudt op, hvis man havde mistanke om indholdet. Øvrigheden, navnlig handelsforvalteren, så med sure miner til, når Nolsø blev omtalt som Færøernes frihedshelt, og meddelte til København, at man regnede Nolsø for smugler, mens man i virkeligheden var klar over, at han, den driftige og energiske mand, ville søge at fremskynde frigivelsen af handelen og demonstrere fordelene over for embedsmændene – ja, eventuelt kongen – i København. Det var ikke Nolsøs tanke at gøre sit skib til et smuglerskib; han gik så vidt muligt lovlige veje og henvendte sig gang på gang til handelskommissionen i København, og når den afviste da til det kgl. rentekammer og kronprinsen, den senere Frederik VI, med fremhævelse af øernes nød og mangel på forsyninger.

Ansøgningerne gik som oftest ud på at få tilladelse til at indtage en ladning korn eller andre nødvendighedsvarer som bytte for medbragt fisk, tran eller trøjer, varer, som ikke var indlemmet i handelstraktaten, og føre kornet hjem til Færøerne til hjælp for hans landsmænd. Nu var det svært at få betegnelsen »nødvendighedsvarer« anerkendt, og hvad Færøernes vigtigste produktion (uldstrømper, hoser, senere tillige skibstrøjer) angik, havde den kgl. handel eneret på udførsel heraf.

Forholdene var temmelig forvirrende, og alt var usikkert; derfor var det fristende med smugleri, og det blev da også drevet i stor stil, navnlig i Thorshavn – det eneste sted, handelsskibene anløb. De højere danske embedsmænd så gennem fingre med det, fordi de selv smuglede i stor målestok. Derfor var de, mindre end nogen, interesserede i en frigivelse af handelen, sådan som Nolsø ønskede det. Fjorten åbenlyse smughandelsboder skal have eksisteret i Thorshavn på kommandant Løbners, landsfoged Hammershaimbs og handelsforvalter Mørchs tid, og det hjalp nok, men fordyrede priserne.

I 1805 foretog Nolsø sine første to rejser med sit nye skib, »Råindin Frya« (Det smukke Forsøg), som han havde døbt det – én til Bergen med en lille ladning færøske stenkul og dernæst én med lignende last til København. Handelskommissionen skrev til det kgl. rentekammer, at man ville tie hertil; selv håbede Nolsø, at han ved at påvise, hvor elendigt det stod til med vareforsyningen på øerne, kunne få handelen frigivet. Det skete ikke. Til trods for den store mangel, fik han ikke lov at føre varer med tilbage.

Da de to første rejser var forløbet uden uheld,

følte Nolsø sig tryk og anede ikke uråd, da han for tredje gang, i 1806, gjorde sig rede til at sejle fra Færøerne med en ladning trøjer, tran og fisk. Nu kom der imidlertid pludselig en protest fra handelsforvalter Mørchs side. Han var ny på stedet og meget påpasselig. Men da Nolsø vidste, at de varer, han medførte, var frie, tog han ingen notits af protesten og sejlede. Den nidkære forvalter underrettede straks sine foresatte om dette »dristige Indbrud paa Hans Majestæts Anordninger«. Handelskommissionen skrev til rentekammeret om Nolsøs »lovbrud« og foreslog, at man tilkendegav ham, at han måtte sejle i ballast hjem til Færøerne, men i fremtiden ikke måtte drive nogen handelsfart fra og til disse øer.

Rentekammeret var med på dette, men Nolsø protesterede i København og skrev, at han ikke »troede at begå nogen forbrydelse imod regeringen ved til København at bringe trøjer, tran og fisk, hvilket Hans Kgl. Majestæt allernådigst har givet os frihed til at handle med.«

Nolsø vakte almindelig opmærksomhed i København; de to største blade skrev venligt om ham, og for sin stenkul-ladning fik han af regeringen en præmie på 72 rigsdaler, hvad der gjorde den kgl. monopolhandel yderst opbragt. Han fik ikke tilladelse til at føre nødvendighedsartikler tilbage til Færøerne; men så tog han et dristigt skridt, fyldte skibet med varer og sejlede til Kristianssand i Norge, hvor han solgte dem og købte andre til Færøerne. Handelskommissionen rasede og søgte at få ladningen beslaglagt, men forgæves. Sagen blev meget omfattende, og kommissionens formand udtalte, at han »ikke ville lade sig udle af skipper Nolsø.« Nolsøs svar var smædevisen »Fuglekvadet«, der irriterede embedsmændene voldsomt. De fik ham idømt en bod, som han protesterede imod, især fordi anklageren i hans sag på Færøerne var sysselmand Christiansen, som Nolsø kunne føre positive beviser for var stor-smugler. Det var en meget korruperet embedsstand, der herskede på øerne. Ét var smugleriet – noget andet at dette medførte høje overpriser, som de fleste ikke havde råd til at betale.

Kronprins Frederik fik efterhånden farten af, at alt ikke stod vel til, og meget tyder på, at der ville være kommet fart i de bestræbelser for frihandel, som Nolsø havde gjort sig til talsmand for, hvis ikke den ulykkelige krig med England og bombardementet af København i 1807 var kommet imellem. Det gav kronprinsen og landet i det hele taget andet at tænke på.

Amtmand Løbner, landsfoged Hammershaimb og navnlig sysselmand Christiansen nærede et indgroet had til Nolsø, men blandt sine landsmænd i nærmere forstand var han den beundrede helt. Han blev kaldt »Færøernes Bonaparte«.

De kvad, Nolsø skrev, blev talrigere; genialt komponerede var de og dertil interessante ved den maskering, personerne optræder i. De er ikke blot fulde af spillende lune, men viser også Nolsøs dybe for-

Poul Nolsø opsøgte kronprins Frederik i dennes hovedkvarter i Kiel og blev mødt med stor velvilje.

ståelse af fugleliv. Der var ikke noget, der hed trykning af kvadene, men i afskrift cirkulerede de og vurderedes højt. De angrebne embedsmænd tænkte på at anlægge sag, og i en skrivelse fra amtmand Løbner til rentekammeret hedder det: »Skipper P. P. Nolsø's opførsel har i hele denne vinter og forår efter vor formening været så uanstændig, at det virkelig koster megen tilbageholdenhed og tålmodighed at tåle hans uforskammede handlemåde. Han udspreder rygter, har hånligt afæsket os svar og er også forfatter af en spotteviser i det færøske sprog, i hvilken han under fugleslægten har ladet adskillige embedsmænd her i landet trine frem og på en hånende måde angrebet den i fjor mod ham anlagte smuglerisag. Man ved, sangen har været afsunget ved adskillige lejligheder, og eksemplarer skal have kostet 5 rigsdaler stykket; men dog har det ikke været os muligt, trods al umage, at opbringe et eneste. Skændigt er det, at børn på gaden i Thorshavn åbenlyst afsynger de enkelte vers og ved, hvem de deri nævnte fugle hentyder til. Skipper Poul Nolsø fortjener på det strengeste at revses, og vi måtte anses for formastelige, om vi vovede at indlægge vores underdanigste forbøn for ham.«

Da Nolsø og andre deputerede næste gang kom til København, fik de besked om at opsøge kronprins Frederik i hans hovedkvarter i Kiel. Kronprinsen viste dem megen velvilje, hvad der fremgår af en skrivelse, han sendte rentekammeret, hvori han gør handelsadministrationen ansvarlig for, at der skaffes Nolsø en fragt til hjemrejsen, hovedsagelig af nødvendighedsartikler, og endelig, at Nolsø og hans ledsagere får tilladelse til at sælge de 300 trøjer,

de havde medført på sidste rejse, men som de københavnske toldere efter ordre havde beslaglagt. »Den af Nolsø viste initiativrigdom, bl.a. ved at bygge det første skib på Færøerne, endvidere ved at ville skaffe sine derboende landsmænd sådanne varer, som de højligesavner, synes i særdeles høj grad at fortjene opmærksomhed og må såvist ikke lægges hindringer i vejen.«

Det var unægtelig en sejr for Nolsø, og i endnu højere grad kunne han glæde sig over kronprins Frederiks skrivelse til rentekammeret, hvori det hedder:

»Når det til bevis for den nugældende færøske taksts fortræffelighed anføres, at samme i fem år har tilvejebragt den kgl. kasse en ren gevinst på 37.397 rigsdaler, så kan jeg ikke lade ubemærket, at deraf kan udledes, at taksten vel er fordelagtig for den kongelige kasse og den monopoliserede handel, men at der derved tillige gives det uimodsigeligste bevis på rigtigheden af Færøernes klage over, at taksten er trykkende for dem. Færingerne må enten have betalt de tilførte varer 37.397 rigsdaler over den sande pris eller for de udførte varer have erholdt så meget mindre under samme pris.«

Kronprinsen gik stærkt imod, at der rettedes nogen anklage imod Nolsø – tværtimod. Det danske kancelli havde på det tidspunkt foreslået at tildele ham en guldmedalje for hans fortjeneste med at indføre vaccinationen på Færøerne, og det billigede kronprinsen i høj grad. Men kammerpræsidenten var betænkelig og spurgte, om det ikke kunne afgøres med et pengebeløb. Krigen kom imellem, og Nolsø fik hverken medalje eller penge...

Han var i København i september 1807 og vidne

til flådens udlevering til englænderne. Ved kronprinsens hjælp fik han arrangeret det således, at han kunne bringe en ladning korn op til øerne, men først måtte han opsøge den engelske admiral, Gambier, der gav ham et rejsepas, som skulle sikre ham og hans skib mod overlast fra engelske kaperes side. Nolsø kom lykkeligt op til Færøerne med ladningen og blev betragtet som en velgører, da han arriverede.

De to følgende år var Færøerne udsat for mange vanskeligheder, angreb fra englændernes side, til tider også helt barokke episoder, og mens de danske embedsmænd var passive, havde Nolsø hænderne fulde af arbejde. I sommeren 1808 sejlede han med sit skib ud fra Færøerne med en ansøgning til det engelske admiralitet, hvori landets ulykkelige forhold fremstilledes, og der anmodedes om tilladelse for Nolsø til at anløbe en havn, hvor han kunne få varer. Den tilladelse fik han, men ved Skagen traf han en kaper, »Fury Bomb«, hvis fører, kaptajn Gibson, uden at bryde sig om hans protester, erklærede skibet for »god prise« og bragte det ind til Göteborg. Efter mange forgæves forsøg lykkedes det Nolsø at få den engelske admiral Keats i tale; han misbilligede i høj grad kaptajn Gibsons opførsel og sendte Nolsø til London med en anbefaling til admiralitetet. Her ydede den danske konsul Wolf ham god hjælp og fulgte ham til The Privy Council, der gav ordre til, at der skulle købes og udrustes et skib til Nolsø som erstatning for det tabte; det skulles lastes med korn og andre produkter og afgå til Færøerne, hvorfra Nolsø derefter skulle bringe en last færøske produkter, navnlig tran, til England.

Det blev Nolsøs sidste rejse. Han nåede aldrig

Færøerne, og man har heller aldrig fået nærmere oplysninger om, hvordan han er kommet af dage. Det er mest sandsynligt, at han er blevet skudt i sæk af en kaper ikke langt fra Færøerne, men han har formentlig bidt så godt fra sig, at også kaperen er gået ned.

På Færøerne blev hans landsmænd længe ved at klynge sig til håbet om hans tilbagekomst. De danske embedsmænd, Løbner og Hammershaimb skrev derimod 17. april 1809 til det kgl. rentekammer: »Vinteren har været temmelig rolig. Dog skal vi ikke nægte, at skipper P. Nolsøs fraværelse og uvisheden om hans skæbne muligvis bør anses for at have bidraget hertil.«

Det var datidens danske embedsstands syn på ham. Men blandt landsmænd på Færøerne kom hans navn til at stråle i stærkere og stærkere glans, og det er ikke for meget sagt, at han blev en slags nationalhelt. Den dag i dag kan man høre den mening udtalt, at hvis han havde fået lov til at leve tilstrækkeligt længe, ville han kunne have skabt den rette kontakt mellem Færøerne og Danmark, og den frihandel, som Frederik VI ikke var utilbøjelig til at åbne for, ville være blevet realiseret. Det igen ville have været ensbetydende med, at de trange år under det kongelige monopol, helt til 1856 og dernæst de følgende 50 år, som dette monopol kastede sin skygge over, ville have fået en helt anden karakter.

Nu lever Poul Nolsø på Færøerne som et lysende minde, som en frihedens forkæmper til gavn for sin hjemstavn, og man må anerkende hans indsats og give hans landsmænd ret i, at der sikkert nok er begået en vis uretfærdighed imod ham.

Fortøjningspælen

Jeg er den gamle, slidte og grå fortøjningspæl,
et stykke frønnet bolværkstræ foruden sind og sjæl,
man stikker mig en trosse – i ny og næ – af hamp,
som binder mig en lille stund til havets sorte tramp.

Der går et pust af vande og slanke palmers sus
og en melodisk udvæs sang om sol og brændings brus,
hver gang en skude lægger fra rejsens mile ind;
da er det, som jeg aner Monsunen mod min kind.

Men alt er bare drømme om hav og himmel blå
fra lykkefjerne steder, som aldrig jeg skal nå,
jeg står på havnekajen for barske vindes kast,
en gammel, slidt fortøjningspæl,
som holder drømmen fast.

Allan Larsen.

Julestormen

Julemiddagen var overdådig: Ung gris, fersk bonitefisk, roast-beef, hot-cakes med Marquesas-honning og som dessert ananas. Et festligt arrangement og kokken fuldt værdigt. Protester hørtes heller ikke. Mandskabet, elleve i alt (en kuvert stod urørt), sad under petroleumlampens gule skær, godt brunede af solen, og passede deres dont. O'Connor, en rød-blond irlænder, sad for bordenden. Stor og massiv og med kræfter som en okse indtog han en slags førerstilling. Mandskabet var en smule bange for ham, hvad Joseph Conrad, der sad og betragtede ham, ofte havde konstateret. For eksempel var der ungmanden Gregers, en rødmosset, blond fyr fra Wales. Joseph Conrad havde ofte bemærket, når O'Connor pludselig kom til stede, hvorledes hans pupiller var blevet store og udpilede af skræk.

Hvilket heller ikke var uden grund, tænkte Joseph Conrad. O'Connor havde været på nakken af ham, siden de forlod Montreal, og gjort ham livet surt. Årsagen hertil kendte Joseph Conrad ikke. Men så meget vidste han, at det var unfair at forfølge en dreng på den måde. Selv nu i aften, juleaften, havde O'Connor været efter ham og sendt ham til rors i stedet for Patterson, for at denne sammen med de andre kunne deltage i julemåltidet.

Joseph Conrads læber blev pludselig smalle. Han havde ondt af Gregers. Nu stod han selvfølgelig deroppe, ensom og uden en gnist af julestemning, hvilket var højst forkasteligt, for var der nogen, som trængte til julestemning, var det Gregers, denne blåøjede yngling fra Wales, som endnu havde noget af barnesindet i behold. Joseph Conrad lagde pludselig kniv og gaffel og rejste sig, idet han sagde: – Jeg går op og afløser ved roret!

O'Connor så forbavset på ham.

– Afløser? Men Gregers står jo deroppe!

– Netop derfor! sagde Joseph Conrad koldt. Du har åbenbart den opfattelse, O'Connor, at den knægt er uden følelse og liv! Men der tager du i høj grad fejl! Du gør! sagde han udfordrende. Og hvordan med det uvejr! fortsatte han hidsigt. Bryder det først løs, er det højst sandsynligt, at han ikke får en bid mad før i morgen! Men det gør ikke noget, vel? Bare I selv får munden stoppet, ikke sandt? Og han er kun en dreng, en sølle knægt! Gid pokker havde jer!

Joseph Conrad trak hurtigt i en oliekappe og forsvandt ud i mørket. O'Connor lo forceret og sagde:

– Dér fik vi nok tørt på!

Patterson nikkede med munden fuld af hot-cakes og sagde:

– Vi burde i grunden ikke have fundet os i det!

– Sludder! sagde O'Connor skarpt. Du kunne jo blot have passet din rortørn!

Patterson tav forvirret.

Lidt efter kom Gregers. Han blev forlegen stående inden for døren og missede mod lyset. Så sagde han lavmält:

– Godaften og glædelig jul! Han så ligesom undskyldende hen på O'Connor og kantede sig ned ved bordet. Patterson betragtede ham koldt og sagde:

– Var det slemt deroppe?

– Nej, sagde Gregers lavt. Jeg befandt mig stortartet. Han begyndte at spise og sagde uden at se op:

– Desuden tænkte jeg på så meget.

– På hvad? spurgte Patterson nyfient.

– På dem derhjemme. På dem, man har kær! Ens mor, for eksempel! Gregers smilede lidt undseligt. Jeg ville næsten ønske, at hun havde været her i aften!

– Hvorfor dog det? spurgte Patterson, dybt overrasket.

– For julens skyld, stjernerne og Sydkorset. Hun ville have syntes om det. Jeg ved det; denne nat-sorter himmel, de millioner af stjerner, lysende, funk-lende og klare! Og Sydkorset midt inde i vrimlen! Gregers lo drenget. Jeg har altid syntes, at det var så fantastisk smukt!

Patterson tav. Han kunne ikke følge med længere og sad og så forvirret op mod lampen. O'Connor gjorde det samme, men i hans øjne lå et eftertænk-somt udtryk. Pludselig sagde han helt venligt:

– Gregers! Hvordan går det med det uvejr?

Gregers så forbavset op. Var det virkelig O'Connor, som talte til ham i denne venlige tone? Gregers rødmede uvilkårligt af glæde og sagde:

– Jeg ved det ikke. Men det lyner ustandselig mod nordvest, og himlen derude er kulsort. Jeg tror nok, det kommer, sagde han lidt forsigtigt. Skipperen mente åbenbart det samme. Han stak i hvert fald flere gange hovedet op af kappen og spurgte efter vinden, tilføjede han.

– All right, sagde O'Connor og rejste sig. Skal vi finde olietøjet frem, gutter! tilføjede han. Denne atmosfære lover heller ikke godt! Se her! Han tørrede sig over panden, og sveden dryppede mod dørken fra en stor, kantet finger.

Tavse begyndte mandskabet at lede olietøjet frem. Kun Jefferson, en bronzebrun, undersætsig yankee blev siddende.

– Lad os blot få rensset luften, sagde han. Lad os

få en rigtig brandstorm, der kan tordne og larme og klare begreberne! Han greb ud efter en mandolin. Sådan, ikke sandt? Han slog over i en fejende shanty: Roll me down to Rio. En hvirvel af toner slog ud i rummet: Down the river, cross the ocean – da pludselig en anden lyd hørtes, en pibende, fløjtende tone: Forspillet til en stormnats furiøse musik. Stilheden sænkede sig over lukafet. Så lød der trampende fødder på dækket. Døren gik op, og bossen Murray stak hovedet ind og råbte:

– Alle mand på dækket! Kvikt som bare pokker! Og du, O'Connor, Patterson, Jefferson og Gregers går til stormasten! Hurry up! Bossen fægtede med armene i lysstriben, og hans svedende ansigt glødede.

– Nu har vi den! råbte han. Hør!

En hvinende, larmende lyd hørtes fra dækket. Så stilhed, en altovervældende stilhed. Så kom der igen et sus, et brag, der fik barken til at stejle og rulle faretruende mod styrbord. Skaffegrejene røg øredøvende på dørken, og petroleumslampen svingede som en karrusel. Så kom der igen et fejende sus, et smæld – og lampen gik ud. Kulsort mørke rugede pludselig overalt.

– Gregers! Det var O'Connor, som kaldte, lidt hæs i undertonen.

Gregers famlede sig hen til ham.

– Her! sagde han roligt.

O'Connor greb ham i skulderen.

Med O'Connor i spidsen arbejdede de tre mænd sig opefter.

– Du bliver hos mig! Forstår du? Ikke et skridt ud til siden! Og husk dette, bestandig dette: En hånd for skibet og en for dig selv!

– Javel! Gregers følte sig pludselig stolt og glad, fordi O'Connor, kæmpen, barkens kapacitet, havde fattet interesse for ham; det satte ham i stand til at møde alverdens storm og orkaner uden at blinke.

– Jeg skal gøre mit bedste! råbte han.

– All right!

O'Connor tog ham i armen, og de tumlede ud på dækket, hvor stormen havde arbejdet sig op i et vanvittigt, voldsomt raseri. Hylende og rasende hvinede den i takkelagen, flængede sejlene og fik de svære stålmaster til at dirre. Skummasser slog ustandselig hen over dækket; hele flader, der blev revet af havet, sejlede gennem luften. Sydende og skummende slog de hen over lugerne, op ad lønningen og masterne, og morilden lyste. Et fantastisk syn. Flammer i kogende vand, der dansede over et kulsort dæk. Lynene var ikke af himlen. Ustandselig spaltede de mørket, flammende og hvislende. Nogle gange slog de i havet og eksploderede pibende og larmende som rødglødende jern, der afkøles i vand.

Og stormen tog til, voksede for hvert minut. Som tusind hylende dæmoner rasede den om skibet, og som akkompagnement hertil bragede tordenen på én gang løs, buldrede og larmede, så rummet skælvede. Den tropiske, stille nat havde pludselig skiftet karakter. Stormguderne havde bemægtiget sig rummet og truede nu alt levende med død og undergang.

O'Connor gispede:

– Hvis dette vedvarer, bliver der ikke en pind tilbage af barken! Hør! råbte han.

Overmærsejlet var pludselig revnet og larmede nu oppe i mørket som tusind maskingeværer, der ustandselig fyrede løs, små eksploderende lyde, arrige og hidsige og ind imellem hule, dumpe drøn, når blokke og skøder rasende slog mod stålmasten.

– Hiv op i gårdingerne! råbte O'Connor og lod overmærsejlet gå.

Råen susede med et brag nedefter.

– Hiv, folkens, hiv! O'Connor sprang opefter, fulgt af tre mand. Skødet gav sig, og lidt efter lidt fik de vinden presset ud af sejlet.

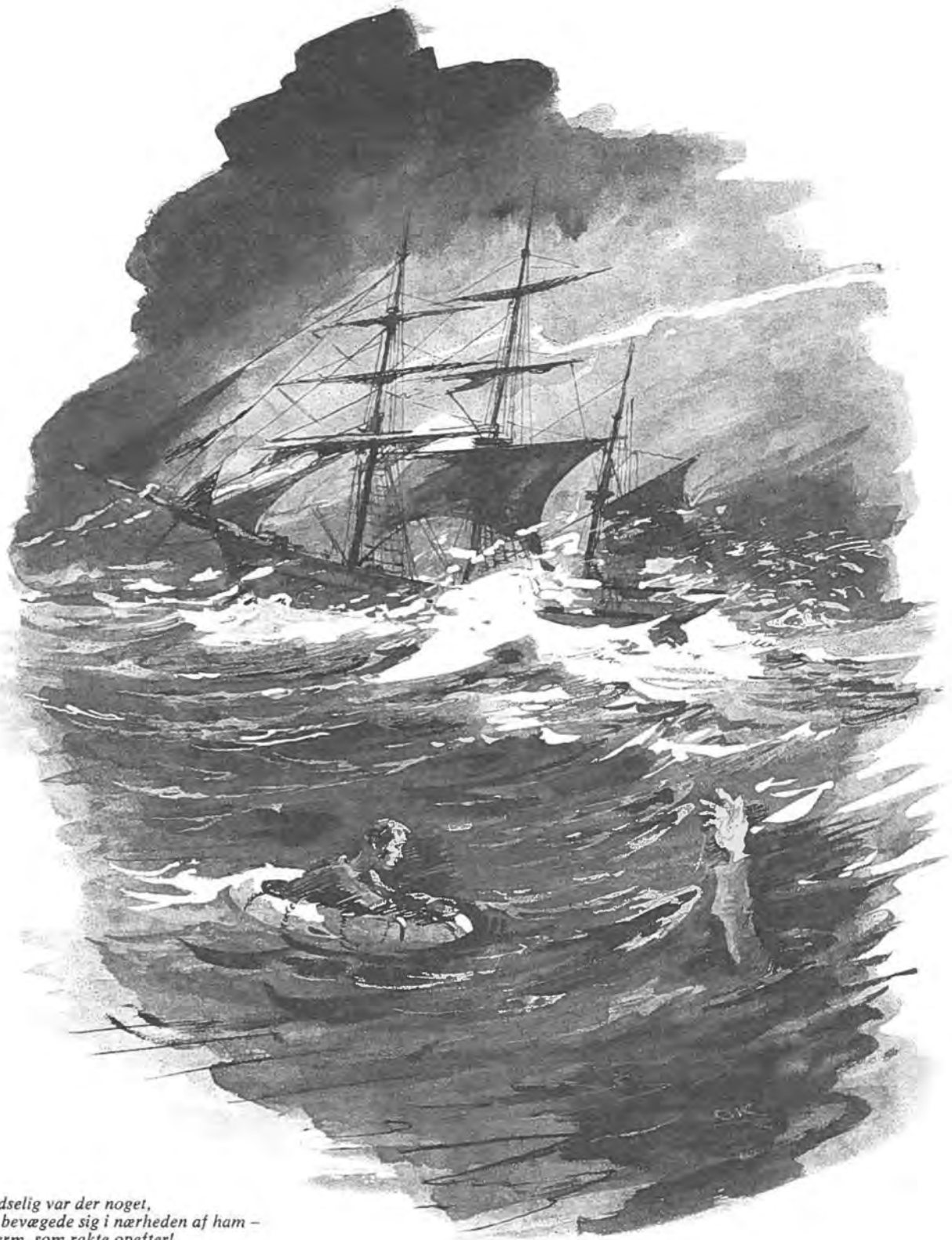
– En lille smule mere! Sådan!

O'Connor gjorde pustende fast.

– Gregers! råbte han. Vi går op og gør fast; men du bliver her som *stand by*! Forstår du? Og du lader intet gå, før vi varskoer!

– Javel! råbte Gregers og arbejdede sig krybende hen til naglebænken og klamrede sig fast. Et øjeblik, som mørke skygger mod en endnu mørkere nat, sporede han O'Connor, Jefferson og Patterson. Så forsvandt de opefter, blev til ét med en kulsort nat.

Og Gregers var pludselig alene midt i en begsort, sydende og larmende nat. Men han var ikke bange. Han ejede ikke en gnist af denne følelse. Han var sømand, mere nu end nogensinde. Måske skyldtes denne frygtløshed O'Connor, som han havde frygtet

*Pludselig var der noget,
der bevægede sig i nærheden af ham –
en arm, som rakte opefter!*

og samtidig set op til, men som nu var blevet hans ven. For det var han jo. Gregers kunne ikke tro andet. Denne mildhed i stemmen, udtrykket i hans øjne og hans hænders faste greb var absolutte og sikre kendsgerninger herfor.

Mærkeligt i grunden at de ikke skreg, varskoede og råbte. Gregers blev pludselig urolig og fastgjorde en piskende tovende, da et hårdt smæld mod havoverfladen fik ham til at tumle omkring. Hvad var

det? Han trådte tilbage og stirrede forskrækket ud i mørket. Så hørte han en hæs, uartikuleret stemme skribe:

– Mand over bord! Mand over bord!

Noget mørkt og tungt kom susende ned ad en bardun; det var Jefferson.

– Mand over bord! råbte han.

Gregers sprang forskrækket frem.

– Hvem var det? spurgte han gispende.

– O'Connor!

Store, mørke skikkelser dukkede frem, og hæse stemmer skreg gennem natten:

– Hvem var det?

– O'Connor!

– Vi får ham ikke!

Nye, hæse stemmer blandede sig med stormens brølen. Kommandoråb smeldede:

– Klar til at vende! Fem mand til bagbords redningsbåd!

Råbene steg som hæse nødskrig op i den kulsorte, larmende nat.

Og midt i virvaret stod Gregers stadig stiv og rodfæstet. Mænd skubbede til ham, og tovender piskede ham om ørerne. Men han ænsede det ikke. Hans øjne hang fasttryllet ved havet derude, hvor bølgerne brødes og knustes mod hinanden, så hele skumflader stod som skyer ind over dækket. Midt ude i det helvede lå O'Connor! Gregers forstod det ikke. O'Connor, der for et øjeblik siden havde sagt til ham:

– Du bliver hos mig! Forstår du? Ikke et skridt ud til siden!

Og nu lå han derude! O'Connor, der pludselig var blevet hans ven! Muligvis var han allerede ved at drukne! Og hvorfor? Fordi ingen turde sætte sit liv ind som indsats for et andet liv! Nok satte de redningsbåden i vandet, men under denne manøvre kunne O'Connor drukne mange gange.

Gregers lo pludselig triumferende.

– Du viger ikke et skridt ud til siden! havde O'Connor sagt. Forstår du? Du bliver hos mig!

Gregers nikkede sammenbidt. Nej, ikke et skridt ud til siden! Nu vidste han, hvad han havde at gøre. O'Connor havde jo selv beordret det! Uden at vakle smed han oliekappen og søstøvlerne og sprang op på lønningen. Han stod et øjeblik med stormen hylende omkring sig, så satte han fra. Han gjorde det uden vaklen, uden tøven. Han var som besjælet af en stor og indre ild, kun besat af en eneste tanke, at hjælpe den nødstedte mand derude.

Mørket var kulsort, og bølgerne slog ustandselig over ham, da han gispende dukkede op. Han fortrød pludselig, at han ikke havde taget en redningsbøje med. Han så opefter og tænkte på at råbe, da en redningsbøje pludselig susede ned ved siden af ham. Så havde de altså observeret hans handling, en kendsgerning, der gav ham nyt mod. Han arbejdede sig ind i redningsbøjen og begyndte metodisk og sejt at svømme udefter. Ikke en hånd kunne han se for sig. Barkens lanterner kunne han heller ikke se mere. Kun disse hvidtoppede, skummende vandmasser omgav ham.

Nogle gange slog en bølge ham dybt under vandet. Men han dukkede op hver gang som en prop, gispede og hostede og fortsatte uanfægtet ud i mørket på må og få. Nogle gange lynede det, blåhvide zigzag-lyn, der som raketter fo'r hen over himlen. Hver gang rejste han sig i bøjen og spejdede anstrengt om-

kring sig. Men han observerede intet; kun dette hvidglødende, skumpiskede hav, der frådende strakte sig ud mod en kulsort, lav horisont, omgav ham.

Men pludselig følte han sig bedre tilpas. Hvorfor vidste han ikke. Men han ligesom følte, at noget stort og nyt havde taget hans legeme i besiddelse og bar ham opefter ud over havet. Han fortsatte energisk. Målet var nær; han følte det. Han rejste sig op i bøjen og spejdede omkring sig. Var der ikke noget, som bevægede sig derhenne, en arm, der rakte opefter? Han stirrede anstrengt og konstaterede, at der var noget, som bevægede sig et stykke fra ham.

Så kom der et lyn, en hvislende flamme, der gik lavt over hans hoved. Åndeløs spejdede han gennem det metalhvide skær . . . og dér, kun en snes meter henne, fangede han glimtet af en brun arm. Så blev der atter kulsort omkring ham. Men Gregers havde set nok. Han udstødte et gjaldende råb:

– O'Connor! O'Connor!

Så kastede han sig fremover i redningsbøjen og brød bølgernes barriere med sej energi. Nu var han der. Han så en arm vinke og hørte en stemme råbe:

– O'Connor her!

Gregers råbte igen, gjaldende og opmuntrende. Så susede han ned i en bølgedal. To svømme-tag til, og han var oppe på siden af O'Connor.

– Hvordan i alverden . . . ? begyndte O'Connor og betragtede overrasket den slanke, drivvåde skikkelse i redningsbøjen.

– Og det gjorde du helt alene! gispede O'Connor.

Gregers nikkede og smuttede ud af redningsbøjen.

– Jeg vidste jo, at du havde brug for mig! sagde han.

O'Connor sagde ingenting, men dukkede ind under redningsbøjen og pressede sig op i ringen med fortrukket ansigt. Stønnende sagde han: – Jeg kunne heller ikke have klaret mig meget længere. Jeg slog min venstre skulder i stykker mod storraen, da jeg faldt! Har de sat en båd i vandet? spurgte han.

– Den kommer nu! sagde Gregers. Se der!

En gullig lanterne nærmede sig rask, og de kunne svagt høre åreslagene fra båden. O'Connor sagde lavt:

– Jeg tror ikke, de kunne have fundet mig i dette mørke!

Gregers, der holdt fast i redningsbøjens venstre side, så på ham og smilede, og hans øjne var meget klare.

– Muligvis ikke, sagde han. Men hvad betyder det også nu, da jeg har fundet dig?

– Nej, sagde O'Connor. Hvad betyder det!

Han gjorde en bevægelse og sagde:

– Gregers, bedste kammerat! Nu er uvejret holdt op! Se, hvor skyerne spreder sig!

De så begge opefter; og højt oppe, hvor skyerne var gået fra hinanden, og hvor tropehimlen var klar, stod Sydkorset, lysende, funklende og klart. Og de store stjerners lys faldt ned i Gregers øjne, der skinende og blanke så op på den store kammerat, hvis ene hånd havde fundet hvile på hans skulder.

Verdens ældste søofficersskole

Billeder og erindringer fra en svunden tid

Ved Carl Konow

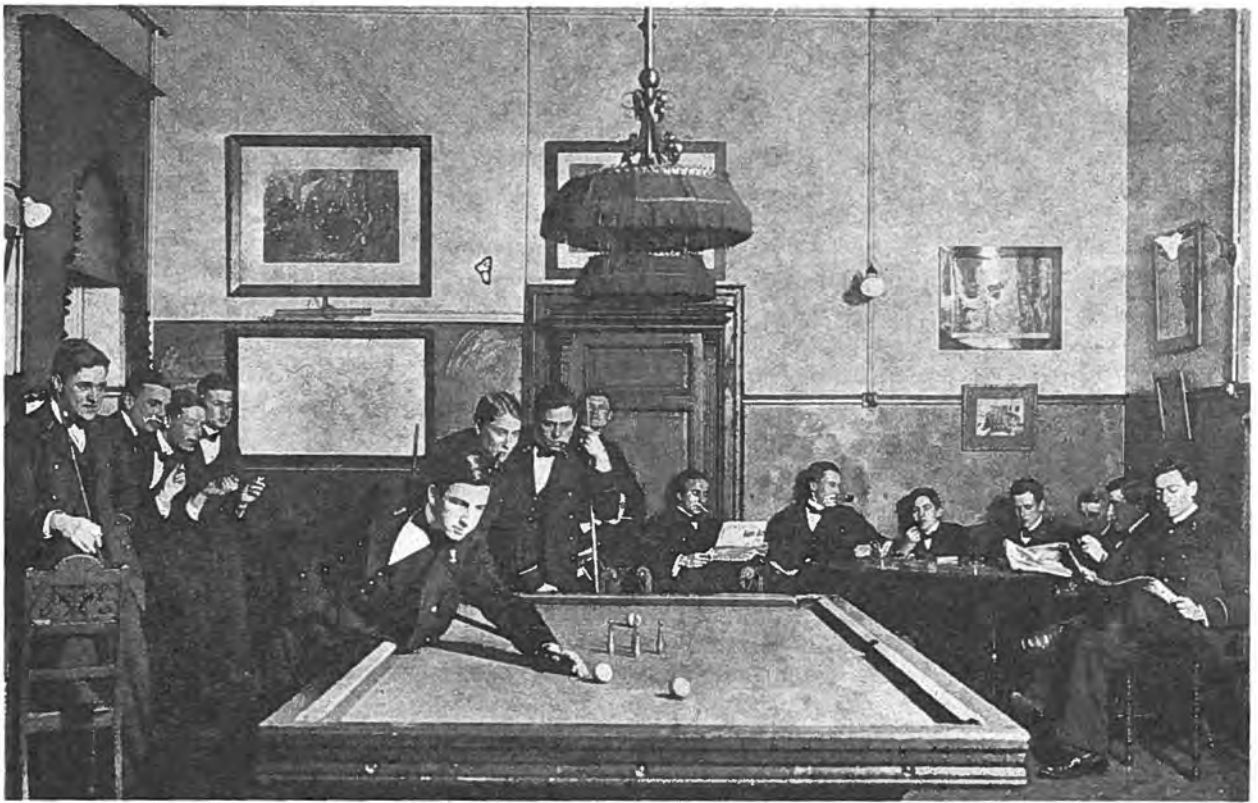
1) Svend A. Andersen, ing.kadet. 2) Kronprins Frederik. 3) Robert M. Ernst. 4) Robert S. Steensen. Afsk. 1947 som OK. 5) Carl H. A. Madsen, KD, direktør for Søkartarkivet. 6) H. Børge Larsen. Afsk. 1960 som KD. 7) Sv. Aage Asmussen. 8) Børge V. Clausen. Død 1950 som KK. 9) Jørgen A. Schou. Afsk. 1962 som KD. 10) Gunnar Jespersen. 11) Louis Rostock Jensen. Afsk. 1937 som KL. 12) Axel Schmidt. Afsk. 1962 som KD. 13) Einar P. C. Stahl, ing.kadet. 14) Christian Ries. Død 1941 som OK. 15) Aage G. Topsøe-Jensen. Afsk. 1960 som KK. 16) Hans V. Jarstrau. Omkom ved flyulykke 1930 som SL. 17) Organist Vilh. K. Poulsen, sanglærer. 18) Erhard J. C. Quistgaard. Afsk 1963 som A. 19) August E. Arendrup. Afsk. 1962 som KD. 20) Einar A. Jensen. Omkom ved flyulykke 1930 som KL. 21) F. Nyborg Christensen, ing.kadet. 22) Carl Konow. 23) Hans A. Nyholm. Afsk 1961 som VA. Død 1964. 24) Sre, siamesisk søkadet. 25) Holger C. Berg, ing.kadet. 26) Mogens V. L. Lorck. Afsk 1939 som KL. 27) Svend B. V. Greve. Afsk. 1960 som KD. 28) Johannes H. J. Jegstrup. Afsk. 1961 som KD. 29) Teck, siamesisk søkadet. Død af spansk syge 1918. 30) Wilhelm E. Nielsen, ing.kadet. 31) Egon Larsen. 32) Kaj Rolf Larsen.

Da kanonerne torndede den 2. april 1801 under slaget på Reden, havde den danske flådes officersskole, Søkadetakademiet, allerede bestået i 100 år. Den er verdens ældste søofficersskole og har haft til huse flere steder i hovedstaden, fra den oprindelige skole på Gammel Holm – ikke langt fra, hvor nu Niels Iuels skønne statue står – til den nuværende

på Holmen. I en periode benyttedes Østre Landrets statelige bygning i Fredericiagade, senere det oprindelige Brockdorffske Palæ, det af Amalienborgpalæerne, der nu er kong Frederik's residenspalæ (1788–1827) og fra 1869–1939 bygningen på hjørnet af Borgergade og Gernersegade, der nu huser Søværnskommandoen.

De ældre af vore tjenstgørende søofficerer er alle udgået fra Kadetskolen i Gernersegade, hvorfra vi her bringer en række fotografier, taget under den første verdenskrig. Det er lykkedes at identificere alle søkadetterne med undtagelse af enkelte på gymnastikbilledet. De tre af fotografierne er taget fra skolens smukke gymnastiksal, der – før skolen flyttede ind – havde været skolegård, idet bygningen oprindelig var Nyboders Pigeskole. Balkonen, der løb hele vejen rundt, førte ind til den vagthavende skoleofficers »lukaf«, tegnesal, chefens og intendantens kontorer og sovesalene.

Disciplinen var naturligvis streng. Kadetterne måtte for eksempel ikke gå ad balkonen, de skulle løbe. Og når de havde været inde på sovesalene og klæde om til gymnastiktøj, måtte kadetterne ikke benytte trapperne til at komme ned i salen. Al trafik foregik ad klatrestængerne. På balkonen hang kobberstik af mange af vor søkrigshistories største navne med de-

A

1) Wilhelm E. Nielsen. 2) Jørgen A. Schou. 3) Svend. Aa. Asmussen. 4) August E. Arendrup. 5) Louis Rostock Jensen. 6) Axel Schmidt. 7) Hans V. Ravn. 8) Kaj Rolf Larssen. 9) Einar P. C. Stahl. 10) Aage G. Topsøe-Jensen. 11) Gunnar Jespersen. 12) Carl Konow. 13) Carl P. C. Weilbach. 14) Børge V. Clausen. 15) Egon Larsen.

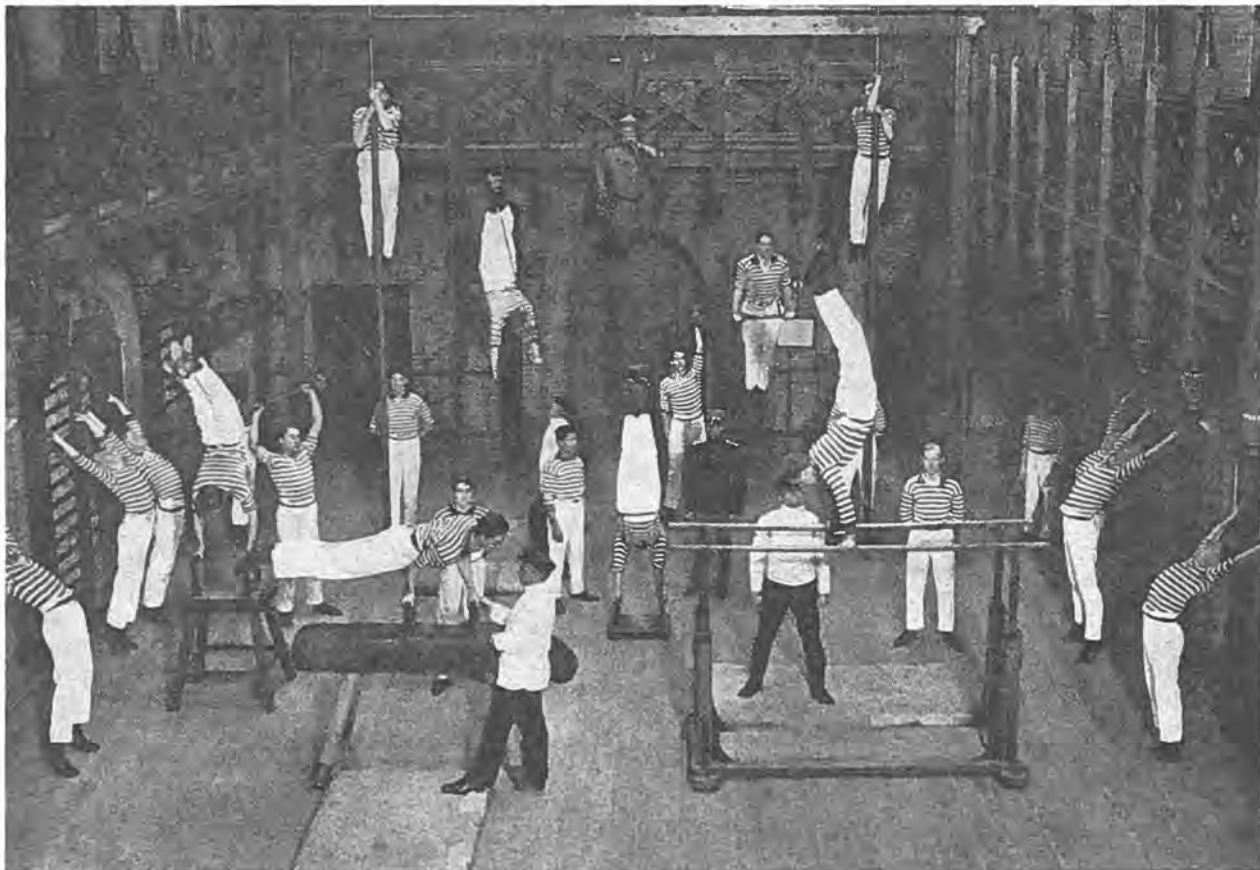
1) Louis Rostock Jensen. 2) Børge V. Clausen. 3) Axel Schmidt. 4) Aage G. Topsøe-Jensen. 5) Marineingeniør C. E. V. Fordsmann, lærer i maskinlære. 6) Egon Larsen. 7) Kronprins Frederik. 8) Gunnar Jespersen. 9) Hans V. Ravn. 10) Carl P. C. Weilbach.

res våbenskjolde under. Disse findes nu på balkonen i den nuværende søofficersskoles aula.

Fra 1. oktober til begyndelsen af maj undervistes der på skolen, mens uddannelsen fra maj til midt i september foregik til søs i kadetskibet, der under første verdenskrig var en af de gamle krydsere, »Heimdal« eller »Valkyrien«. Når »Heimdal« benyttedes, var der ikke plads til alle skolens klasser, hvorfor ældste klasses afdeling B fik deres uddannelse i skonnerten »Ingolf«. Kadetterne boede – med undtagelse af kronprins Frederik og prins Knud og de siamesiske sø- og ingeniørkadetter, der dengang fulgte kadetskolens undervisning – alle på skolen.

Klokken 0615 var der udpurring, hvorefter der var morgenmad og tid til en halv times spadseretur ud ad Langelinie. Efter hjemkomsten var der parade og morgenbøn, der læstes op af den vagthavende kadet. Der var forskellige morgenbønner for hver dag, skrevet af en tidligere Holmens Provst, dr. theol. Balthasar Münter (1794–1867). Der undervistes fra kl. 0730 til 1500, og sidste time var altid gymnastik eller fægtning. Så var der hurtig omklædning i paradetøj og udgangsparade, hvor først den vagthavende kadet og bagefter den vagthavende skoleofficer inspicerede kadetterne for at se, at de nu var standsmæssigt påklædt og efter reglementet. Hvis

1) Hans A. Nyholm. 2) Kronprins Frederik. 3) Erhard J. C. Quistgaard. 5) Frederik Nyborg Christensen. 9) Oberstløjtnant H. T. Buhl, gymnastiklærer. 12) Louis Rostock Jensen. 13) Christian Ries. 14) Johannes H. J. Jegstrup. 15) Teck, siamesisk søkadet. 16) Robert M. Ernst. 17) Kaj N. Dahl. 21) Henry E. Otzen, ing.kadet. 24) Svend A. Andersen. 27) H. Børge Larsen.

dette ikke var tilfældet, kunne man stille til parade en halv time senere. Efter paraden var der spadseretilladelse til kl. 1650, hvorefter der spistes til middag i spisesalen, hvor den vagthavende skoleofficer præsiderede ved bordet. Efter middagen kunne man opholde sig i forsamlingsalene, indtil kl. 1900, og her var det eneste sted på skolen, hvor kadetterne havde lov til at ryge. Fra 1900 til 2100 var der tvungen lektielæsning; derefter blev der ringet til the, og kl. 2230 gik man til køjs.

For de flestes vedkommende foregik adgangen til søofficersuddannelsen således, at de efter at have bestået oprykningseksamen fra 1. gymnasieklasse til 2. G (matematiker) kom ud at sejle som »frivillig lærling« i 8–9 uger, hvorefter de gennemgik et hårdt forberede

1) Premierløjtnant Kristian E. Ackermann, skoleofficer. 2) Oberstløjtnant H. T. Buhl, gymnastiklærer. 3) Carl Konow. 4) August E. Arendrup. 5) Einar P. C. Stahl. 6) Louis Rostock Jensen. 7) Kaj Rolf Larssen. 8) Carl P. C. Weilbach. 9) Gunnar Jespersen. 10) Svend Aa. Asmussen. 11) Kronprins Frederik. 12) H. Børge Larsen. 13) Hans Wittrup Hansen. 14) Prins Knud. 15) Hans V. Ravn. 16) Wilhelm E. Nielsen. 18) Aage G. Topsøe-Jensen.

delseskursus hos Galster & Holbøl fra september til april. Hvis man i april bestod adgangseksamen ved kadetskolen, blev man udnævnt til kadet-aspirant og kom som sådan ud med kadetskibet. Ved slutningen af kadettoget var der eksamen i alle de forskellige fag, man var blevet undervist i om bord. Man blev rangeret i nummerorden efter de karakterer, man havde fået i land og om bord, hvorefter den bedste halve snes blev udnævnt til søkadetter. Var man så uheldig ikke at være blandt disse, kunne man gå en vinter til hos Galster & Holbøl og håbe på en bedre placering – hvis man da ikke i mellemtiden havde mistet lysten.

uktion: Brdr. Bærentzen

Fregatten „Valdemar Sejr“ ved mastekranen

Maleri af SØREN BRUNOE

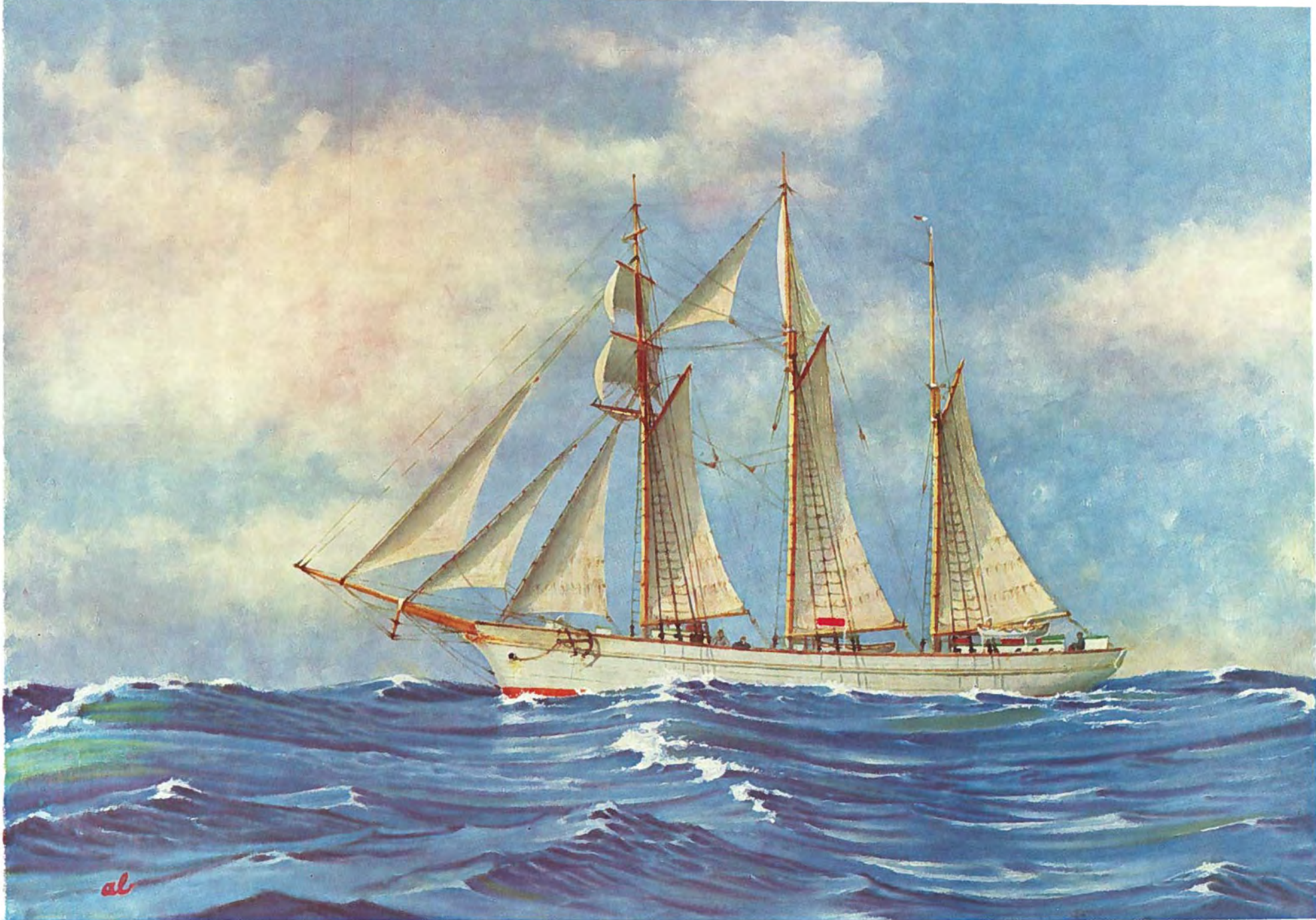
HOLMENS FASTE STOK

Holmens faste stok
 lystelig hinanden prajer,
 de har sikkert nok
 lugtet tyskens rævestreger;
 og matrosen, som
 færdes på de salte vande,
 vender næsen om!
 Han har lugtet li'sådanne!
 Danske gutter blå
 kommer hjem fra fjerne lande!
 Hurra, store, små,
 for Dannebrog vi slå!
 Hurra, hurra, hurra!

Derfor rask om bord!
 Se fregatten, hvor hun stamper!
 Ser I ikke, hvor
 „Hekla“ med af længsel damper?
 Op med sejl og damp,
 op med ræer og op med master,
 rask af sted til kamp!
 I skal vide, at det haster,
 I skal vide, at
 tysken håner eder, gaster!
 Ud med hver fregat
 og send ham laget glat!
 Hurra, hurra, hurra!

Efter gammel skik
 vil vi sejre eller falde;
 for Kong Frederik
 vil vi kæmpe een som alle.
 Et så dansk og bravt
 sømandssind har, på min ære,
 ingen konge haft
 siden Kristian den Fjerde.
 Mod den tyske bred
 peger flaget — og vi skære
 lynende af sted —
 og bringer sejer med.
 Hurra, hurra, hurra!

Adolph Recke.

al

Reproduktion: Brdr. Børentzen

Tremastet bramsejlskonnert

Maleri af A. LAURSEN

I KONGENS KLÆDER

Af Frithiof Madsen.

Illustreret af Kjeld Simonsen.

Den 1. april 1920 vil for altid i Danmarks riges annaler blive mindet med stolthed; thi just på denne dag mødte undertegnede på Holmen for at melde sig til forsvaret af Danmarks rige og lydlande. Ved ankomsten til Holmens politivagt i Prinsessegade blev jeg straks henvist til munderingsdepotet inde på Orlogsværftet, hvor jeg sammen med en flok andre unge, håbefulde mennesker skulle iklædes Hans kongelige Majestæts blå uniform.

Efter en første sortering og måltagning fik vi udleveret en nogenlunde passende mundering. Vi kunne så senere søge om at få noget, der var mere i overensstemmelse med mål og dimensioner.

Jeg husker ikke, om vi blev kørt, eller vi gik, men ned til den stolte, danske fregat »Jylland«, der nu lå ved Hønsebroen og hvilede sig oven på sine gamle velfortjente laurbær, kom vi da.

Efter en kort mønstring nede på broen blev vi kommanderet om bord i kaserne-skibet og ned på banjerne, hvor vi blev inddelt i kongens og dronningens kvarter, henholdsvis styrbord og bagbord.

Her lærte vi også at skulle huske en masse ting. Det, jeg bedst lærte, var, at vi slet ingen ting lærte – ud over at få tiden til at gå på bedst mulig måde. Jo, vi lærte, at stortrøjen skulle knappes til hvilken side hveranden uge. Hvad der var hvad, husker jeg ikke, men Danmark består endda! Efter en udførlig instruks om, hvorledes en hængekøje skulle hænges op, tages ned, pakkes sammen, lægges ud til og ned i nogle bænke på banjerne, efter mærkning af vort tøj, og instruks i pakning af tøjet i kufferten, stillede vi atter til mønstring på øverste dæk. Her blev vi kommanderet til at tage alt tøjet af, og én for én skred vi forbi tre alvorligt udseende herrer, der sad henne agter med mystiske remedier i hænderne.

Den første herre malede en lille nydelig gul plet på den højre balle, hvorefter vi skred videre til den næste herre, der med et fint sigte torpederede denne nyskelige gule plet med en kanyle og sprøjte en underfuld væske ind i vort sarte legeme.

Efter dette bedøvende stik fortsatte vi til den sidste mand i trekløveret, der omsorgsfuldt og ømt duppede såret, samtidig med at han gav os besked på at bevæge os rundt på dækket så meget som muligt den første halve time for at få blodet i cirkulation. Den ene efter den anden af Danmarks store forhåbninger blev slået ud af dette lille maritime stik, nogle endda før de fik stikket. Ambulancen havde travlt med at

køre i pendulfart mellem marinehospitalet i Prinsessegade og kaserne-skibet »Jylland«. Jo, det lille stik slog manganen en brav marinebasse ud. Stikket bevirkede efterhånden en vis stivhed i benet, og ballen var hoven og øm at sidde på. Ugen efter gentog den samme forestilling sig, men nu var det den venstre balle, det gik ud over. Nu var det endnu værre at prøve på at sidde ned. Tredie uge blev det første stik frisket op, og det var et sørgeligt stivbenet kompagni, der stod på Hønsebroen og prøvede på at eksercere og lære at gøre honnør.

Efterhånden forsvandt stivheden og ømheden ud af kroppen; vi kunne atter bevæge os normalt, og vi skulle være immune over for meningitis. Det var i disse sørgelige tider, hvor Danmarks perle i Østersøen var blevet rodløs; navlestrengen var bristet. Søfolkene havde nedlagt arbejdet, og forbindelsen med moderlandet var blevet afbrudt. Marinen måtte træde hjælpende til og prøve på at knytte de bristede strenge. En torpedobåd blev sat ind til formålet, og forbindelsen blev genoprettet i begrænset omfang med en daglig tur for personer med uopsættelige forretninger på den isolerede ø.

Vi havde været på skolen ca. tre uger og var hårdt trænet i at hilse med huggert og sætte hånden rigtig til huebåndet til militærisk honnør. Jeg må ha' lært tilstrækkeligt, for nu blev jeg udkommanderet til den nye torpedobåd »Havkatten«, der lå på Holmen og var klar til sin første prøvetur.

Sammen med nogle af Holmens faste stok og officerer blev vi stuvet sammen i landets sidste nyhvervede stolthed, »Havkatten«. Jeg håber ikke, jeg rø-

Vi havde været på skolen ca. tre uger og var trænet i at hilse.

*For sent fik vi øje på
næstkommanderende,
der sad i charabanc'en.*

ber nogle sømilitære hemmeligheder, når jeg fortæller, at pladsen om bord var ringe. Banjerne for mandskabet lå lige under kommandobroen. Helt fremme i stævnen havde underofficererne deres kvarter i selskab med torpedo-udskydningsrøret. Her var tillige lemmen ned til vort øldepot; vi fik nemlig flaskeøl hver dag (lys pilsner). Der var dog også stærkere øl-sorter i denne dejlige kælder. Kabyssen stod i forbindelse med vort opholdsrum – agterover –, så vi behøvede blot at række armen ind til kokken, når vi sad ved bordet, for at få vores mad.

Her i dette snævre rum skulle der laves mad, spises, soves. Det var tillige opholdsrum for seks mand. Officererne boede agter, og de havde det såmænd ikke stort mere komfortabelt end mandskabet.

Vi skulle som sagt først ud på prøvetur. Den bestod i fart- og krængningsprøver, hvilke skulle foregå i Kattegat og Isefjorden. Medens prøverne foregik, var vi alle iført redningsveste. Prøverne, der blev foretaget i alt slags vejr, varede en uges tid og forløb som ventet – altså godt.

Efter prøveturen skulle vi støde til eskadren, der var på manøvre et sted i Kattegat. Der agerede vi slæbebåd for dennes skydeskiver. Ind imellem havde vi angrebsøvelser på de større fartøjer, »Niels Juel« og »Skramlepeter« – undskyld, det var et bandlyst ord, jeg mente »Peder Skram« – med supponerede torpedoangreb. Jo, det gik livligt til!

Som eneste fuldbefarne om bord var jeg fast rorgænger, når vi var på togt eller øvelse. Bortset fra Schwalbe, en fast hvervet matros, og en fast fyrbøder, var den øvrige besætning såkaldte værnepligtige.

I disse småfartøjer havde vi det frit og godt. Vi var fri for den stramme, militære hilsepligt og tøj-mønstring og havde altid nattegn på vores passér-seddel, når vi havde landlov. Engang begyndte øvelsen midt om natten og varede ved til langt op ad formiddagen, hvor vi slæbte rundt med en skydeskive.

Jeg havde stået til rors i alle disse timer uden afløsning. Endelig blev jeg afløst og kunne komme ned og få noget at spise. Bagefter satte jeg mig op på

dækket for at få en smøg og slappe lidt af. Schwalbe, den faste matros, sad ved siden af.

Pludselig sagde han: »Gå lige hen og se om skamfilingen på slæbetrossen er i orden.« Jeg var sur efter den lange tørn ved roret, så på ham og sagde: »Det kan du sgu' selv gøre, du har ikke haft andet at bestille hele dagen.« Så blev han fræk og sagde, at jeg skulle!

I stedet gik jeg lige op på broen for at beklage mig. Både skipper og næstkommanderende var til stede. På den snævre bro stod man klinet op ad hinanden, så man ikke kunne tale enkeltvis. Så i stedet for at henvende mig til næstkommanderende først, som de militære regler foreskriver, gik jeg lige til hovedet og brokkede mig. Det fik jeg nu ikke andet ud af end en ordentlig reprimande og besked på, at her om bord ville man ikke have kommunister. I sidste ende blev det også til en dårlig forholdsattest.

Efter afslutningen på manøvren var det meningen, at »Havkatten« tillige med to søsterskibe skulle på provinsturné. Det første sted blev Aarhus, som vi anløb sammen med de større skibe. Mere blev det ikke til i denne omgang. I stedet for blev vi dirigeret til København, hvor vi lagde til i flådens leje.

Om søndagen havde jeg fri og kom spadserende på Dronning Louises Bro, hvor jeg mødte Schwalbe og hans kone, der kom spadserende med barnevogn, hvori deres førstefødte lå og sprællede. Han standsede mig og fortalte, at de kom lige hjemmefra, og der var kommet bud til ham om uopholdeligt at møde om bord i »Havkatten«, der skulle afgå ekspres til Skagen. Budstikken var sendt ud til alle for at få samlet besætningen. »Nu ved du besked, men lad som ingenting og meld dig først, når din landlov udløber«, sagde han.

»Den er i orden,« sagde jeg og fortsatte min vandring.

Da min landlov var udløbet, meldte jeg mig i vagten ved Prinsessegade og fik besked på at melde mig på kasernen, da »Havkatten« var sejlet om eftermiddagen. På kasernen var allerede flere af mine kam-

Da gæsterne blev nærgående, rejste vi os og forlod det tyske gæstgiveri.

merater ankommet. De havde fået køjetøj udleveret og soveplads anvist i samlingsalen.

Næste dags morgen blev vi alle samlet i spisesalen og fik et hastigt måltid, hvorefter vi i samlet trop blev kørt til Hovedbanegården, hvorfra vi blev sendt af sted med toget til Skagen under ledelse af en af vore underofficerer.

Det blev en lang og dræbende kedelig rejse, som vi prøvede at forkorte med kortspil og avislæsning.

Ankommen til Aalborg foreslog underofficeren os at stå af og overnatte her og samtidig se lidt på byen. Det blev enstemmig vedtaget, så vi steg af toget og gik ud og »malede byen rød«.

Næste dag fortsatte vi vor afbrudte rejse med Ska-gens-ekspressen. Undervejs krydsede vi toget, der kom nordfra medbringende mandskabet, der havde sejlet vores gode skib »Havkatten« til Skagen. Et dundrende hurra hilste de bortdragne, og vi ankom lykkeligt til Skagen, hvor vi indtog vore sædvanlige poster om bord på skibet.

Hvorfor »Havkatten« skulle stationeres i Skagen? Fordi tyske marinere havde gjort indbrud på Klit-gården og huserede i byen, og den enlige politibe-tjent ikke kunne magte opgaven. Her lå flere tyske minestrygere, hvis opgave det var at rense farvandet for miner.

Nu blev det vor opgave at holde styr på disse ma-rinere og sørge for, at de var om bord i deres skibe senest kl. 10 aften. Ved ni-tiden om aftenen blev mandskabet fra »Havkatten« i to grupper sendt i land for fra hver sin side at afpatruljere byen og straks sende eventuelt antrufne tyskere om bord i deres ski-be. Opgaven var overkommelig; vi traf ingen tyskere efter den påbudte tid, hvilket antagelig skyldtes, at der var indført bedre mandstugt om bord i de tyske fartøjer. Der blev atter ro i byen, og vi kunne hellige os andre opgaver.

En dag var besætningen gået en tur ud for at se på Klitgården og den tilsandede kirke. På tilbage-vejen kom den kongelige familie kørende i charabanc på vej ud til Klitgården. Vor næstkommanderende var med i selskabet. For sent fik vi øje på, hvem der var i charabanc'en, og som følge deraf stillede vi os op som hø og halm og gjorde honnør. Næst-kommanderende sendte os nogle rasende øjekast, og den næste dag blev hele besætningen kommanderet op mellem alle sildekasserne på kajen for at lære at gøre honnør for kongen.

En anden dag havde vi kongeligt besøg om bord på »Havkatten«. For at få ordentlig plads i officers-messen blev vi sendt i messen og sat til at skrue døre og skabe løse og sætte dem op på dækket, hvor de blev dækket til. Under besøget kom kongen en tur hen ad dækket og stak hovedet ind ad døren for at hilse på sine basser. Når det regner på præsten, dryp-per det på degnen! Efter besøget fik vi alt det fine bagværk, der var tilbage.

Vi var nu nået hen i juli måned, og genforenings-festlighederne var ved at tage deres begyndelse. Tre torpedobåde havde fået til opgave at eskortere konge-skibet »Dannebrog« til Sønderborg.

»Valkyrien« var ankommet og lå på strømmen og saluterede, da »Dannebrog« nærmede sig. »Danne-brog« lagde til kaj ikke langt fra den gamle ponton-bro, der førte over til Sundeved. De tre torpedobåde lå lige foran, side om side, og havde den bedste ud-sigt til alt, hvad der foregik på kajen. Det var høj-sommer, og solen bagte på den store menneskemasse, der var stimlet sammen på kajen og myldrede frem og tilbage på gader og stræder.

Et par kammerater og jeg var gået op i en øde sidegade og var søgt ind på et gæstgiveri for at lække vore tørstige ganer. Vi havde ikke taget os i agt for, at det var et udpræget tysk gæstgiveri. Vi bestilte os

Fortsættes side 66

Guvernøren nærrede ingen tiltro til, hvad de gejstlige serverede for de indfødte i den lerklinede kirke med det klodsede trækors i gavlen.

Guvernøren vender hjem...

Tekst og tegninger af JACK DURFEE

Guvernøren lod adspredt sine fingre tromme på skrivebordets mahogniplade, medens han blik tankefuldt fulgte de store, metalskinnende firben, der smuttede ud og ind af revnerne i den solstegte mur på den anden side af pladsen foran residensen.

Han var i slet lune på grund af de to missionsmunke, der lige havde opsøgt ham og spildt hans tid – den køligste og bedste tid på dagen – med at forsøge på at overbevise ham om, at der var en såkaldt mening med hans tilværelse på denne varme og støvede plads i et land, hvor man måtte formode, at han havde en opgave, som han skulle stå til ansvar for.

Stå til ansvar for hvem? Han trak hånligt på skuldrene. I hvert fald ikke over for det England, hvis eksistens han ikke troede mere på end på den palaver, de to gejstlige herrer serverede for de indfødte i deres kirke, et lerklinet rum med et klodset trækors i gavlen over det palmetækkede tag og en naiv ma-

donna over alteret. Sammenligningen morede ham, og det klukkede i ham, mens han nippede til den stærke rom og for sig selv uddybede problemet, medens røgen fra hans lange kridtpibe bølgede i dovne skyer gennem det store værelse med de tunge, gamle møbler og slørede billedet af den lidt kvapsede ældre dame med krone på hovedet og scepter og rigsåble mellem de små, fede hænder. Det hang i en svær guldramme, der var plettet af fluesnavs. Han måtte huske at give tjeneren ordre til at pudse den lidt af – det så sjusket ud. Det gjorde i øvrigt hele inventaret, som stammede fra hans forgængers tid og bar spor af generationers flittige brug af det.

Ja, generationer. Det var egentlig underligt at tænke på det med generationerne. Ved dette bord havde vel en anden mand siddet før ham og prøvet på at finde ud af, hvad der var den bedste måde at få tingene til at glide på. Og måske endnu én før ham

igen. Hvilke tanker havde mon disse mænd gjort sig om deres tilværelse – om dens mening – eller meningsløshed?

Støjen fra landsbyen mellem de store, mørkegrønne trægrupper lige under den kratbevoksede bjergryg lød som en fjern summen, der gjorde ham døsig, men samtidig gav ham en behagelig følelse af, at der var mennesker, som var afhængige af og stolede på, at han ordnede deres indviklede tilværelse for dem på bedste vis. Og det gjorde han også efter bedste skøn. Han kunne tale til dem på deres egne dialekter, kendte deres vaner, deres laster og deres dyder ud og ind. Og alligevel: Til hvilket formål gjorde han sig egentlig al den ulejlighed? Pligtfølelse? Javel, men det var efterhånden et tomt ord for ham.

Han vendte tilbage til samtalen med de to ordensbrødre, og det ærgrede ham egentlig noget, at han på en måde selv havde fremkaldt diskussionen på grund af et af disse anfald, der efterhånden var blevet stedse hyppigere – en ubestemt følelse af hjælpeløshed, som bestemt var skadelig for hans autoritet som leder og øverste myndighed over dette lille samfund. Man havde alt for tydeligt mærket, at han ikke længere forstod ret meget af meningen med det hele. Han rynkede panden og fornemmede igen denne følelse af at burde vide bedre – men uden at kunne komme på, hvorledes han skulle bære sig ad med at finde ud af det.

Så rejste han sig og begyndte at skridte gulvet af med korte, stive skridt. Han standsede op foran de to billeder af fregatterne »Queen Victoria« og »Safety«. Indgående betragtede han dem – og igen havde han en underlig fornemmelse af at kende det ene af skibene, ja, endda at have gjort en rejse med det. Tåget og uklart følte han søgangen under sine fødder, knirken og knagen af taljer og reb – et oprørt, gråt hav med lange, hvide, skumstribede bølgekammer.

Han rystede på hovedet. Det var hjernesvind – hvad ellers? Han erindrede ikke nogen sinde at have set et virkeligt hav. Nej, virkeligheden var dette hul af en by med alle dens tåbelige problemer – intet ud over dagen og vejen.

En dunkende smerte jog gennem hans baghoved og mindede ham om den dag, han var vågnet op efter (det havde man i hvert fald fortalt ham) et fald med hesten. Selvfølgelig var det noget sludder. Hans store, brune hoppe ville aldrig begå sådan en brøler. Men alligevel havde han senere hen følt en besynderlig ængstelse, når han mærkede lugten af heste, og når han i dag skulle ud på inspektion i sit territorium, lod han sig bære.

Irriteret slog han ud efter en flue. Disse munke havde stædigt påstået, at han var kommet hertil fra et sted, som han ingen erindring havde om – et sted, som de kaldte England, og på dette lands vegne skulle han frivilligt have påtaget sig den opgave at forvalte en såkaldt dronnings herredømme her på stedet. Det var et land, som – hvis man skulle fæste

lid til de herrer – måtte være en slags fredeligt paradys, og hvortil man vendte tilbage for at aflægge regnskab for sin tjenestetid efter at have slidt sig op for at holde orden på disse horder af brune og gule mennesker, der lå i evige, blodige stridigheder, og som ikke undte nogen anden den mindste bid af livets goder, hvis de selv kunne rage det til sig. De to gejstliges tale anså man for barnejadder!

Han havde godt lagt mærke til de sigende øjekast, de to præster havde sendt hinanden, når de mente, han ikke lagde mærke til det. Han trak foragteligt på skuldrene. Nede i kirken bildte de de stakkels fæhoveder ind, at der ventede dem en bedre tilværelse efter denne, hvis de blot ville tro på de barnlige eventyr om et lykosaligt paradys efter døden. En udmærket parallel til det de forsøgte at bilde ham selv ind.

Beviser havde han forlangt for at tro dem; men hvor var beviserne blevet af? Han kendte sine magtbeføjelser, sin gallauniform, skilderiet på væggen og dokumentet, der udnævnte ham til guvernør. Det lå forsvarligt låst inde i hans pengeskab og sagde ham i øvrigt ikke andet og mere end hans dåbsattest, der udnævnte ham til et levende menneske og oplyste, at han var født ind i denne verden den og den dato i forrige århundrede; men det kunne han jo ikke selv huske noget om. Det ene papir kunne altså være lige så godt som det andet. Ak ja, han kunne trygt stole på, hvad de sagde – for de vidste besked. Han skulle blot tro på dem.

Nej, han for sit vedkommende gjorde sin pligt som menneske efter bedste overbevisning og ventede sig ingen belønning for det, han lavede – hverken her eller hisset.

Han tog hjelmen fra knagen, og med stokken under armen begav han sig ned i ridestalden. Den krydrede duft af enghø fra bjergene var ham behagelig, og han tvang sig til at gå hen til hestene og klappe dem. Den store, brune hoppe rykkede sig tilbage, da han rakte hånden ud. Den slog sig nervøst i tøjret. De mørkebrune øjne var skræmte, og han overvandt sin kvalme – lugten af dyrene gav ham altid kvalme – og gik ud i solskinet. Han blev stående lidt, støttet til sin stok og gav sig til at tænke over, hvorledes han skulle få de lange, hede eftermiddagstimer til at gå, da han fik øje på doktorens store, robuste fremtoning, der var på vej op imod huset.

Guvernøren vinkede venligt. Han kunne godt lide lægen – han var da en fornuftig mand, som nøjedes med at ordne de legemlige skavanker og ikke plejede samkvem med kirkens tjenere ud over, hvad husordenen krævede. Ham kunne man da få en fornøftig sludder med om dagen og vejen . . .

Da de to gentlemen sad vel bænkedes over deres cognac'er og lægen havde erkyndiget sig om guvernørens befindende, kunne denne alligevel ikke nære sig for at komme tilbage til sin samtale med præsterne om formiddagen.

»Nå, er det stadigvæk den historie med dronnin-

*Da de to mænd sad over for hinanden,
kom guvernøren ind på sin
samtale med præsterne.*

gen af England, der plager Dem?» spurgte lægen. »Jamen, kære ven, måske er det sandt og måske ikke. Ja, for så vidt er jeg somme tider selv i tvivl om, hvorvidt der – efter alle de år, jeg har levet herude – er noget om det; men, alligevel . . .«

Han bakkede på piben og betragtede opmærksomt guvernørens lange, magre skikkelse, de grå hår ved tindingerne og det markerede ansigt med de smalle, hårde læber.

»Hva' beha'r – De drømmer da ikke om, at der kan være noget om det pjat, doktor?« spurgte guvernøren. Hans blik var skarpt og koldt, og han lænede sig ind over bordet og ventede tilsyneladende spændt på svaret.

Lægen smilede venligt og løftede sit glas – men

satte det fra sig igen. »Tror og tror, enhver bliver salig i sin tro, siger man jo.«

»Et er tro, et andet er viden, og disse mennesker hævder jo at vide besked.« Guvernørens hånd faldt tungt i bordet, så glassene klirrede.

»Rolig, rolig!« Doktor Merriman vinkede afværgende med hånden. »Husk på, at De endnu ikke er helt rask efter det fald med . . .« Han holdt inde uden at fuldføre sætningen, da han så et ildevarslende glimt i guvernørens øjne.

»Jeg vil have klare beviser, noget jeg kan tage og føle på, før jeg begynder at tage disse ammestuehistorier højtideligt – klare, uomstødelige beviser og ikke tågesnak.«

Lægen betragtede eftertænksomt billedet af den

*Guvernøren så fra sin bærestol
fregattens slanke rejsning,
der skarpt aftegnede sig mod den
blå himmel.*

kronede dame på væggen. Så sagde han langsomt – næsten som om han famlede efter ordene: »Ser De, kære Excellence – dette portræt er for de stakkels, naive sjæle i denne provins, en plet i verdensaltet, lige så fjernt og uvirkeligt som den hellige jomfrus billede over alteret derhenne i kirken. De må sikkert være i stor vildrede med, hvem der er hvem – men de tror både på madonna og på den store, hvide

dronning. Ja, det er måske en underlig sammenligning, men . . . «

»Ja, ærlig talt!« Guvernørens stemme havde et anstrøg af foragt.

Doktoren ventede et øjeblik og fortsatte så: »Men de er lykkelige i deres tillid, både hvad angår det hinsidige, som præsterne fortæller dem om, og også ved tanken om den store, hvide dronning, der be-

skytter dem og våger over dem i det fjerne land, som de ikke magter at gøre sig nogen forestilling om.»

»Sammenligningen er ikke smigrende, doktor, og tro er ikke viden.»

»Viden og bevis? Hvis jeg ville fortælle Dem, kære guvernør, at jeg selv er blevet sejlet herud med en fregat af samme type som den, der hænger dér på væggen, er det jo ikke noget bevis på, at det er rigtigt. Beviset er der først når afløsningen melder sig.»

Guvernøren spidsede øren.

»Afløsningen, hvad mener De med det ord?»

»Ja, her i verden er det jo således, at det biologiske liv har sin begrænsning – og tjenestetiden på samme måde. Et kort åremål – og så bliver vi hentet herfra . . . til . . . til hjemlandet, om man vil.»

»Den højere filosofi? Men hvad mener De med afløsningen?»

»Ja, når De spørger direkte, kan jeg kun svare direkte. Løbere har bragt bud om, at en fregat er på vej – nå ja, for at sige det rent ud: Med Deres efterfølger, den nye guvernør!«

»Vil det sige . . . ?« Guvernøren fo'r op.

»Nej, nej – lad nu ro falde på Dem – husk på helbredet.« Han tog sig i det, da han bemærkede et mistænksomt udtryk i guvernørens øjne – et blik, som spurgte han sig selv: »Er doktoren nu også i ledtog med sortkjolerne?»

Et skær af angst for hen over guvernørens ansigt, mens han forsøgte at forestille sig, hvad der ville ske, hvis den fregat skulle vise sig at være en realitet.

Han vendte sig og stirrede fortabt ud i det flimrende solskin, der trak skyggerne sammen til små sorte streger. »De kender jo disse folk her på stedet lige så godt som jeg, doktor, De ved, at deres fantasi ustandselig løber af med dem og får dem til at se og høre ting, som kun eksisterer i deres eller medicinmændenes fantasi. For så vidt også i missionærernes forvirrede hjerner – ikke sandt?»

Doktoren strakte de tykke ben i uldstrømperne fra sig og betragtede sine sko med de store blankpudsede spænder, som om det var første gang, han havde kigget nærmere på dem. Så rømmede han sig et par gange, som om det var vanskeligt for ham at få sagt det, som nødvendigvis måtte siges.

»Jeg er bange for . . . « han ledte efter ordene . . . »jeg er bange for, at fregatten med Deres efterfølger er en kendsgerning, vi ikke kommer uden om, kære guvernør, og jeg bliver nødt til at indrømme, at jeg fandt det nødvendigt at lade en indberetning om Deres ellers fortræffelige helbredstilstand gå ud til kysten og derfra videre til de ansvarlige myndigheder.»

»Hvilke myndigheder?» Guvernøren stod rank og truende foran lægen.

Doktoren tog et fast tag i stolens armlæn for at stive sig af. Så sagde han stiltødt: »Kære ven, kære guvernør, netop som Deres ven og i endnu højere grad i min egenskab af Deres læge er det min simple pligt at sige Dem, at Deres tid her på pladsen er ved at løbe ud. Jeg er nødsaget til at sige det til Dem,

som det er. For der er vel nok et og andet, der skal ordnes, inden De forlader Deres post.»

»Jeg forstår det ikke . . . «. Guvernøren var sunket sammen i sin stol. Et par hektiske røde pletter på hans kinder fortalte tydeligt nok lægen, at feberen rasede i hans krop.

Roligt fortsatte doktoren: »Ingen, eller kun få af os forstår, når vor tid er ved at løbe ud. Jeg selv vil næppe heller kunne forstå det, når min tid kommer. Man har vænnet sig til at leve her og ingen andre steder. Mange bånd bliver brudt. Ingen har vel nogensinde forstået det rigtigt. Når fregatten kommer, og man er nødt til at gå om bord for at sejle til England, eller hvad man ellers vil kalde det, gør hverken fra eller til. For sejle gør den og vi med den.»

Guvernøren lyttede som i en døs til lægens langsomme, lidenskabsløse stemme, der syntes at komme langt borte fra.

»Vi kan kalde det et fald med hesten, hjerterystelse, hukommelsestab – hvad forskel gør det egentlig?» fortsatte lægen. »Det er jo kun en pendant til det normale menneskelige liv. Nogle tror at kende meningen – og gør det måske. Andre nægter at anerkende andet end det, de kan tage og føle på. England eller de himmelske boliger – fregatten sejler under alle omstændigheder.»

Ovre fra skoven lød skarpe fugleskrik og ind imellem fjerne trompetsignaler. Guvernøren forsøgte at rejse sig, men faldt slapt tilbage i stolen. Gennem vinduet så han landsbyens folk stimle sammen og råbe til hverandre med skingre stemmer. En afdeling rødkjoler marcherede ind på pladsen, trommerne hvirvlede, medens den nye guvernør med den trekantede hat under armen gik op mod residenspalæet for at overrække sine beføjelser til sin forgænger i embedet. Denne var ikke i stand til at modtage ham.

»Et ikke helt ualmindeligt, men temmelig ondartet tilfælde af hukommelsestab efter en svær læsion i hovedet.« Lægen så melankolsk på den nye guvernør. »Faktum er, at han intet husker fra ét bestemt tidspunkt. Men det gør vi andre jo sådan set heller ikke.»

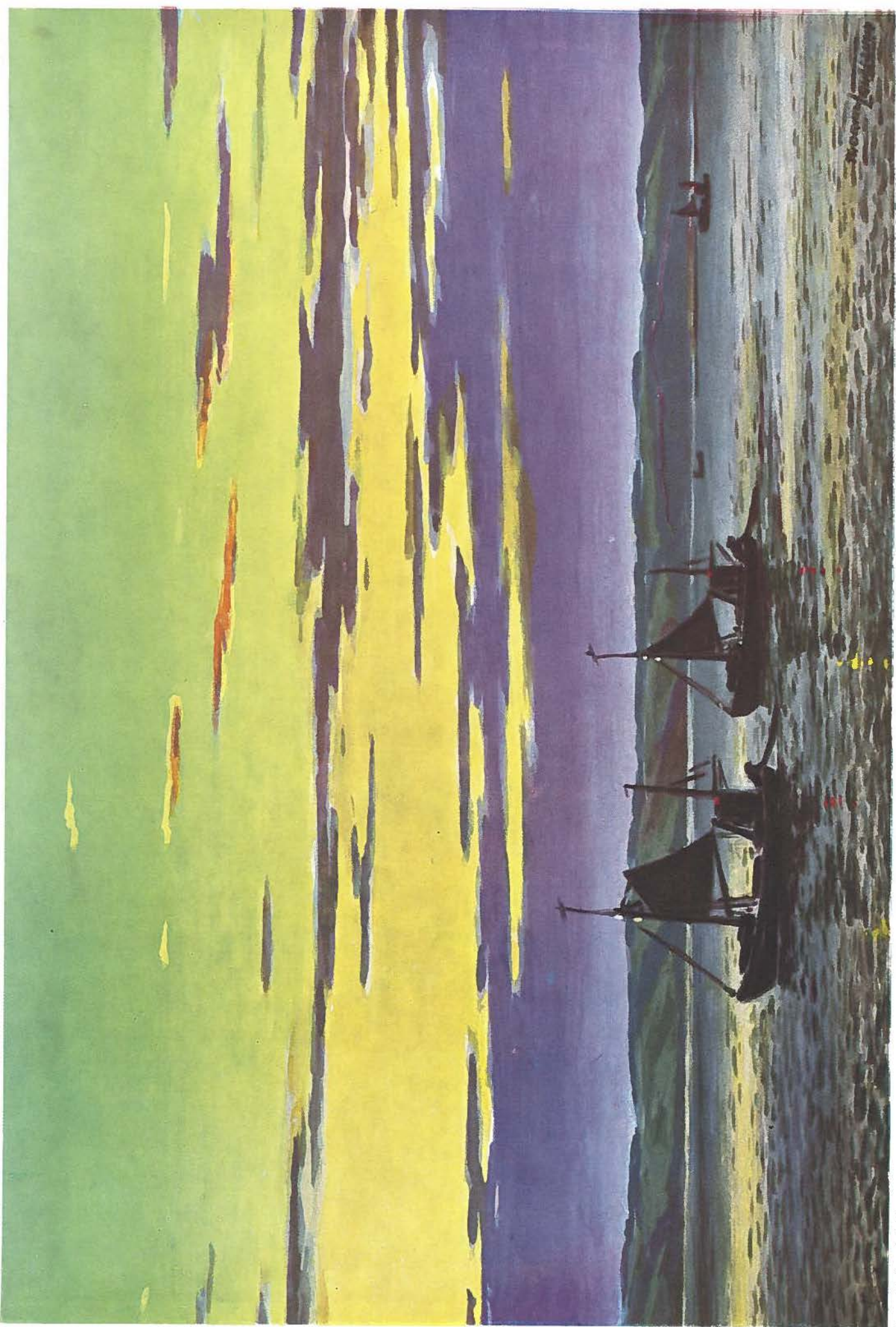
Fra sin bærestol så guvernøren med blanke, feberskinnende øjne fregattens slanke rejsning, der aftegnede sig skarpt mod den blå himmel. – Han blev båret om bord. Det lange, hvidskurede dæk med de opskudte tove og de svære malmkanoner ved stykportene fik ham til at føle et vist hjemligt behag.

Han kastede et sidste blik tilbage mod den kyst, hvor han havde levet sit liv på godt og ondt. Så sansede han ikke meget, før klinerne ved Dover dukkede frem af regndisen.

Han rejste sig halvt op på albuerne. Først nu huskede han, hvor han kom fra og vidste, at han var ved at vende hjem. Træt sank han tilbage i puderne og smilede svagt ved tanken om, at han nogen sinde havde tvivlet. Så var det sandt – altsammen.

— — —

Kanonerne afgav salut, da kisten, dækket af det engelske flag, blev båret i land.

Reproduktion: Brødr. Berenzen

Aftenstemning ved Hvalpsund i Limfjorden

Maleri af TH. LANGELUND

En fantastisk skikkelse – en mand, hvis ansigtstræk det var umuligt at skelne på grund af en bemalet maske af udskåret træ – satte sig på hug foran Johansson.

Souvenir fra Farao

Tekst og tegninger: WILL O'KAY

Når han vendte ryggen til de store hoteller, fotografierne, de blankpudsede busser og hele det moderne islæt, var det endnu muligt at prøve på at se, hvorledes egnen med de store pyramider ved Géze måtte have taget sig ud for nogle tusinde år tilbage.

Spektaklet fra de snadrende grupper af turistselskaber, der dagen igennem var væltet ind med busserne fra Cairo med deres følgesværm af dagdrivere, souvenirsælgere og så videre, var ved at stilne af nu, hvor de obligate kamelrytter-fotografer og æseldrivere belavede sig på en lille siesta inden næste punkt på programmet, pyramiderne i måneskin, skulle løbe af stabelen.

Han havde sat sig på en forvitret søjestump og prøvede på kun at se dem i en vinkel, der udelukkede alt det, der ikke passede ind i det billede, han ville prøve på at fastholde. De store pyramiders gubrede sideflader lyste svagt rødtligt i solsiden og mærkeligt begsort i skyggesiderne. I den tørre ørkenluft stod de dér, skarpe og uvirkelige, underligt hensigtsløst, meningsløse i hele deres vældige umådelighed. Skyggerne var ved at blive lange, og det blev trættende at sidde i én bestemt stilling så længe.

Han — det vil sige unge Johansson, fra Växjö, steward på det store svenske tankskib »Greta« af Göteborg, et job han havde taget for at se sig lidt om i den store verden, inden han slog sig til ro på et eller andet Järnvägshotel i gamle Sverige — skrabe lidt i det løse sand med foden, medens han overvejede, hvorledes han skulle tilbringe de sidste aftentimer, inden han skulle tilbage til båden i Alexandria.

Han opdagede, at snørebåndet på den ene sko var gået op, og bøjede sig for at snøre det på ny. Hans fingre strejfede en lille hård genstand, da han trak foden til sig. Taneløst tog han tingesten op og så, at det var en lille ring, sort af ælde og tyndslidt af tidens tand. Han vendte og drejede den, og i det usikre lys så han, at den var snoet som det gamle ægyptiske kongetegnet: Uræusslangen med det hævede hoved. Han betragtede den uden større interesse. Det var antagelig en af de mange forfalskede souvenirs, fremstillet rent fabriksmæssigt, men altid en erindring fra faraoernes land.

Langsomt slentrede han bort med ryggen til de slørede kolosser, der nu var ved at fortone sig som enorme trekantede skygger. En svag brise raslede med de to enlige palmers tørre blade. Han nåede lige en bus og befandt sig kort efter i neonreklamernes flakkende lyshevede mellem skrig og skrål og masede sig gennem vrmlen i de smalle gader for at finde et eller andet sted, hvor han kunne nape sig en stille drink oven på dagens støvede strabadser.

Omsider dumpede han ind på en lille snask, der smykkede sig med den fornemme titel »cafeteria«. Han forlangte kaffe og en drink og satte sig ved et faldefærdigt bord i et af aflukkerne, medens den fede arabiske tjener vimsede rundt om ham og forsikrede ham om, at han talte alle hovedsprogene lige godt, en oplysning, der lod Johansson ganske kold. Det eneste, han heftede sig ved, var tjenerens sorte negle. Adspredt nippede han til mokkaen, der var betragteligt ringere end på en svensk tredje klasse og skyllede den vamble anislikør i sig med nogen væmmelse. Ikke desto mindre bestilte han én til og rodede i jakkelommen efter sine cigaretter.

Da han fiskede dem op, fulgte ringen med, og han gav sig automatisk til at betragte den med mere omhu end første gang derude ved pyramiderne. Den var mere ejendommelig end køn, syntes han, men da han havde fået den pudset lidt op med sit lommetørklæde, kom der et svagt guldglimt frem hist og her. Måske var den alligevel værd at beholde?

Han havde en ubestemt fornemmelse af, at én eller anden betragtede ham intenst, og da han vendte sig, lagde han mærke til to herrer af ubestemmelig herkomst, der stirrede meget interesseret på den lille tingest. Han så skarpt på dem, og de tog øjnene til sig og stak hovederne sammen. Johansson fik en lidt kriplende fornemmelse ned ad ryggen, men tog sig hurtigt sammen og fik sin overlegenhed tilbage. Han betragtede igen sit fund og smilede hen for sig. En eller anden lille svensk flicka — han vidste godt hvem — ville sikkert være stolt af at paradere med den på fingeren, når han fik pudset den lidt op hos en guldsmed hjemme i Växjö. I tanker lod han den glide ned på fingeren og vendte og drejede den, så

de små guldpartikler glimtede. Og så skete det . . . !

En voldsom smerte gennem bagehovedet, som om én eller anden havde langet ham et ordentligt nakke-drag! Han hev efter vejret, medens rummet med den larmende music-box snurrede rundt for ham. Og en lang stilhed fulgte. Han følte det, som om han sank og sank, inden han med en kraftanstrengelse rettede sig og tog sig sammen, klar over at han havde været genstand for et overfald.

Et blik rundt i restauranten gav ham næsten et chok: I stedet for det snuskede cafeteria befandt han sig i et lerklinet rum med en lang buegang ud imod floden, hvor han skimtede et par felukkers skrånende master. Musikmaskinen skramlede ikke mere sine skrattende toner fra sig, for den var der ikke. Det lille cafébord med den plettede dug, kaffekoppen og anislikøren heller ikke. I stedet for lå han halvvejs ind over et enkelt, hvidskuret træbord. Foran ham stod et par terracottafarvede skåle og en dunk af samme materiale, halvt fuld af en klar væske.

Forvirret langede han ud efter den, for han var så tør i halsen, at han dårligt kunne synke. Drikken var behagelig kølig og kvikkede ham lidt op. Han kastede et hurtigt blik på sin hånd og konstaterede, at ringen var der endnu. De to lurvede fyre, som han mistænkte for overfaldet, var der også endnu, men han bemærkede, at de nu havde mørke gedeskindskapper over skuldrene og ellers kun et lændeklæde i stedet for de afjaskede europæiske klude, de ellers havde smykket sig med.

De to mænd stirrede stift på ham, rejste sig hurtigt og forlod stedet efter at have vekslet et par dæmpede bemærkninger med en fed mand, kun iført lændeklæde. Hans hudfarve var svag gulbrun og håret klippet som en svær paryk med pandehår af samme slags, som Johansson havde set på de gamle ægyptiske statuetter ovre på museet i Cairo. Han havde en kort, tyk stav i hånden og holdt vågent øje med Johansson, medens de to mænd forsvandt, hurtige som væseler, ud gennem buegangen i det flimrende solskin.

Johansson funderede lidt over situationen. Hvordan var han kommet her — et sted, hvor han ikke havde været før? Havde han været beruset af den forbandede anislikør? Det lignede ham ikke, for sprit havde aldrig været hans stærke side. Men alligevel? Var han gået videre på farten for så at havne her?

Han rakte ud efter dunken endnu en gang, men tog sig i det. Det var vist bedst at holde lidt igen, inden han kom for godt i gang; han måtte se at finde ud af, hvad der var hændt. Han fik en cigaret frem og fik ild på den. Den fede mand ved udgangen spærrede øjnene op og stirrede på ham, som om han ikke troede at have set rigtigt. Han så ud, som om han aldrig havde set en almindelig »Gold Flake« før.

Johansson kunne ikke lade være at smile, for der var umiskendelig frygt i mandens sorte øjne. Det gav ham sikkerhed, og han rodede nogle småpenge frem for at betale og komme af sted. Han smed møntene på bordet og vinkede ad den fede, der ikke rea-

gerede. Han kom på benene, men følte det, som var han lige kommet op efter et langt sygeleje. Det lykkedes ham dog at stive sig af og gå mod udgangen.

Manden hævede stokken som for at forhindre ham i at forlade stedet, men da Johansson i det samme sendte en tyk sky af tobaksrøg fra sig, lod han staven synke. Johansson benyttede sig af øjeblikket, skridtede ud af biksen — og så sig forbløffet om.

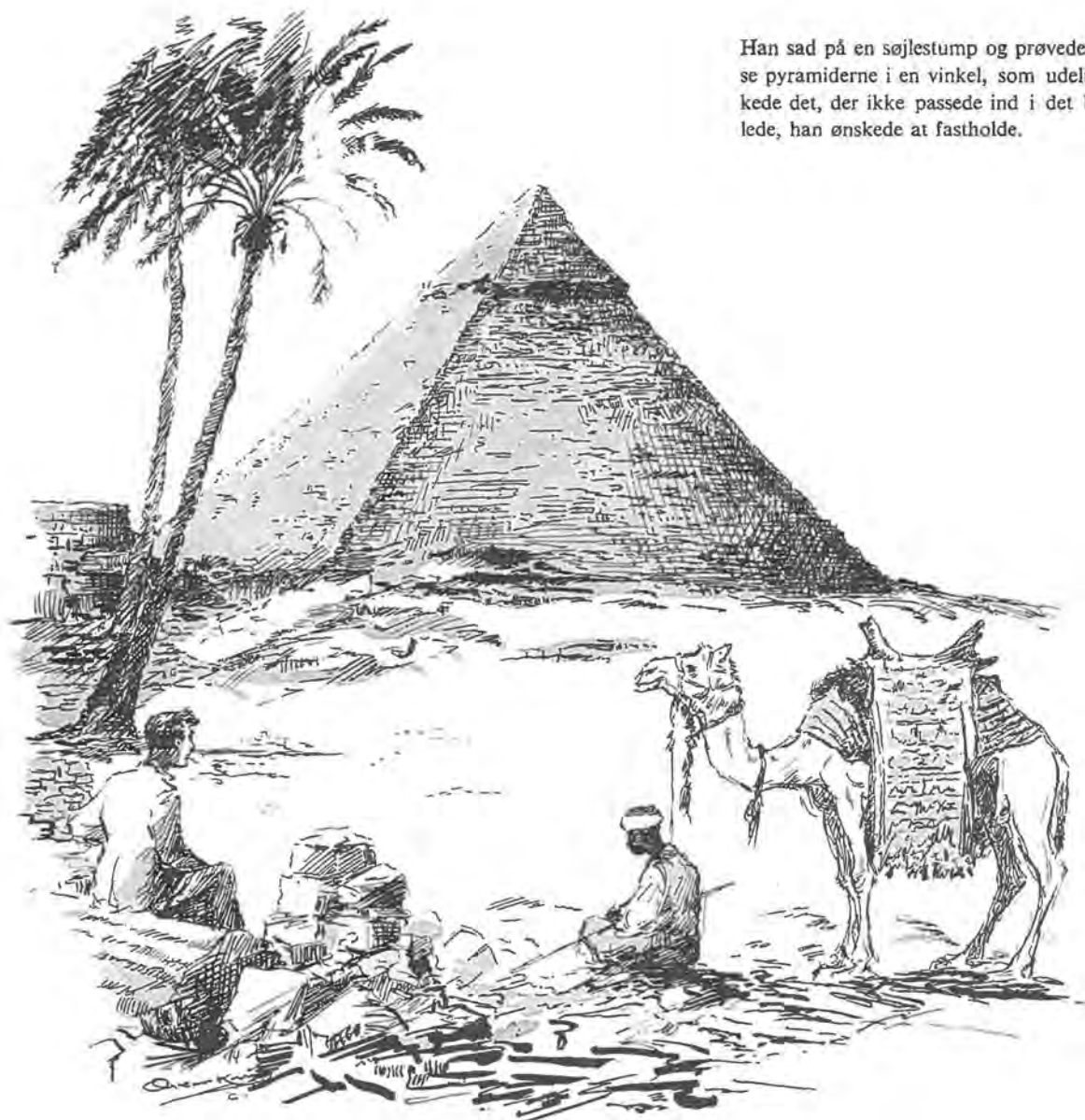
Han stod i en lang, smal gade med lave, lerklinede huse med flade tegl — eller stråtage. En livlig strøm af mennesker myldrede gennem gaden, hvor nogle æsler stod og halvsov i skyggen med hængende øren. En del folk stod samlede i små grupper. De havde alle opmærksomheden henvendt på det hus, Johansson lige havde forladt. De talte højt og hurtigt i en dialekt, der ikke mindede det ringeste om det internationale kaudervælsk, han havde hørt omkring sig i de sidste dage, og ejendommeligt nok var de alle klædt i mere eller mindre den samme påklædning, som han havde bemærket hos værten og de to levantinere.

Der var ikke én europæer at få øje på noget steds, så lidt som en bil eller en knallert. Kun en flok langhornede okser, belæst med tæpper og kurveflettede dunke med brogede kvaster, mindede lidt om det gadebillede, han havde forladt, da han gik ind i cafeteriet den foregående aften.

Med lange skridt og den ene hånd i lommen slentrede han hen mod den nærmeste gruppe mennesker og forsøgte at gøre dem forståelig, at han ville spørge dem om vej. Ikke én af dem svarede eller lod til at forstå, hvad han ønskede at vide. Men alles blikke var rettede mod hans hånd, på hvilken ringen endnu sad, hvor han havde anbragt den — blot var den nu gylden og ren i metallet og ikke nærmest jordslået, som da han satte den på fingeren.

Irriteret vendte han sig og gik videre op ad gaden, der så ud til at føre lige ud i ørkenen med nogle få støvede palmer hist og her. Alle veg til side for ham, så han havde næsten gaden for sig selv. Den drejede pludselig af i et knæk, hvor den tilsyneladende hørte op, og han stod over for et helt nyt eksteriør: Langstrakte tempelbygninger, rigt smykkede med indhuggede hieroglyffer. Billedstøtter af stående og siddende mennesker med løve- og høgehoveder flankerede trapperne op til et paladslignende bygningsværk, omgivet af lange søjlerader. I en åbning mellem bygningerne skimtede han pyramiderne. Jo, vist var det dem — men ikke knudrede og forvitrede som i går. De var beklædt med glatte fliser, der kastede sollyset blændende tilbage, som et spejl kan gøre det.

Johansson fra Växjö blev på én gang klar over, at han var kommet ind i noget, som var helt ufatteligt. Efter alt at dømmes måtte han i øjeblikket — i året 1965 — befinde sig i et Ægypten, der var tre eller måske flere tusinde år gammelt. Han stod hjælpeløs og forsøgte at forstå, hvad der var sket. Dette måtte

Han sad på en sølestump og prøvede at se pyramiderne i en vinkel, som udelukkede det, der ikke passede ind i det billede, han ønskede at fastholde.

jo være en ond drøm, som ikke var til at ryste af sig. Om lidt måtte han vågne op og høre den rytmiske dunken af tankbådens maskineri og andenmesters banden over at have fået sådan en »fyllesjuk« stur at om bord i sidste øjeblik.

Men der kom ingen larm fra maskinerne og ingen banden fra nogen maskinmester. Han stod alene på pladsen foran de vældige templer i det svidende solskin og så sin skygge skrumpede ind og blive mindre og mindre, efterhånden som solen nærmede sig Zenith.

Hvad gør et menneske i en så ubegribelig situation? Johansson blev fritaget for at tage stilling til dette spørgsmål, for begivenhederne tog hurtigt initiativet fra ham.

Lyden af blæseinstrumenter og en slags pauker eller trommer kom nærmere. Fra en af de mørke porthvælvinger rykkede en afdeling soldater ud, række efter række. De var alle ens klædte: Nøgne med und-

tagelse af lændeklæder og løvehuder og alle med den samme afskårne pandehårsfrisur og bevæbnede med skjolde og spyd. Forrest gik flere mænd med leopardskind over skuldrene og korte, gyldne stave i hænderne. Et par skarpe kommandoråb — og afdelingen omringede Johansson på alle sider. Gaden, han var kommet fra, var spærret af tilskuere, der tavse betragtede optrinnet. Anførerne gjorde tegn med deres stave, og med fældede spyd i ryggen blev han ført til en skummel kaserne og gennet ind i et rum, der nærmest lignede en fængselscelle. Fortumlet sank han ned på en briks, medens han hørte de svære døre blive lukket og nogle bjælker skudt for, så der var låset.

Et energisk forsøg på at banke dem derude op førte ikke til noget. Så kastede han sig på bænken i håb om at komme til at sove, så han igen kunne vågne op af dette modbydelige mareridt. De monotone klask

af bare fødder mod fliserne i gangen udenfor fyldte ham med frygt.

Da han vågnede, var der sat en skål med en slags grød og en dunk sur vin ind til ham. En dump rædsel greb ham, da han blev klar over, at dette var virkelighed og slet ingen ond drøm. Han havde ingen mening om, hvor lang tid der var gået: Uret virkede ikke, og dagene kunne han ikke holde rede på. Måske drejede det sig kun om timer, måske om år. Han strøg sig over hagen og mærkede, at han var temmelig langskægget — altså måtte der i hvert fald være gået nogle dage, for han plejede sådan set kun at barbære sig hver anden dag for at se nogenlunde ordentlig ud.

— — —

En eftermiddag — så vidt han kunne skønne efter lyset fra det lille glughul helt oppe under loftet — syntes der at skulle ske noget. Han mente at kunne spore en vis aktivitet i gangene udenfor. Stemmer der talte skarpt og gav ordrer, klirren af våben.

Han knyttede uvilkårligt hænderne i lommen. Med øjnene rettet mod døren og alle sanser vågne ventede han på, hvad der ville ske. De tunge bjælkeslåer blev skudt til side, og en mand trådte ind i cellen. Han var iført en pragtfuld klædning, der nåede omtrent til gulvet. Om halsen lå en gylden krave af farvet mosaik og guldplader. Hans paryk sad som en sort hjelm om hovedet med den gyldne ring. Han målte Johansson med tydelig forundring; men hans blik var iskoldt. Så bankede han i gulvet med sin lange stok, der var prydet med et sjakalhovede som håndgreb, og fire soldater greb Johansson i armene med et fast greb og trak ham udenfor. Så blev han puffet fremad, og soldaterne sluttede trop og førte ham hurtigt gennem de lange, øde gange i bygningen, der åbenbart måtte have en betydelig udstrækning.

Først var gangene nøgne, rå vægge og uden nogen udsmykning ud over nogle felttegn, men efter at have passeret en del trapper, nogle ret stejle, mandede de ud i en stor firkantet hal smykket fra loft til guld med indhuggede og malede hieroglyffer og rækker af gudebilleder i sort marmor. Her gjordes der holdt, medens anføreren gik frem mod en svær dør, dækket med massive guldplader. Han bøjede sig ærbødigt, medens han slog et par lette slag med staven. Dørene blev slået tilbage, og soldaterne betydede Johansson, at han skulle blive stående. Han så ingen grund til ikke at adlyde ordren og blev stående med skrævende ben og næverne dybt begravet i lommerne. Langt borte fra hørte han svage toner, der nærmest mindede om harpeslag. En svag luftning som af aromatisk røgelse syntes at bølge ham i møde fra den åbne dør. Soldaterne stod urørlige, og han prøvede at mobilisere en vis arrogance, medens han stirrede stift på den nærmeste statue — en siddende menneskeskikkelse med høgehoved og armene hvilende på knæene.

Hvis Johansson ikke havde haft soldaterne omkring sig, ville han sådan set nærmest have følt det,

som stod han i en museumsafdeling med gammel ægyptisk kunst fra et af de mange dynastier. Men han fandt ikke ret længe anledning til at hengive sig til arkæologiske betragtninger. Et par kulsorte mænd, glatragede på hovedet og med leopardskind om livet, greb ham i hver sin arm og slæbte ham brutalt gennem de åbne dørfloje ind i en stor sal, hvis pragt et øjeblik fik ham til at glemme den mærkelige stilling, han befandt sig i.

Lange søjlerækker omgav rummet i hele dets længde. Vægge og gulve spillede i de skønneste nuancer af mosaikindlægning og glitrende guld. For enden af salen stod en gylden tronstol på en lav forhøjning af ibenholt, og på den sad en lille, visse mand med faraoernes dobbeltkrone — tegnet på herredømmet over øvre og nedre Ægypten. Han sad ubevægelig med scepteret og Ankh-tegnet krydsslået over brystet. Kun de små, sorte øjne spillede livligt i det gule, rynkede mumieansigt.

Over hans hoved bredte Hanus-tegnet — den vingede høg — sine vinger, og ved tronens fodstykke lå to lænkede løver og snerrede svagt, så de lange gule hjørnetænder blottedes. Han opfattede — mere end han så — at salens sidegallerier var tæt besat med fornemt klædte mennesker: Mænd og kvinder med smalle, forfinede træk og lange smalle, ringprydende hænder.

Han fik ikke tid til at studere dette særprægede optrin længe, for de to nubiere tvang ham med en lethed, som om han var en splejs af en dreng, på knæ foran tronen. Han forsøgte at rejse sig, men et slag over skulderen af manden med staven fik ham til at blive, hvor han var. Så løftede en af nubierne hans højre hånd med ringen på langfingeren i vejret, og de lange solstrejf fik den til at glitre og funkke.

En sagte mumlen og en næsten hørbar gysen gik gennem forsamlingen, der ligesom trak sig tilbage som for en spedalsk. Men ingen rørte ham eller forsøgte at trække ringen af hans finger.

Efter en kort pause, hvor alle trak vejret tungt som i feber, trådte et par mænd endelig ud af rækkerne. Deres udseende var anderledes end ægypternes. Så vidt han kunne bedømme det, gættede han på, at det måtte være grækere i lange, folderige togaer og med hvidt kruset hår og skæg. De begyndte at tale til ham, men det eneste han opfattede var, at det måtte være et forhør, og at han ikke var i stand til at fatte et ord af det, de sagde til ham. En af dem pegede ustandseligt på ringen, idet han dog var meget omhyggelig med ikke at komme til at berøre den. Johansson var klar over, at det ikke hjalp at være trodsig, selv om det var helt imod hans natur at lade sig kue på denne måde.

De to forhørsledere rystede opgivende på hovedet og trak sig tilbage efter at have bøjet sig dybt for den lille mand på tronen. Ikke en mine fortrak sig i hans ansigt, og han sad stadig ubevægelig med de magre arme overkors og med magtens insignier i de smalle, rynkede hænder.

Der lød skarpe kommandoråb – og han så sig omringet af soldaterne.

En svær mand med langt, flettet skæg gav de to grækere en kort ordre, og hans vogtere rejste ham op og tvang ham til at gå baglæns ud gennem salen, således at han hele tiden vendte ansigtet mod Farao. Halvt bedøvet af det besynderlige skuespil, han havde medvirket i, lagde han dårligt nok mærke til, at man ikke bragte ham tilbage til fangehullet, men til et værelse med bord og stole og en lang, lav løjbænk. Udmattet sank han ned på bænken. Alle slags forvirrede tanker fløj gennem hans hoved. Et øjeblik strejfede den tanke ham, hvad overlægen på den lukkede afdeling — for der måtte han jo befinde sig — ville sige ved stuegangen næste dag?

Han blev brat afbrudt i sine betragtninger. En slave satte hurtigt og lydløst og uden at se på ham en bakke med mad og vin på bordet og fjernede sig lige så lydløst. Nå — der var jo ikke andet at gøre end

at tage en bid brød og afvente, hvad der videre ville hænde.

Efter at have foretaget det fornødne med hensyn til mad og drikke begyndte han at se nærmere på forholdene omkring sig. Til sin forbløffelse lagde han mærke til, at han ikke længere var bevogtet. Han kunne frit gå ud i de lange gange, hvor en dødlignende stilhed svøbte sig om de lange geledder af svære granitøjler med lotuskapitælerne, der bar loftet. Ubeslutsomt blev han stående. Flygte? Hvorhen... i en verden, hvor han ikke naturligt hørte hjemme? Det ville være temmelig meningsløst, gjorde han op med sig selv.

Trætheden meldte sig efterhånden, men halvt i søvne begyndte han at lytte til en svag dunken, en rytmisk trommemusik, der lidt efter lidt beherskede hans sanser mere og mere som et feberagtigt pulsslæg,

han ikke kunne befri sig for. Mere og mere inciterende kaldte den fjerne tromme på ham, og han mærkede, at han måtte følge dens kalden. De bløde slag ledte hans skridt ud ad døren, skridt for skridt . . . gennem korridorer og tomme sale, til han befandt sig i en halvmørk rotunde. Det første, han fik øje på, var en billedstøtte af Osiris med soltegnet over tiaraen. Foran den sad to skaldede, glatragede mænd med lange, flettede skægparykker og ved siden af dem de to grækere fra tronsalen. En olielampe glødede svagt og oplyste det dystre optrin.

Med en håndbevægelse blev det antydnet, at han kunne tage plads på et lavt stensæde. Der fulgte et hurtigt, dæmpet ordskifte, og de to grækere gjorde en håndbevægelse imod ham og rystede opgivende på hovedet, som om de ville antyde, at det var håbløst at komme på talefod med fangen.

Johansson forsøgte et beklagende smil og rystede også på hovedet for ligesom at indrømme det håbløse i situationen.

Så slog den ene af ægypterne et slag på en lille gongong, og først nu lagde Johansson mærke til, at trommemusikken forlængst var forstummet . . .

Pludseligt — som skudt ud af mørket selv — dukkede en fantastisk skikkelse frem. Det var en mand, der åbenbart hørte hjemme i det inderste og mørkeste af Afrikas jungler. Han var absolut negroid og smykket med fjer, dyretænder og kløer i lange kæder, slynget om hals og arme. Hans ansigtstræk var det umuligt at skelne på grund af en afskyeligt bemalt maske af udskåret træ. Han stank af harsk fedt og en ubestemmelig lugt af vilddyr. I hånden holdt han en lille tromme af dyreskind, som han ustandseligt bearbejdede med den flade hånd. På et vink fra præsten standsede musikken, og manden satte sig på hug foran Johansson og løste op for en lille skindpung. På gulvet foran sig hældte han indholdet ud: Dyreknogler, små pinde og blade og en del ubestemmelige ingredienser, der nærmest mindede om uglegylp.

Så begyndte han at mumle over den lille bunke, lavt og klagende.

Ceremonien blev ved og blev ved, indtil Johansson mærkede, at der var ved at ske et eller andet, der forandrede situationen helt. Manden med masken så op og begyndte famlende at tale til ham. Først helt uden mening, men lidt efter lidt på et hakkende, men dog forståeligt svensk.

De fire andre mænd betragtede ham nøje, og grækerne åndede øjensynligt lettede op. Forbindelsen mellem dem var sluttet.

Johansson var ikke sen til at spørge sig for, og i hakkende og af og til næsten uforståelige sætninger blev det meddelt ham, at den ring, der funkede på hans venstre hånd, var et kongeligt signet, som ikke måtte bæres af andre end den til enhver tid herskende Farao over øvre og nedre Ægypten — nu Amenhatep den Første.

Lettet gjorde Johansson en bevægelse for at trække den af fingeren og blive færdig med dette vanvid;

men medicinmanden forhindrede ham i forehævet og forklarede, at ringen kun måtte fjernes fra en uværdig hånd ved, at hånden blev hugget af og visnede bort. Derefter ville han selv blive dræbt og hans lig kastet i katarakterne neden for Assuan, hvor det endnu vrimlede med krokodiller.

Så var det, lige som der blev trykket på en kontakt, der afbrød forbindelsen. Afrikanerens mumlen blev mere og mere uklar for til sidst at fortabe sig helt i mærkelige, hæse strubelyde.

Dog havde Johansson forstået, at han skulle tilbringe natten alene — foran Osiris billede, for at hans egen sjæl selv kunne blive rensset og vende tilbage til sit ophavssted.

Der fulgte en kort samtale mellem ægypterne og medicinmanden, og derpå blev han ladet alene tilbage. De tunge døre lukkedes med dumpe drøn, og Johansson var alene. Han var så forstummet, at han ikke engang kunne føle angst for den forestående eksekution.

Med stigende forundring havde han oplevet, at denne primitive troldmand fra en eller anden skummel boplads ude i de store skove havde været i stand til at slutte forbindelsen mellem årtusinder.

Osiris' udtryksløse ansigt med de døde øjne lyste svagt rødligt, da den synkende sols sidste stråler strejfedede gennem de små åbninger helt oppe under søjlehovederne.

Han begyndte at trave rastløst frem og tilbage, og efterhånden greb panikken ham. Der måtte være en udvej til at slippe ud af dette hæslige hjernespid. Han så sig selv blive tvunget til at strække hånden frem og mærkede næsten øksens hug i det spændte håndled. Nej — der måtte være en måde! — Ringen, — den forbandede ring, — han måtte af med den. Ja, — selvfølgelig. Her var løsningen!

Med et rask tag forsøgte han at få ringen af fingeren; men den sad fast under midterste fingerled. Han prøvede igen, — men uden held. Han tog sig sammen med et forsøg på at holde hjernen klar. Gik det ikke på den måde, måtte han forsøge at lirke den af. Langsomt begyndte han at vride den fri. Det sved lidt, men det gik. Nu — var den ude over fingerledet — og så var det kun et øjeblik sag.

— — —

Han fo'r op som stukket af en hveps. Den sødlige lugt af anislikøren stod ham op i næsen. Den ene af de to levantinere, der havde forsøgt at liste ringen af hans finger, sprang lynsnart tilbage, og ringen faldt klirrende på gulvet i det snavsede cafeteria. Billarmen skingrede, music-boxen larmede, og neonreklamerne flakkede med deres mangefarvede lysorgier. Han nåede lige at se tyveknægten dukke sig og stikke ringen i lommen. Så forsvandt han som en rotte ud i gadevrimmelen.

Johansson gjorde ikke noget forsøg på at fange ham. Hans hoved var tungt som bly. Han kastede nogle mønter på den upropre dug og forlod værtshu-

Den lille, visne mand med faraoernes dobbeltkrone på hovedet sad ubevægelig på sin gyldne tronstol.

set uden at høre efter arabertjenerens gode ønsker om et langt liv o.s.v.

Han så på sit ur. Fangede en bus og nåede lige tankbåden — et kvarter før landgangen blev taget.

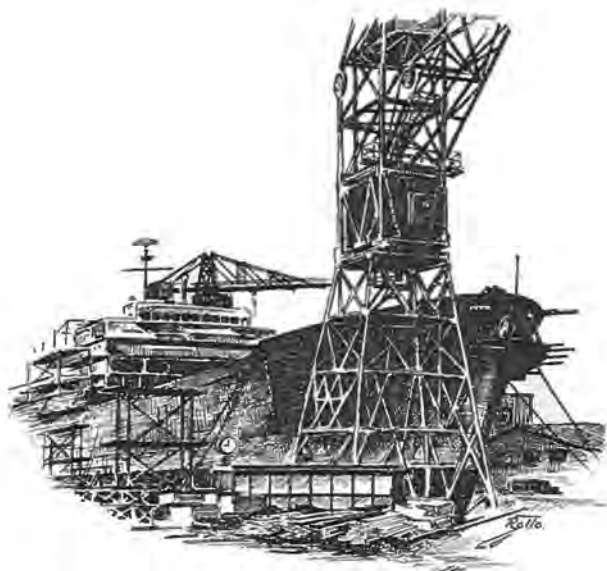
Det var ham en sand nydelse at høre sine over-

ordnede forbandelser på syngende svensk. De lød som den skønneste musik i hans lidt udstående øren.

Men en lille svensk flicka i Växjö fik aldrig sin souvenir fra faraoernes rige.

TO SKIBE

Tekst og tegning: ROLLO

Der var ikke spor forbindelse med det store, nye jernskib, de var ved at bygge inde på værftet, og så den lille fragtbåd nede i Præstø havn, ikke det allerfjerne, så hvorfor jeg kom til at tænke på den ene, medens jeg sad og tegnede det andet, ved jeg ikke, ved bare, at jeg kan lide skibe og altid har kunnet lide dem.

Skibet, jeg var ved at tegne, var malet mønjerødt og brunt i vandlinjen, man var ved at montere master og andet opstående, bro og anden aptering, det så ud til at ville blive et fint skib, en moderne lastbåd med dristige linjer, som skulle vises for den store verden -, men skipperen på fragtbåden dernede i Præstø var fuld-blods idiot, og det sagde jeg til ham. Jeg sagde til ham, at kun idioter kunne få sig selv til at sige alt det ævl, han kom med, og jeg lovede ham også, at næste gang hans unge var ved at skvatte i vandet, ville jeg ikke røre en hånd for at hindre det, selv om jeg var den eneste, der så det og tilfældigvis befandt mig i nærheden. No. Ingen skulle regne med, at jeg ville slå en klo i ham, jeg ville lade ham ryge i karret og drukne som en kat.

Sådan omtrent sagde jeg til skipperen på den lille fragtbåd, for jeg var vred, og manden var splittergal. Han havde lovet at banke den nederste del af ryggen flad på mig med sin store næve, havde i det hele taget lovet en masse, han aldrig ville kunne holde, hvis det kom til stykket, for fyren var alt for langsom til at kunne løbe mig op, for tung, selv om han smed træskoene -, og jeg var bare seksten år.

Jeg gik i al fredsommelighed og så på skibene, ikke noget som helst andet, så måske også på den rødhårede skipperkone, som var ved at skrubbe et fad kartofler under pumpen og skylle halvanden alen medisterpølse; men så med ét var det, at knægten, som ikke var større, end at hans små, hjulede ben lige akkurat kunne nå ned til jorden, gik på opdagelse for sig selv. Medens hans mor var optaget af sine kartofler og sin pølse ved havnens vandpost. Han stillede sig svajende helt ude på bolværkskanten for at smide en nævefuld grus ned på fiskene. Og så med ét får han overbalance, står lidt og fægter med sine små arme i luften for at genvinde ligevægten, og jeg springer til og hugger fat i armen på ham.

Måske tog jeg for hårdt, kom måske til at klemme ham, så det gjorde ondt, vel sagtens blev lillefyren også en smule forskrækket, hvad ved jeg, men ungen giver sig til at vræle, og så står der et fæ oppe på sit skib og spørger, hvad pokker jeg går og kniber hans dreng i armen for. Han kaldte mig også en ondsksfuld sjover, og det blev jeg gal over, jeg stak begge tommelfingre i ørerne, viftede med de andre fingre og spurgte, om der var pip i papæskan.

- Jeg så det godt, din lille laban, vedblev han dumt.

- Hold kæft, sagde jeg.

- Og så er du til og med fræk, jeg skal . . .

Jeg ved ikke, hvad han skulle, men for at irritere ham, kaldte jeg ham en fladpandet havnesjover, og så svingede han benene over rælingen og smed træskoene. Jeg løb lige foran ham, medens jeg over skulderen fortalte ham, hvad jeg mente om hans intelligens og opfattelsesevne, og det sårede ham, ligesom det vel ærgrede ham, at han ikke kunne klare den sidste meter, der var imellem os, og omsider opgav han. Med sin arrigskab gik han tilbage til sine træsko og sin rødhårede kone, stod og kælede for hende og drengen, men med ét vendte han sig fra dem og lagde begge hænder på rælingen: - Kom lige her et øjeblik, jungmand.

- De må jo være tosset, sagde jeg og lod mig ikke smigre af, at han kaldte mig jungmand.

- Jeg vil lige snakke med dig.

- Men jeg vil ikke snakke med Dem, ikke før jeg bliver så stor, at jeg kan banke Dem.

- Hold op med alt det der, enhver kan vel tage fejl, kom lige op på skibet.

- Gu' vil jeg ej, jeg har ikke spor lyst til at få et par lussinger.

- Jeg slår dig ikke, dreng, jeg vil bare sludre med dig.

Så var det jeg synes, jeg var nødt til at forklare ham, at næste gang hans unge var ved at ryge i baljen, ville jeg lade ham gøre det, uden at løfte en finger, men han blev ved med at lokke for mig, hans kone stod og smilede med drengen på armen, og jeg gik langsomt nærmere.

- Du må undskylde, kammerat, men jeg misforstod vist situationen før.

Fortsættes side 66

Reproduktion: Brdr. Bærentzen

Maleri af styrmand CARL BERNHARD JØRGENSEN

Fransk trawler ved indsejling til havn

Talentfuld kopi af et oliemaleri fra 1892, malet af den svenske admiral Jacob Hägg. (Kopien udstillet på Handelsflådens Velfærdsråds hobbyudstilling i maj 1965 og tildelt diplom)

Reproduktion: Brdr. Barentzen

Maleri af CLAUD WENSKUS

Østers-fiskere ud for Højer Sluse

Flagpjatter og flagpjt

Af OTTO LUDWIG - III. af KJELD SIMONSEN

I Søværnet kalder man signalgaster »flagpjatter« og sommetider »swingpjatter«. Det meste af det, signalgaster og »antenneaber« eller »gnister« sender, er jo ret alvorligt. Men nu og da bliver der også tid til lidt pjat – selv under de alvorligste forhold. En britisk sø-officer fortalte mig engang denne sandfærdige historie:

Engang under den anden verdenskrig var det gamle hangarskib »Hermes« – fra 1919 – på vej gennem Kanalen sammen med andre britiske enheder. Over flådeafdelingen summede en »paraply« (umbrella) af fly, og lige agten for sig havde »Hermes« et skib, hvis chef hed Mackintosh, hvilket navn også er betegnelsen på en regnfrakke.

Pludselig blev »Hermes« angrebet af tyske Stukas. Tyskerne ramte ikke, men bomberne havnede tæt ved skibet, og der rejste sig en kaskade af vand, som i nogle sekunder næsten helt skjulte hangarskibet. Da vandet igen havde lagt sig, signalerede skibet agten for »Hermes«:

– How are you doing?

Lynhurtigt lod hangarskibets chef sende følgende svar:

– With an umbrella over head and a Mackintosh behind us we are all-right. Thank you.

HMSSHAH

Under den første verdenskrig lå en lille dansk torpedobåd på vagt ved Drogden. Ikke langt fra den plejede at ligge et tysk orlogsfartøj, der en dag blev afløst af et andet og større. Næste dag blæste det en storm, og det lille danske fartøj forsvandt ofte bag søerne. Ovre fra det større tyske fartøj signalerede man:

– Har I ikke større skibe end det i den danske flåde?

Fra torpedobåden svarede man:

– Jo, men dem sender vi kun ud i hårdt vejr!

På sin jomfrurejse skulle eskorte-hangarskibet HMS »Shah«, som var bygget i Vancouver, på vejen sydover anløbe San Francisco. Byens flådestation afsendte – det var under krigen – det sædvanlige signal:

– What ship?

Skibet svarede:

– HMSSHAH

Fra land:

– Repeat.

»Shah« gentog flere gange forgæves, og da det var sket sidste gang, sendte flådestationen:

– Never mind, vi finder ud af det, når De kommer ind!

Pas på postelinet!

I 1937 ankom HMS »Cumberland«, svær engelsk krydser, til Portsmouth. Skibet ankom fra Kina med

en samling kostbart kinesisk porcelæn, som skulle udstilles i England. Ved ankomsten spurgte skibets chef pr. signal - og ifølge traditionen: – Anmoder om tilladelse til at salutere flaget! – Portsmouths flådechef svarede: – Tilladelse givet under forudsætning af, at De passer på porcelænet!

I 1942 var jeg på opmåling med »Freja« – bl. a. i Kattegat. Om bord havde vi en ældre bådsmand, Christoffersen, som også var

dykker. En dag var han nede for at se på en pulle, da »Heimdal« passerede. En befalingsmand om bord i »Heimdal« sendte følgende private signal:

– Hvordan går det med Christoffersen?

En kollega i »Freja« svarede:

– Han er temmelig langt nede!

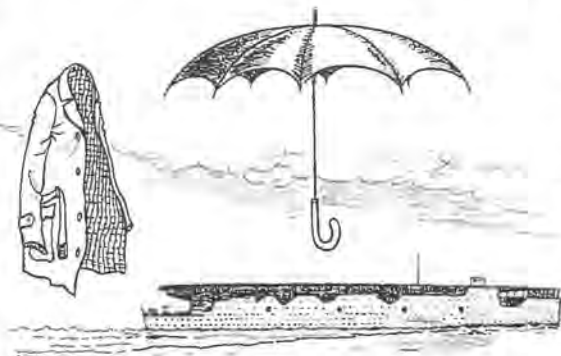
Under den anden verdenskrig var en britisk konvoj på vej til Murmansk og blev oppe i kulden forfulgt af et tysk fly. Maskinen var af typen »Blohm & Voss«, herhjemme kaldt »Anders And«. Den lå et stykke ude i horisonten, så den var i sikkerhed for briternes skyts. En af de britiske chefer lod sende følgende signal til tyskeren:

– De gør mig rundtosset. For Guds skyld, kunne De ikke tænke Dem at cirkle den modsatte vej?

Tyskeren svarede: – Signal modtaget! – Hvorefter maskinen øjeblikkelig begyndte at cirkle omvendt!

Verdens største

Engang under den anden verdenskrig kom et britisk orlogsskib til Maltas krigshavn. Her lå en amerikansk kollega allerede. Amerikaneren sendte signalet:

– With an umbrella over head and a Mackintosh behind us we are all-right!

- Tilladelsen givet under forudsætning af, at De passer på porcelænet!

- Verdens største flåde hilser verdens næststørste velkommen.

Englænderen svarede uden tøven:

- Verdens bedste flåde takker hjerteligst verdens næstbedste!

I 1941 sejlede det gamle britiske specialskib HMS »Terror« ud for Sidi Barrani og sendte signalet til HMS »Protector«:

- Er for fuld fart på vej til assistance. - Min fart 4 knob.

Under en manøvre kolliderede destroyeren HMS »Diamond« med krydseren HMS »Swiftsure«. Destroyeren havde fejlen, og det var dens chef klar over. Da skibene var kommet klar af hinanden, sendte chefen for »Swiftsure«:

- Hvad har De nu tænkt Dem at gøre?

»Diamond«s chef lod signalere tilbage:

- Købe en bondegård!

Brænder klart!

Og fra en af den anden verdenskrigs Atlant-konvojer i hårdt vejr er der historien om en britisk korvet, der signalerede til en anden korvet:

- Har lige set ned i Deres skorsten. Ilden brænder klart.

Og så var der flagskibet, som utålmodigt sendte dette signal til en krydser, der ikke var helt, hvor den skulle være:

- What in the Hell are you doing?

- 20 knots! lød svaret.

Vinteren 1940 købte de britiske kvindelige marinere, the Wrens, alt det blå stof, de kunne få fat i, til at sy lange benklæder af. Dette fik chefen for en flådestation til at sende signalet:

- Wren's klæder må vente, til søgående personel har fået, hvad de skal have.

I begyndelsen af det amerikansk-britiske flådesamarbejde på Atlanten under den sidste krig kneb

det for amerikanerne med at finde ud af det britiske flagsystem. En amerikansk destroyer havde to flag vajende: Et gudstjenesteflag og signalflaget for et spørgsmålstegn. En britisk kollega spurgte, hvad det skulle betyde. Amerikaneren gav med Aldis-lampe forklaringen:

- God, where am I?

Et britisk hangarskib skulle have sine fly i luften og måtte derfor holde kursen op mod vinden. Efter søfartsreglerne skulle skibet have givet plads for en krydser. Men hangarskibet holdt sin kurs, og krydseren klarede lige at slippe agten om det. Chefen for krydseren lod sende signalet:

- Glad for, at De ikke havde skjorten hængende uden for bukserne bagtil!

I overfladen

I 1943 havde en britisk ministryger kapret en italiensk ubåd, hvormed den ankom på slæb til Syracuse på Sicilien. Alle om bord i ministrygeren så vældig stolte ud, da en anden britisk ministryger passerede på vej ud. Ministryger nr. to sendte:

- De gør mig rundtosset! Kunne De ikke tænke Dem at cirkle den anden vej?

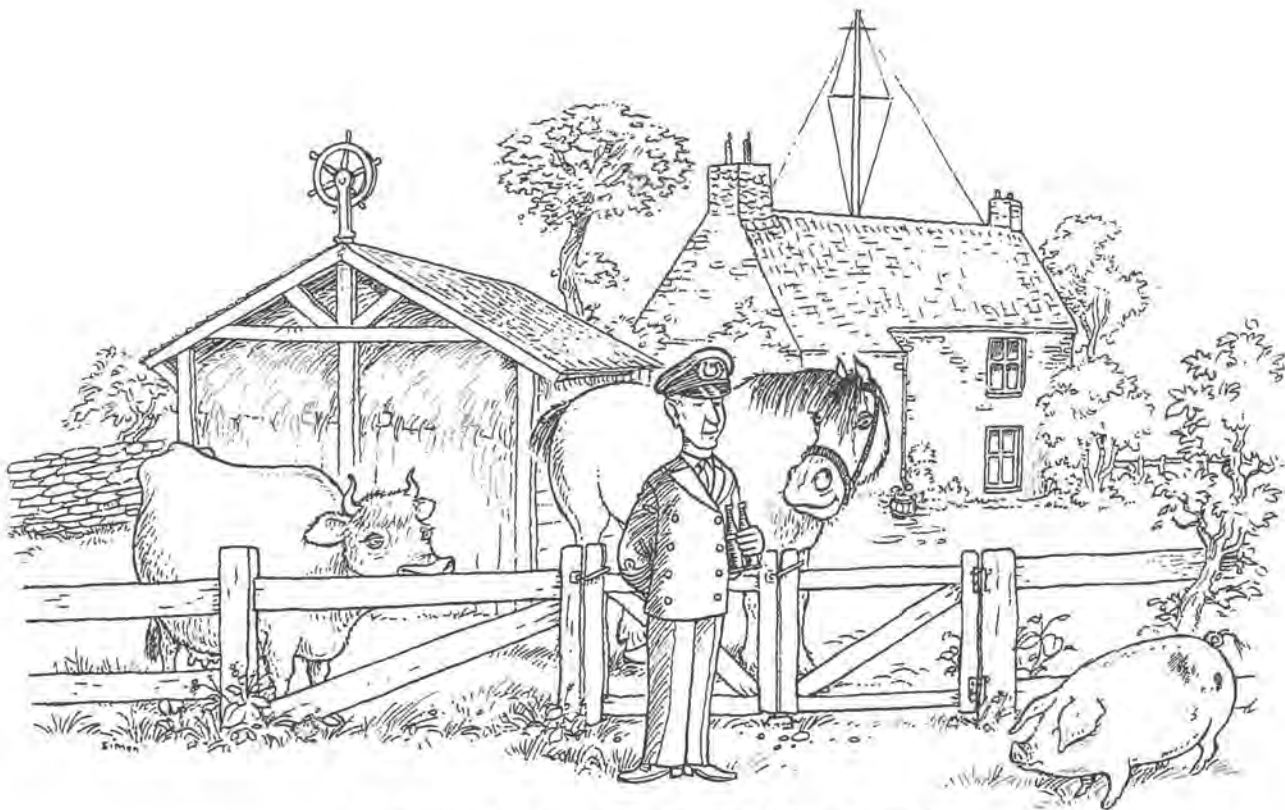
- Er det jeres første i dag?

Under den anden verdenskrig havde en ministryger lige passeret fyrskibet ud for Liverpool, da en magnetisk mine eksploderede. Minen forvoldte kun skibet ringe skade, men inde fra land kom signalet:

- Vær venlig ikke at synke i den ministrøgne rende!

Under den første verdenskrig var Italien Englands allierede. Ved en misforståelse sænkede HMS »Cyclamen« en italiensk ubåd i den tro, at den var tysk. »Cyclamen« sendte dette signal til land:

- Har vædret og sænket fjendtlig ubåd. Alle overlevende synes at tale italiensk.

»Diamond«s chef signalerede, at han ville købe en bondegård!

Alle italienerne blev i øvrigt reddet, men »Cyclamen«s chef kunne ikke redde sig selv.

To ubåde ledsagede en af Ruslands-konvojerne under den anden verdenskrig. Højt oppe mod nord signalerede den ene til chefen i konvojens destroyer:

– I tilfælde af angreb fra svære, fjendtlige overfladestyrker har jeg i sinde at blive i overfladen.

Fra destroyerens chef kom svaret:

– Det har jeg også!

En mørk nat på Nordsøen sendte en britisk destroyer dette signal hjem til admiralitetet:

– Have been hit right aft by mine.

En anden destroyer sendte straks efter følgende rettelser til admiralitetet:

– Reference destroyer A's signal. Not mine but me!

Søuhyre?

Lige efter Jyllandsslaget sendte et britisk krigsskib radiosignalet:

– Følg mig. Hvor er jeg?

Da HMS »Ark Royal« i 1938 var på prøvetur, passerede det et andet britisk skib. Hangarskibet sendte signalet:

– Hvordan tager jeg mig ud?

Følgende svar afsendtes:

– Vend tilbage til Loch Ness!

Under en Atlant-konvoj i 1944 fik et britisk eskorteskib et mindre havari. Skibet lå lige i nærheden af eskorte-chefens skib og fik herfra instruks om at sætte næsen hjemefter. Det var meget tåget, men signalerne fra Aldis-lamperne kunne lige skimtes. Eskorte-chefen signalerede:

– Håber De finder reparationsmuligheder i Belfast.

Svaret, der kom straks, lød:

– Håber jeg finder Belfast!

De britiske minestrygere »Prompt« og »Jason« var søsterskibe. Og de holdt altid sammen. Derfor konkurrerede de indbyrdes. »Prompt« gik ned på grund af en akustisk mine, men nåede lige at sende til »Jason«:

– Endnu en gang først!

Med foden?

I 1940 blev en britisk flotille forfulgt af to italienske krydsere. Chefen for destroyereren »Hyperion« sendte dette signal til sine kolleger:

– Vend jer ikke om. Jeg tror, der er nogen efter os!

Og endelig en historie fra den første verdenskrig: HMS »Essex« patruljerede ud for New York og hjalp et handelsskib med svag radiosender med at sende et signal til land. En amerikansk kystradiostation modtog telegrammet. Det var imidlertid meget utydelige, og amerikaneren sendte til »Essex«:

– Prøv lige med den anden fod!

Fra min marinetid husker jeg kun to flagsignaler. Af en eller anden grund er det netop disse to:

»Misse, Dorte, Vanda« (M.D.V.)

og

»Fritze, Karen, Vanda« (F.K.V.).

De betød henholdsvis »Ophør øvelser« og »Landlov kan gives«!

Otto Ludwig

Fra skitse- bogen

Drage

Måge

Optimistjolle

al. 64

Optimistjolle

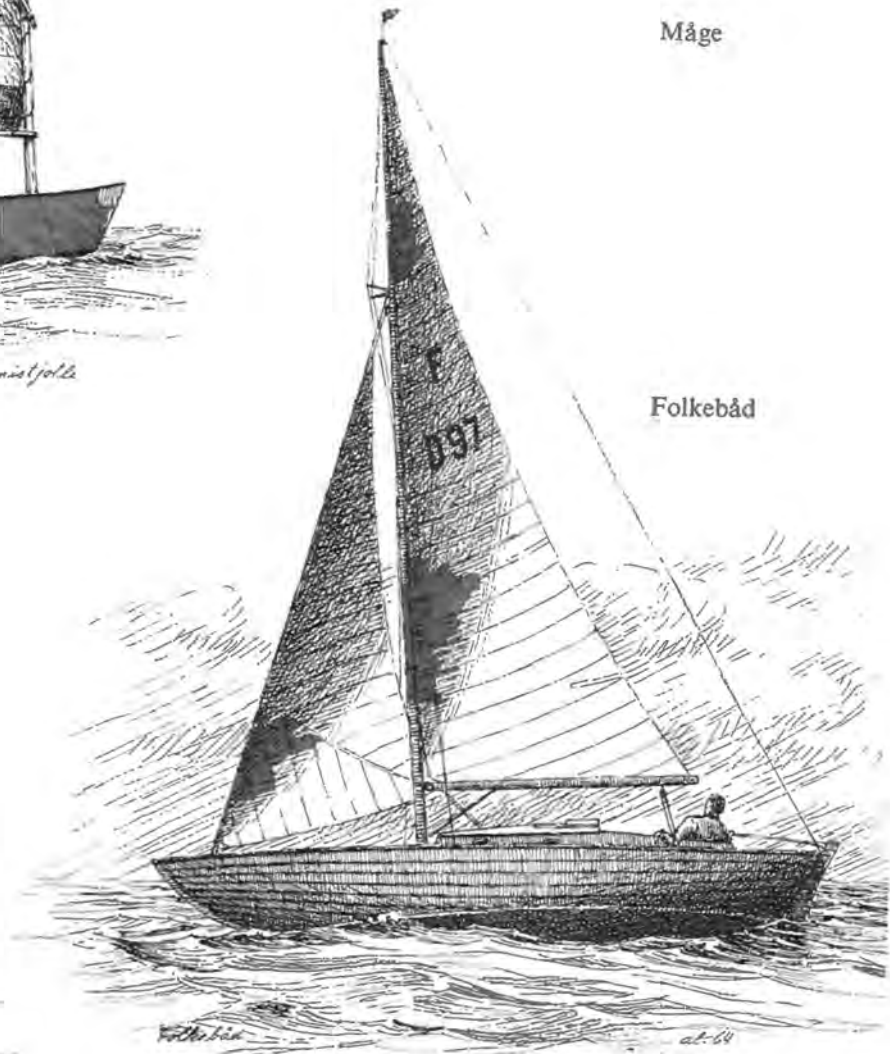
Måge

Kragejolle med
sprydsejl

Kragejolle med sprydsejl.

al.

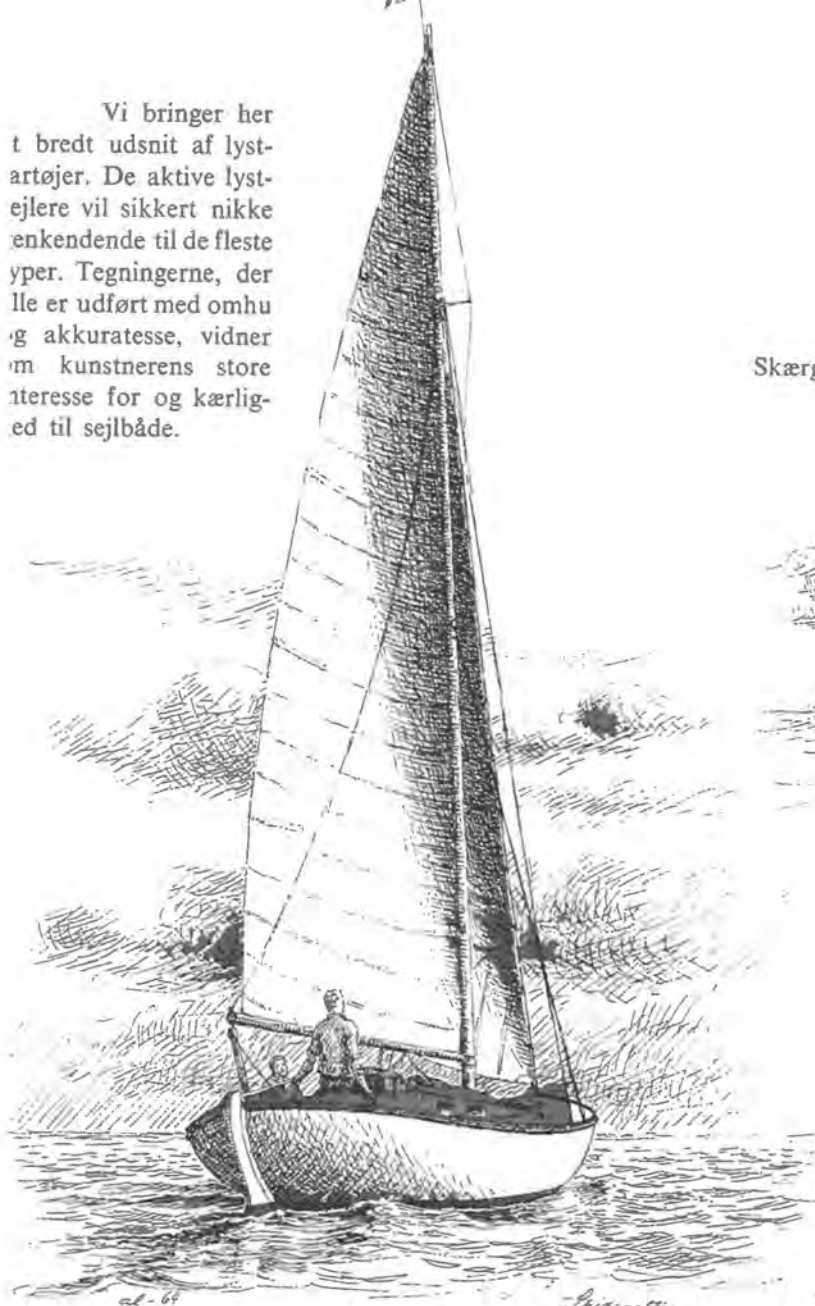

Folkebåd

Folkebåd

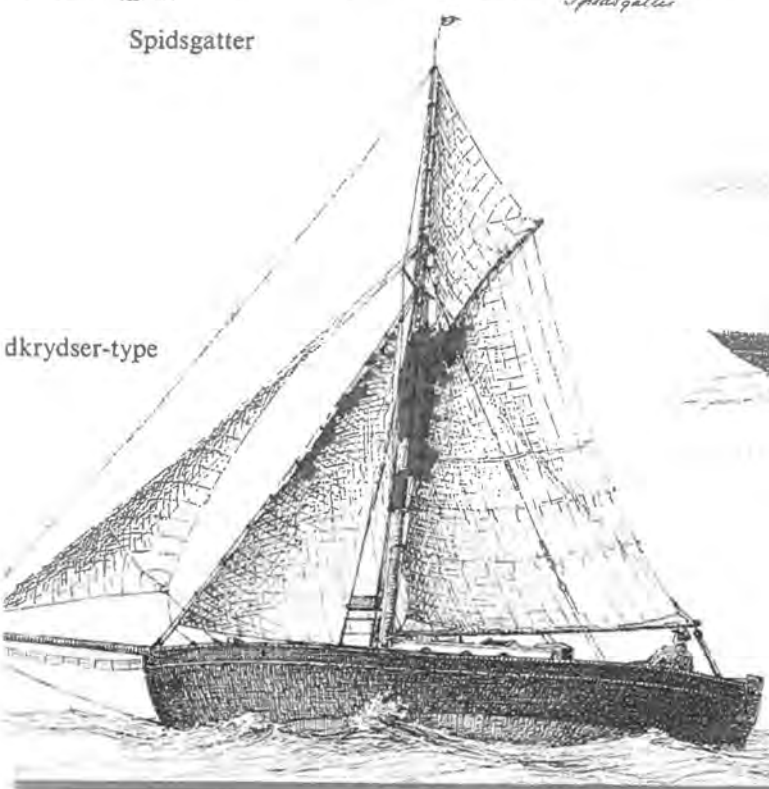
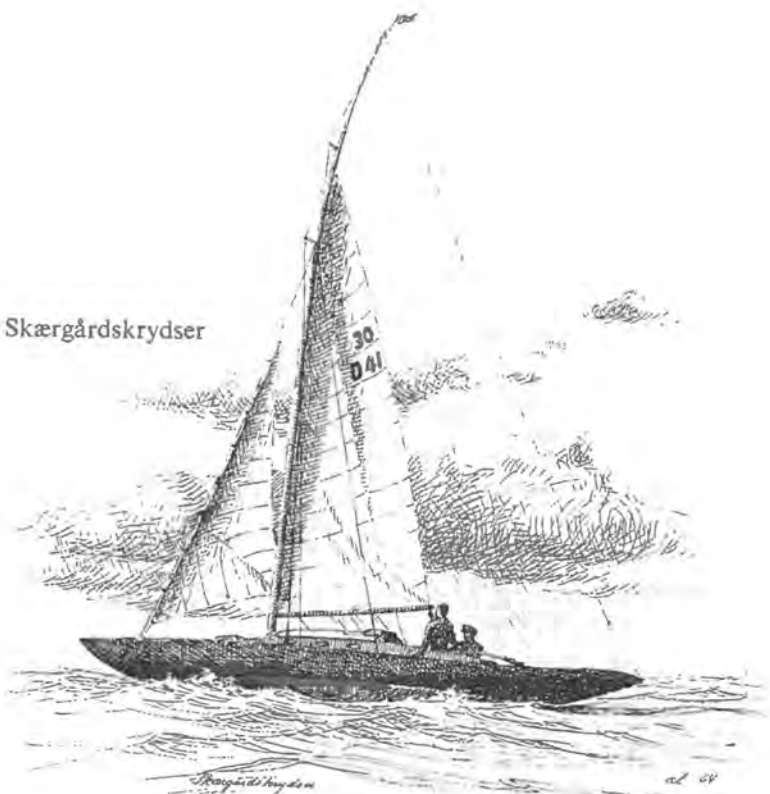
al. 64

Vi bringer her et bredt udsnit af lystartøjer. De aktive lystejlere vil sikkert nikke anerkendende til de fleste typer. Tegningerne, der alle er udført med omhu og akkuratse, vidner om kunstnerens store interesse for og kærlighed til sejlbåde.

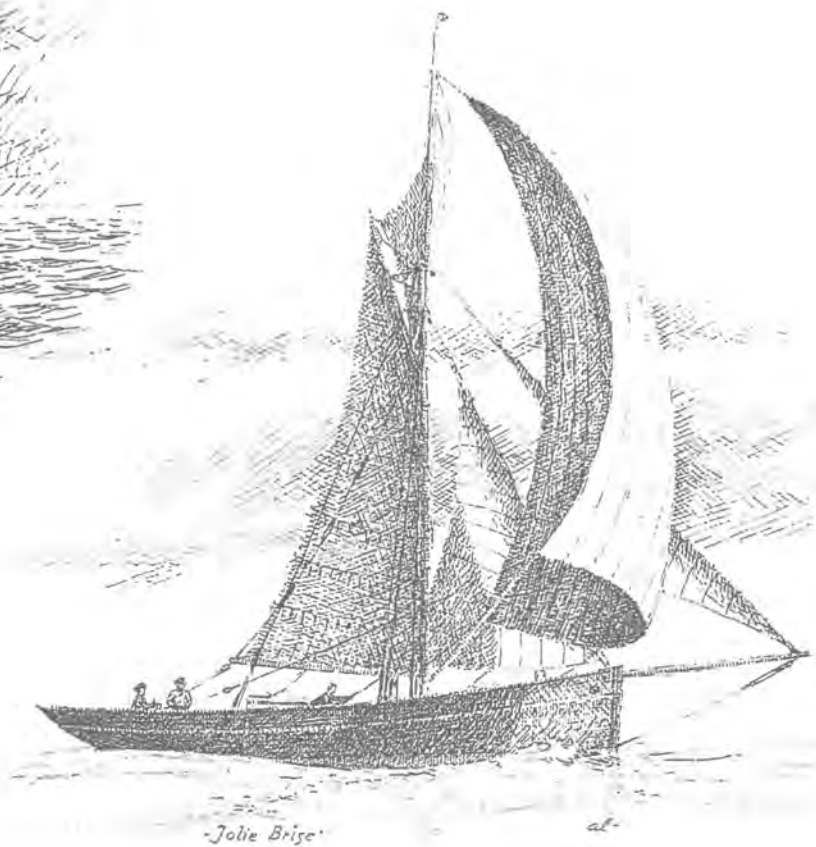

Spidsgatter

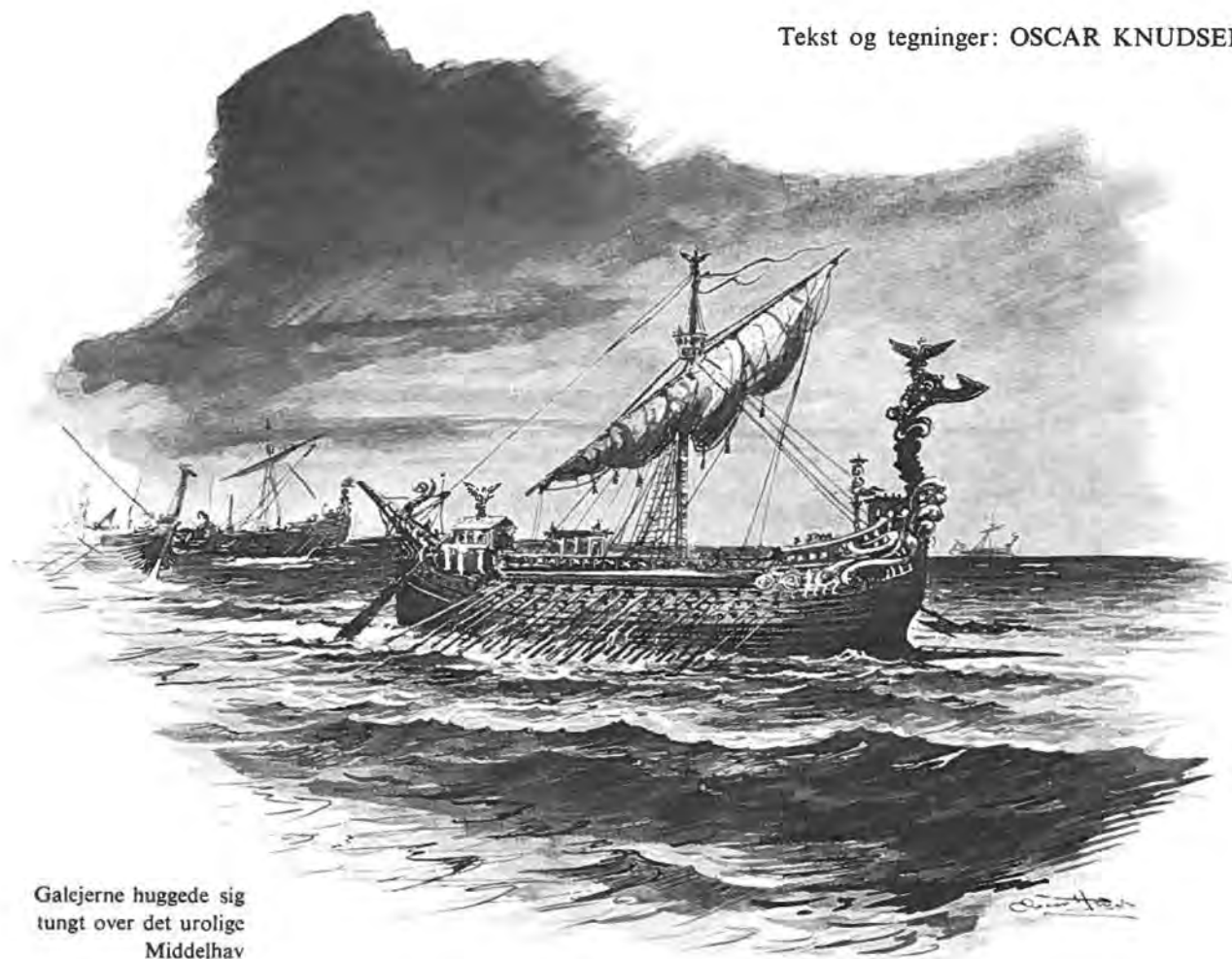
Skærgårdskrydser

dkrydser-type

Engelsk kutter-type

Galejerne huggede sig
tungt over det urolige
Middelhav

En romersk senator og skibschef

Tullius Serverus sad og lyttede adspredt til den fjerne larm fra Roms gader, der kun som en dæmpet brusen kunne fornemmes i peristylets skyggefulde stilhed.

Hans blik strejfede tanketomt de yppige rabatter med blomster og vækster, der slyngede sig om de slanke søjlerader. Han drejede langsomt vinglasset mellem de kødfulde hænder og lod de bekymringer, der for øjeblikket plagede ham, passere revy.

Vinen havde gjort ham døsig — i det hele taget drak han for megen vin i betragtning af det tidlige tidspunkt på dagen, alt for megen vin. Han skyllede endnu et glas i sig og fortsatte den afbrudte tankerække: At et medlem af det romerske senat i det hele taget skulle nedlade sig til at beskæftige sig med en gæld på 30.000 sesterstier til en elendig vinbonde

var et fænomen, der kun kunne forklares ved de slappe sæder efter kejser Claudius' død. Forgivet, sagde man. Nero, den nye Cæsar, var for veg og lod sig i ét og alt lede af denne Seneca — et levn fra Claudius. Og endelig denne Burrus. Han spyttede. Slaphed og eftergivenhed over for plebejerne. Med en flig af to-gaen tørrede han sveden af panden.

Men i præfekturet — ja, selv i Senatet — havde han bemærket, at visse skumlerier angående hans personlige vandel ikke var til at tage fejl af.

Han lod det skønt dekorerede glas cirkulere i stadig større kredse på bordets mosaikplade, medens et hånligt smil fortrak de slappe kæber til en styg grimasse.

En vinbonde, en plebejer, havde tilladt sig at an-

melde sin fordring i præfekturet! En fordring på Tullius Serverus, senator og tidligere chef for prætorianerne.

Han klappede i hænderne. En slæve bragte ham mere vin. Han drak igen for at få tankerne til at klare sig. At præfekturet havde taget hensyn til Virinius, var det, der gjorde ham urolig. Andre i samme ærinde var blevet sendt bort med pålæg om ikke at vise sig igen.

Hans blik strejfede det slæbne metalspejl på væggen, og det, han så, fik ham til at trække på skuldrene: De dybe poser under øjnene, den vege fugtige mund og de slappe træk. Han tog øjnene til sig. Hans forbindelser til inderkredsen var ikke de bedste mere. For blot to år siden ville vinhandleren Virinius og hans opløbne søn være blevet bragt uden for synsvidde på et vink af Serverus, sendt på et slavemarked omgående, og hans vingods ville have skiftet ejer, en mere anstændig ejer, der vidste, hvor hans plads var — særlig i forholdet til Tullius Serverus. Eller måske ville han have endt sine dage i det mamertinske fængsels skumle huller og dér være kommet til erkendelse af sin egen pågænhed og dumhed. Ja, netop pågænhed, for Virinius var jo ikke den eneste kreditor, men den eneste, der endnu havde vovet at træde op imod ham. Men eksemplet smitter jo, så det var bedre at stoppe ham i tide. Selvfølgelig vidste han godt, at fordringer fra kreditorer ikke i sig selv kunne skade ham — hvem havde ikke gæld? Men hvem havde ikke også uvenner inden for de ledende kredse, og alt kunne kædes sammen og benyttes i en snæver vending. Ingen kendte bedre spillets gang, end han selv gjorde det.

Et koldt smil spillede om Serverus' læber; så kaldte han endnu en gang og fik bragt en ny toga i stedet for den, han havde plettet til med vinen. Han beordrede bærestolen frem, for han havde besluttet sig til at aflægge termernerne, de offentlige bade, et besøg. Der ville han sikkert træffe grækeren Scyllos. Endnu var det dog muligt at skaffe en nævenyttig plebejer af vejen, når det var nyttigt og ønskværdigt.

Da Serverus nogle timer senere forlod termernerne, var han fuldt ud tilfreds med udbyttet af besøget. Den snuskede, halte Scyllos havde endnu en gang vist sig at være den rette mand, og Serverus besluttede sig til at aflægge et besøg i Senatet. Det ville sikkert være et klogt træk, for i den sidste tid havde han vel meget forsømt sine officielle pligter og var allerede et par gange blevet mindet om det.

Larmen fra Roms myldrende trafik slog sammen om ham. Løberne med deres stokke havde vanskeligt ved at bane vej for hans bærestol gennem menneskevrimmelen. De knirkende oksekærrer fra Campanien, skrydende æsler og gadehandlerne, der næsten blokerede gaderne med deres boder og skreg sig hæse for at anbefale deres varer og få solgt ud inden midt-dagsheden tvang både dem og kunderne til at søge

hen på mere skyggefulde steder. Negre og arabere, galler og ægyptere og folk fra imperiets fjerneste egne trængtes og skubbede sig frem, for om en måneds tid skulle de store festligheder i forbindelse med kejserskiftet finde sted i Neros vældige Circus Colloseum, og nysgerrige strømmede i tusindtal til Rom lang tid i forvejen for at sikre sig pladser og overvære ankomsten af de mange transporter med fremmede dyr, der fra Afrika via Ostia blev bragt til Colloseums underjordiske stalde og bure for at optræde i arenaen under festspillene.

Utallige fremmede tungemål skingrede i hans øren, inden han omsider nåede frem til Forum Romanum og langsomt steg op ad de mange trapper og passerede de lange rækker af afdøde senatorer i Senatets aula. Han glemte ikke at bøje sig ærbødigt for kejserens statue, for han mærkede, at han blev iagttaget med dårligt skjult skadefryd, og han vidste, at enhver ufor-sigtighed ville blive noteret på hans debetkonto, og Tullius Serverus agtede ikke at begå ufor-sigtigheder.

Timerne gik, og skyggerne var ved at blive lange, da han forlod Senatets sale. Han var ildrød i hovedet og temmelig forvirret. Det, der var sket, forekom ham endnu fuldstændig uforståeligt.

Hvad der var foregået, kunne kun opfattes således, at han var faldet i unåde på højeste sted, at hans fjender i Senatet havde trukket det længste strå. Han, Tullius Serverus, udnævnt til leder af den sidste flådeafdeling, der skulle bringe transporter fra Numidien til Rom via Ostia! Det var en nedværdigelse, en degradation, og han forstod nu bedre de lumske smil, han havde bemærket hos en gruppe af Tigellinus' tilhængere ved sin ankomst.

Den aften og den påfølgende nat drak Serverus flo-der af vin og søde likører og rasede, så husslaverne rystende gemte sig bort.

Scyllos, grækeren, blev brutalt nægtet modtaget, da han, efter aftale, kom for at aflægge rapport om sine natlige transaktioner, og Serverus faldt i en tung søvn med hovedet hvilende på de korslagte arme og med nederlagets bitterhed som en jagende sot i sin omtågede hjerne.

Samme nat trængte en flok formummede mænd ind på Virinius' vingods uden for Capua og slæbte ham og hans søn til galejerne i Ostias havn. Flåden skulle lette næste morgen med kurs mod Timgad i Numidien i Nordafrika. De efterlod sig tre dræbte slaver på terrassen under statuen af Priapus — vinhavernes gud. Det eneste, Virinius hørte midt i tumulten, var, at de blev bragt bort på Tullius Serverus' ordre og ansvar.

Scyllos havde hævnnet sig over den ublide medfart ved sit besøg for at aflægge beretning til romeren.

Slangen havde hugget . . .

Om natten ulmede bål omkring fæstningens mure, hvorom nomader og fangstfolk lejrede sig.

De tredive store galejer huggede sig tungt over det urolige Middelhav. I spidsen for flåden skummede åreskvalbet om de to triremer, trerad-årede galejer. På den forreste prangede standen for flådens første tribun, Lucius Varus, og underordnet ham fulgte Serverus' galej, hvis chef vidste, at Varus ikke regnede ham for noget som helst. I kastellet agterude tilbragte han overfarten med at fortsætte sviregilderne fra før sin afrejse.

Næstkommanderende og styrmændene passede de rutinemæssige opgaver vedrørende sejladsen, så skibschefen kunne uforstyrret tilbringe tiden med bitre overvejelser angående de fejl, han måtte have begået, og som havde bevirket, at han nu befandt sig i den

foragtelige stilling som underordnet chef for en flåde af det, han hånligt kaldte »kreaturtransporten«.

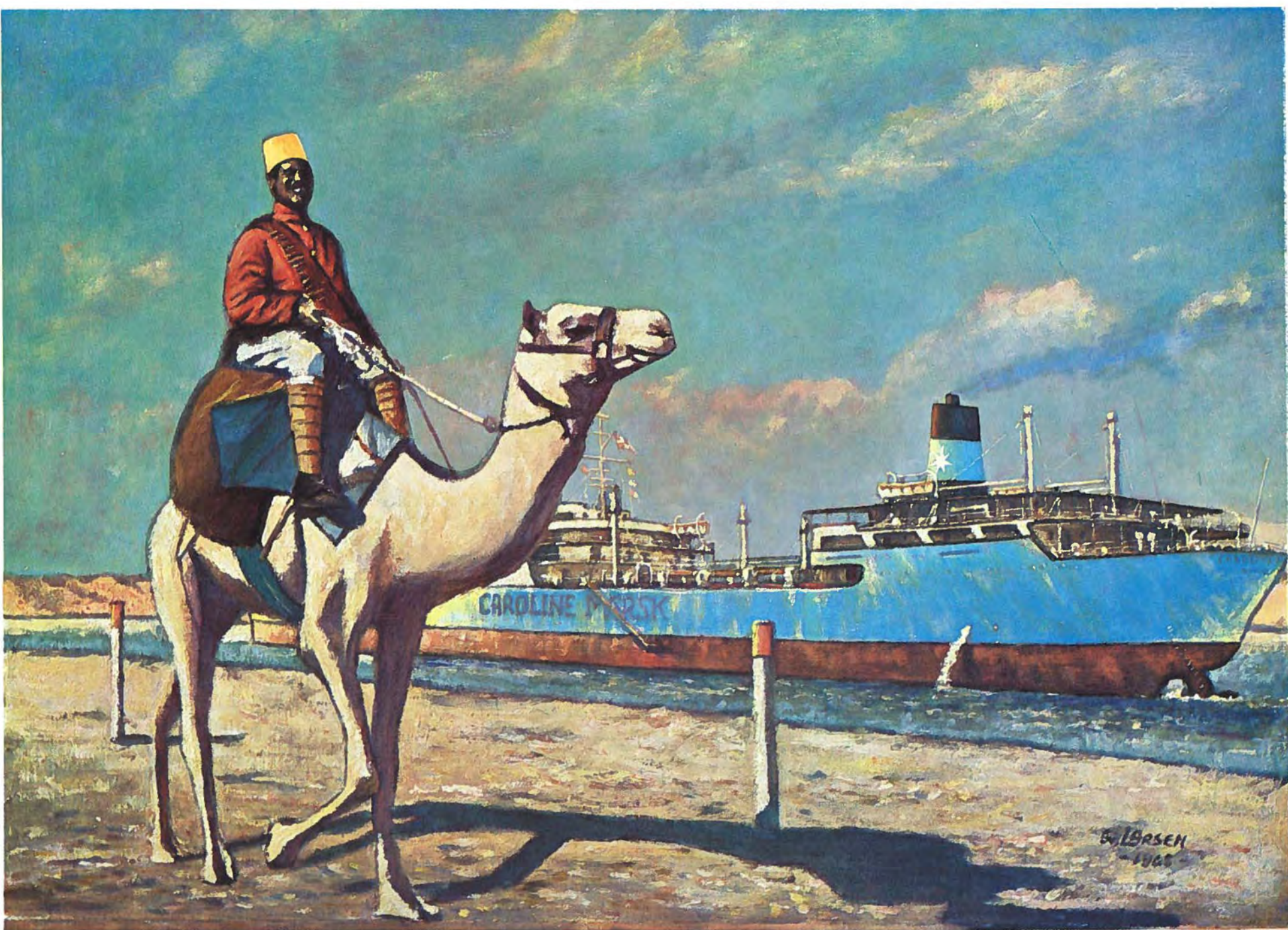
Og på underste dæk rugede Virinius og sønnen Marcellus over den skæbne, der havde bragt dem om bord i en galej i åben sø mange mile fra vingodset og den sikre, betryggede tilværelse, som vinbønder under Pax Romana's beskyttelse. Dag for dag fjernede galejerne sig fra Italien og nærmede sig Nordafrikas stenede klippekæder, der dukkede op som en diset, blå kontur med grågule sandbredder, som den dovne brænding skyllede lange skumtunger imod. De havde selvfølgelig søgt foretræde hos befalingsmanden på deres dæk og prøvet at foreklare ham, på hvilken måde de var kommet om bord. Men de usle pjalter,

Reproduktion: Brdr. Børentzen

Fiskekutter lænsende i stormso

Maleri af FRITZ SCHRODER

Reproduktion: Brdr. Bærentzen

A. P. Møller-tankeren „Caroline Mærsk“ passerer Suez-Kanalen
(Udstillet på Handelsflådens Velfærdsråds hobbyudstilling i maj 1965 og tilføjet diplom)

Maleri af maskinmester SVEND AAGE LARSEN

overfaldsmændene havde forsynet dem med efter at have bedøvet dem grundigt, og deres temmelig uoplejede fremtoninger virkede ikke synderlig overbevisende på officeren, der rent ud afslog at bringe deres beklagelser videre til skibets øverste chef. Deres løfter om kontant belønning ved hjemkomsten fremkaldte kun et hånligt smil på officerens barske træk. De to stympere så ikke ud til at råde over hundrede dinarer tilsammen. Og desuden: På flåden fandtes der hundredevis af skæbner, der hver for sig forsøgte at tiltuske sig fordele under de forskellige påskud. Til sidst bed de to mænd tænderne sammen og ventede stoisk på, hvad skæbnen videre ville bringe dem.

Under andre forhold ville de have beundret det stolte syn af tredive galejer, hvis mange hundrede årer hævede og sænkede sig taktfast til drønet af de tunge bronzehammer, der angav tempoet og fik dem til at fungere som én organisme, den strålende forgyldning på admiralskibene, kendetegnet ved hærtegnene og chefernes standere, og de lange, mangefarvede vimpler på mastetoppene mod den krystalblå himmel over det dyblå hav.

Ankerkættingerne raslede under stort spektakel ud gennem klydsene i havneanlægget ved Timgad, og arbejdet med indladningen af vilde dyr og krigsfanger fra de afrikanske lejre tog sin begyndelse, efter at de officielle ankomstvisitter mellem skibscheferne og garnisonskommandoen i Timgads kastel var blevet udvekslet.

Sceneriet var nok værd at betragte. Soldaterne fra garnisonen og flådens mandskaber festede på grov soldatervis efter den lange sørejse, og nyheder fra Rom cirkulerede, medens ampharaerne med vin blev langet fra hånd til hånd. Kun vagtmandskabet på skibene og vagten foran Porta Prætoria skridtede deres rute af.

Om natten ulmede bål omkring fæstningens svære mure, hvor ørken-nomaderne og de utallige karavanefolk fra fangstholdene lejrede sig. Foran fortet lå dyrefoldene og interneringslejren for de mange krigsfanger. Galejerne duvede op og ned for tidevandet, og de lænkede rorslaver havde trukket de lange årer ind og døsede i deres elendighed på de hårde planker.

Serverus trak sig tilbage til kahytten i agterkastellet, så snart de tvingende nødvendige landgangsbesøg var overstået. Lige da han, temmelig omtåget, var slingret om bord efter det sidste besøg i land, havde han et øjeblik følt nerverne stå på højkant. Ved landgangsbrættet havde hans blik strejft to mænd, der var beskæftiget med at stuve store baller af pressede høkager til side. De havde begge rettet sig op med et sæt og stirret stift på ham med forvirrede og hadefulde blikke. Et eller andet ved de to pjaltede fyre forekom ham bekendt — men han kom ikke i tanke om hvorfra.

Den yngste af dem forsøgte at mase sig hen til ham, men et drøjt slag over ryggen af den posterede

soldats tunge lanseskæft havde hurtigt bragt ham på plads, hvor han hørte hjemme. Men vinbønderne havde genkendt ham, omend de ikke kunne forklare sig hans tilstedeværelse om bord.

Fra dette øjeblik var hans skæbne lagt i deres hænder — og beseglet.

— — —

Den lange række af elefanter var omsider forsvundet i galejernes rummelige lastrum. Næsehorn og bøfller og zebraer, svære jernbeslåede kasser med allehånde rovdyr, løver, hyæner, leoparder og sjakaler, hvis dumpe brøl og skingrende hylene fik den stille luft til at dirre, var omsider stuvet af vejen, og på underste dæk stod eller lå lænkede grupper af negre, kraftige nubiere og stammefolk fra ørkenen bag Atlasbjergene — Roms fanger, der også skulle ofres ved festligholdelsen af den nye Cæsars overtagelse af magten...

Det var en dødens transportflotille, der en tidlig morgen stod til havs, medens tubaer og sækkepiber sendte en hilsen med til hjemlandet og Rom fra de tilbageblevne legioner.

Havde overfarten været ubehagelig, blev hjemreisen endnu værre for de af besætningsmedlemmerne, der ikke var søvante. Den tunge last fik galejerne til at rulle i søerne, stanken fra de mange vilde dyr og de under hensyntagen til rovdyrfoder medbragte gedeflokkes og oksers brægen og brølen gjorde tilværelsen ulidelig på de underste dæk. Mændene prøvede på alle mulige måder at skaffe sig et pust frisk luft på de øvre banjer, dog sjældent med held, for disciplinen på Roms flåder var jernhård og ubøjelig.

Men andre tegn tydede på, at forholdet mellem den øverste kommando og officererne blev mere og mere spændt.

Serverus havde fået ordre til at lade sig sætte over til admiralskibet, hvor konvojens leder, Lucius Varus, havde beklaget sig skarpt over tilstandene på underadmiralens fartøjer. Mandstugten var for slap og sejladsen usikker og famlende. Det var en ydmygende situation. Serverus var fuldt ud klar over, at tribunen ville indberette ham, når de nåede hjem, og han kunne næppe tage flere slag uden at falde.

Da han kom tilbage, var han tilmode som en slave, der havde fået pisk. Men han besluttede at gøre en indsats for at imødegå den truende fare. Han optrådte med uvant myndighed og tildelte efter sit besøg på flagskibet en del af sine officerer disciplinære straffe for forsømmelighed. Dette satte konflikten på spidsen og bragte situationen på randen af mytteri. Katastrofen var allerede på vej.

Uventet trak en kraftig storm og tætte tågebanker op, og galejen skar ud af kurs. Serverus, der havde druknet ærgrelsen og de bange anelser i rigeligt mål, fo'r frem som en tordensky. Han rasede, kommanderede og gav modstridende ordrer, indtil han til sidst sank sammen på en rorbænk, medens søerne vaskede ind over ham. Her blev han hængende og stir-

Den yngste af de to pjaltede mænd maste sig hen mod Serverus, men blev drevet tilbage af den posterede soldats lanseskæft.

rede på de slørede konturer af flåden, der forsvandt i uvejret forude.

Et skibsråd blev i hast sammenkaldt og den halvt bevidstløse Serverus anbragt under arrest i kastelet agterude.

Da solen endelig brød igennem, løb galejen på forkert kurs under den strålende blå himmel. Dæksplanerne dampede af saltmættet væde.

Rygtet om Serverus' fald gik som en løbeild fra dæk til dæk og gav Virinius og Marcellus deres chance. Under forvirringen, da stormen og mytteriet havde sluppet årvågenheden hos soldaterne, lykkedes det Marcellus at skjule sig agterude bag kastelets kunstfærdige opbygninger. Med sig havde han en bylt med pjaltede klædningsstykker. Han blev liggende ubevægelig, indtil mørket faldt på.

Da vagtens jernklirrende skridt fortalte, at han fjernede sig på sin lange runde, bankede Marcellus forsigtigt på ruden til Serverus' lukaf.

Romeren lyttede spændt til den lave, mumlende stemme, som fortalte ham, at han havde venner om bord, der ville hjælpe ham til flugt, når skibet nåede Ostias havn. Det lykkedes ham at skubbe ruden på klem, og selv om han gøs ved tanken om det forslag, der blev stillet ham, forstod han, at det var hans eneste mulighed for at undgå silkesnoren — eller det, der var værre — ved sin hjemkomst.

Bylten med de lurvede klæder blev langet ind og skjult under en løjbænk. Han lyttede anspændt til de videre detaljer med hensyn til flugten.

Listende skridt døde lidt efter bort i natten, og Serverus sad skælvende og tænkte planen igennem

endnu en gang – og besluttede sig til at slå til. Så måtte han se, hvorledes han senere kunne bringe sig på fode igen.

Stilfærdigt gled galejen ind imod Ostias havneindløb. Den allerede for uger siden ankomne flåde lå aftaklet ved kajpladserne uden anden bemanning end det faste vagtmandskab. Ingen fanfarer modtog skibet, for det var for længst antaget for forlist. De lange årer blev trukket ind, og skibet lagde langsomt til kaj og fortøjede i det nattemørke havnebassin ved de store bronceringe i muren. Et par osende fakler og en let brise bar duften af mandeltrær i blomst med sig.

Lidt senere blev der liv. Havnemyndighederne indfandt sig ved meddelelsen om den ensomme galejs ankomst, og landgangen blev sat.

Skjult bag kastellet gav Virinius og Marcellus det aftalte signal til fangen. Kort efter sneg tre lurvede skikkelser sig ned ad de snørklede trapper og stiger til det underste dæk, hvor dyrepassere og kvægdrivere stønnede og snorkede i det lumre lastrum, der stank af stald og menneskelige uddunstninger.

Inden de tre mænd var nået helt ned, fortalte et plask i vandet dem, at tegnene på tribunen Tullius Serverus' rang og værdighed — den silkebræmmede toga og de øvrige insignier — nu flød af sted på havnekanalens mudrede vande.

En vagtpost vendte sig dovent og kikkede ned, men slog sig til tåls med, at det nok var en affalds-spand, der var blevet tømt udenbords.

Klempt sammen bag høballe og kornsække forsøgte tribunen og hans to redningsmænd at få lidt hvile før dagens komme, når det endelige slag skulle slås.

Serverus anstrengte sig for at få et glimt af sine hjælperes ansigter, men de sov allerede med de lasede kapper slynget over hovedet. Så faldt han selv i en tung slummer. Klirren af kæder og snerren fra dyrene i de svære tremmekasser var det eneste, der brød stilheden.

Næste morgen sydede havnen atter af liv. De øverste skibsofficerer var gået i land for at sende kurerer af sted til Rom med rapport om skibets forsinkelse og de forefaldne begivenheder om bord. Oksekærrer, læsset med rovdyrenes transportkasser, skramlede af sted over de toppede brosten. Elefanterne blev lænkede sammen og ført i land. Urolige stod de og hvirvlede støv op, baskende med de store øren. Så fulgte bøflerne, kamelerne, flokke af zebraer og næsehornene fra den øvre Nil, strudse og mange andre fremmedartede dyr fra de fjerne, afrikanske besiddelser. Tætte geledder af soldater holdt de mange nysgerrige på afstand.

Så kom fangerne fra de afrikanske felttog, svinglende lidt på benene efter det lange ophold i de skumle skibsrums, men med trodsige miner og stolt holdning — krigere, selv i nederlagets time...

Først hen imod skumringen indlod de tre sammensvorne sig på at prøve på at slippe i land. Virinius og hans søn havde slidt i det dagen lang, men lod Serverus ligge skjult så længe som muligt bag tjæretønder og tovruller. Stanken fra det halvrådnede rovdyrfoder, som sværme af spyfluer slog ned på, og støvet, der hvirvlede i tætte skyer, var ved at kvæle ham. Først da lastrummene var ved at være tomme, trak de hætterne sammen for ansigtet og fik ham lodset hen til landgangsbrætterne.

Med den sidste hjord fulgte de med ud og famlede sig i det svindende dagslys ned gennem en skummel smøge, hvor mørket omsider opslugte dem.

I en ussel rotterede af en havneknejspe blev Serverus endelig klar over, hvem hans redningsmænd egentlig var. Ingen af de tre lasede fremtoninger vakte opsigt, og ingen spurgte dem om noget, for klien-

En pose med klingende sestertier landede på gulvet foran Serverus.

tellet var en broget blanding af al verdens ros: Negere og halvblods, skulende arabere, grækere og galler — og endelig Roms eget bundfald af fallerede spekulanter, spillefugle og hele den underverden, der holdt til i kældrene under Roms strålende facade...

Serverus så sig fanget i en fælde. De hårde øjne i de to mænds ansigter fortalte ham alt om, hvad han havde i vente, hvis han ikke i et og alt føjede sig og fulgte deres anvisninger. Med rystende hånd tog han imod griffelen og begyndte at prente de meddelser, der blev dikteret ham, på vokstavlerne. Så blev hans eget signet trykket ham i hånden, og han satte

sit segl i det bløde voks og lænede sig tilbage med et udtryk af foregiven ligegyldighed.

Marcellus rejste sig, stak den ene af tavlerne under sin kappe og forsvandt i retning af havnen. Vagten bemærkede ikke den listende skikkelse, der sneg sig hen mod Serverus' kahyt og lydløst lagde tavlen på bordet foran løjbænken...

Først sent på natten vendte Marcellus tilbage. Serverus måtte følge med ud til den ventende kærre, der ad Via Appia bragte dem fra Rom til Capua.

Ved ankomsten til vingodset blev han anbragt i et udhus, en tidligere svinestald, og raslen af slåer og kæder fortalte ham med al tydelighed, at han var fange igen, og at hans vogtere ikke tog nogen chance.

Først et par måneder efter hørte han, hvad der i mellemtiden var hændt — og det af Virinius' egen mund. Han fik at vide, at vinbonden på ny havde henvendt sig i præfekturet med sin fordring og fået at vide, at Serverus havde begået selvmord ved ankomsten til Ostia. Tavlen med hans meddelelse om, at han agtede at tage sit liv, var blevet fundet på bordet i galejens kastel, og til yderligere bekræftelse var hans toga blevet fisket op af det skidne vand i havnebasinet. Derefter var hans bo sat under auktion og de forfaldne gældsposter, blandt andet Virinius', udredt heraf. Virinius betydede ham spottende, at han nu var en fri mand.

Ikke én af hans tidligere venner ville have genkendt senatoren Tullius Serverus i det magre fugleskræmsel, der langt om længe banede sig vej gennem de menneskefyldte gader for at opsøge grækeren Scyllos og søge hans hjælp.

Med et halvt forslagent, halvt foragtligt smil blev han modtaget af grækeren. Begærligt skyllede han det krus vin i sig, som Scyllos lod skænke. Et håb om hævn — hævn for enhver pris — brændte i ham.

Men Scyllos' iskolde stemme fik den flakkende flamme til at ulme og dø hen: — En død senator er ingen senator og ingen nytte til. Og er du ikke død, som du påstår, er du snart død alligevel. Det skal dine venner og fjender i Senatet nok sørge for, Serverus. Tag en ren toga på og opsøg dine tilhængere!

En pose med klingende sesterstier landede på gulvet foran Serverus. Skamrødmen fo'r ham i kinderne, men han stak dem ind under togaens folder og forlod Scyllos' hus. Efter et besøg i termene og endnu et par sprøjt vin af en gadehandlers vinsæk styrede han sine skridt mod Forum Romanum. Vinens kraft fik ham til at ranke sig. Han begyndte at stige op ad de mange trapper, han så ofte havde betrådt i sine velmagtsdage, mødt af venlige tilråb fra venner og navnlig fra folk, der ventede hjælp af ham.

Han smilede næsten sejrssikkert, da han tog de første trin ind i aulaen med de mange buster af senatorer. Han bøjede sig værdigt for den nye Cæsars statue, men havde glemt offerrogelsen.

Så standsede han med et ryk. Lige til højre stod en buste — hans egen buste! Han trådte et skridt nærmere og forsøgte med sammenknebne øjne at læse indskriften:

Tribun
Tullius Serverus
Medlem af det romerske senat
Død for egen hånd.

Han stod som lammet, havde ikke hørt de taktfaste skridt nærme sig. Ikke heller havde han bemærket, at Senatet lå øde hen. Det slog ned i ham, at der ingen samling var i marts måned.

Et par barkedede soldaternæver greb fat i ham og vendte ham brutalt mod udgangen. Forgæves forsøgte han at forklare, idet han pegede mod busten. Så trimlede han ned ad de hårde marmortrin med soldaternes hån latter skrattende i sine øren.

Serverus standsede med et ryk — foran sin egen buste!

P · E · R · L · E · N

Af CHAS. PACKARD

Tegninger af TH. LANGELUND

Øen var lille, frodig, tætbevokset med høje kokospalmer og grønt græs. Den lå nord for Deti på Sumatra i Malakka-strædet, og den lignede på afstand en klat grøn tang, som svømmede rundt i blå vand. Men de få malajer, der beboede den, holdt af den og kaldte den Guds ø, fordi den gavmildt gav dem, hvad de havde brug for.

Men Timor, der var amerikaner, havde et andet navn til den; han kaldte den Den blå Ø, fordi himlen og luften omkring den altid var blå.

Timor havde dog kun været i land på øen to gange. Første gang sammen med sin kompagnon Fernando, da de engagerede en dykker; anden gang af ren og skær nysgerrighed, og da var det, han traf Shima.

Shima var søster til Naru, dykkeren, de havde engageret. Hun var lige som broderen af ren malajisk afstamning, slank og gylden og smilende, med brede kindben, tykt, sort hår og store, mørke øjne. Hun havde været meget tjenstvillig og skaffet Timor en mængde billig frugt. Senere hen var hun taget med ud til skonnerten for at hilse på Naru.

Det var sket for et par dage siden. Nøjagtig ni og fyre timer, regnede Timor ud. Det var i grunden mærkeligt, at han ikke kunne få det pigebarn ud af tankerne; og allermest mærkeligt var det, at han sad og tænkte på hende nu, netop i det øjeblik, hvor Fernando med sin brede lab forsøgte at skjule den største perle, der sikkert nogen sinde var fundet i disse farvande.

Det var helt fjollet! Og havde det været for to dage siden, Fernando havde gjort det, ville han været fløjet lige i struben på ham. Men siden han havde været inde på øen og talt med Shima, var der ligesom kommet noget andet over ham; det var, som om han pludselig havde fået øjnene op for, at der fandtes andre værdier end penge og perler. Alligevel ville han ikke lade sig snyde af Fernando! Det var ikke et spørgsmål om penge, men det var et spørgsmål om retfærdighed!

I dage og uger havde de delt de lidelser og savn, der hørte perlefiskeriet til. De var blevet skoldet af solens stråler. De havde levet deres fattige liv i yderste afsavn, delt deres knappe proviant. De havde fra tidlig morgen til sen aften siddet under det interimis-

tiske solsejl på dækket og brækket muslinger op, så deres fingerspidser var blevet ømme som bylder.

Og nu, for et par minutter siden, havde Fernando fundet det, de hele tiden havde ønsket og håbet at finde: En stor perle, der skulle holde dem skadesløse for alle deres lidelser og savn.

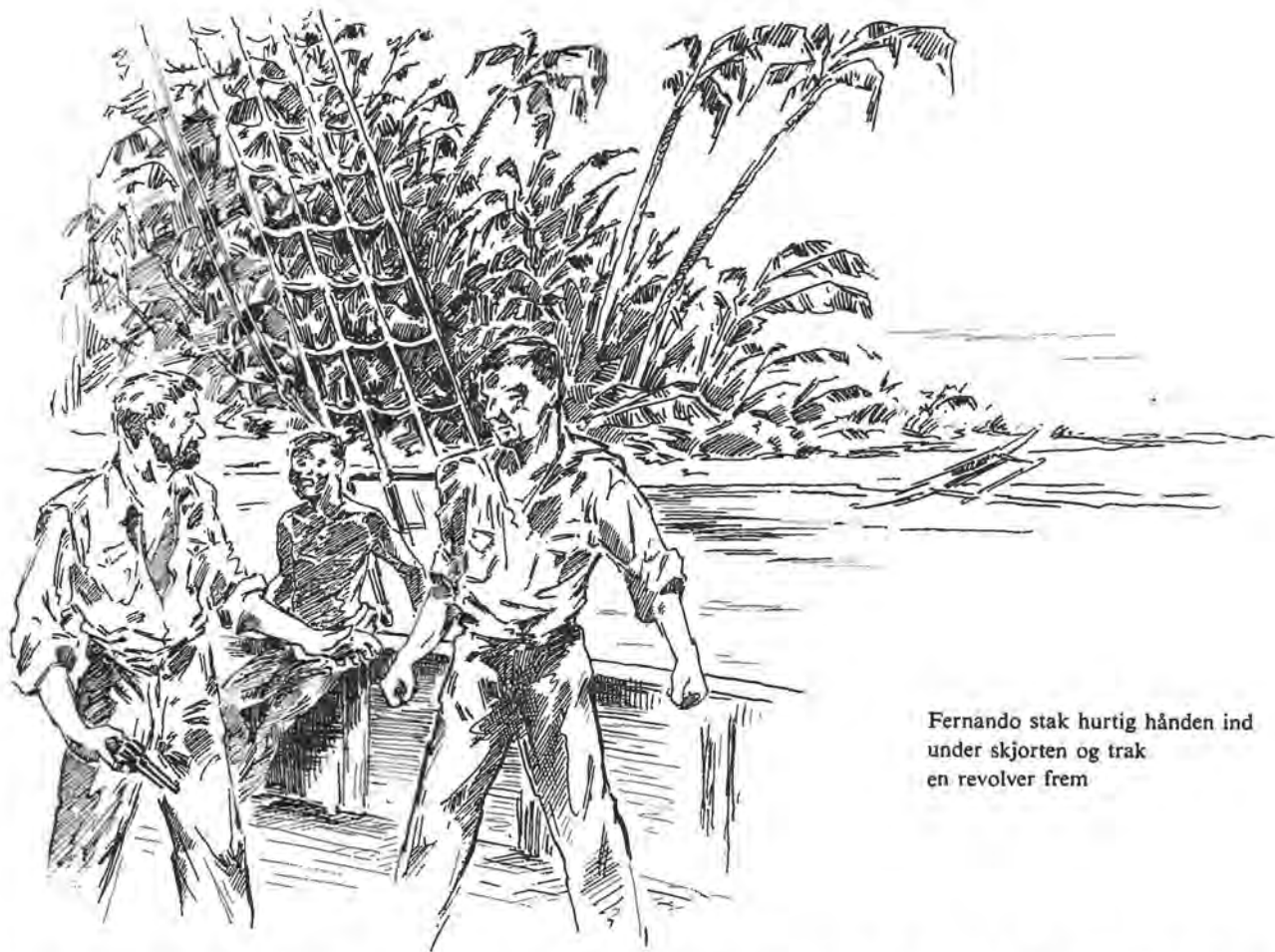
Og så ville Fernando, den lusede fyr, selv beholde den! Hvorfor skulle han ellers, da perlen pludselig faldt ud af muslingen, han arbejdede med, lynhurtigt sætte sin brede fod hen over den? Han troede måske ikke, at Timor havde set det, fordi han i det øjeblik, da perlen sprang ud af muslingen og ned på dækket, sad og rullede en cigaret. Men han havde set det! Han havde set perlen smukke form, det svagt, rosafarvede skær, som udstrålede fra den, og han vidste, at den var en formue værd.

Og nu, i stedet for at blive rasende og flyve op, sad han og tænkte på Shima. Det var latterligt, for hvad havde hun med denne sag at gøre? Det måtte være chok'et, der gjorde det. Det kunne selvfølgelig også godt være, at hun var dukket op i det psykologiske øjeblik for at give ham ballast, for at han ikke skulle foretage sig noget overilet.

Timor så ned på Fernandos store fod, der skjulte perlen, løftede øjnene og så hen på Naru, der stod et par meter bag Fernando og hvilede sig mod lønningen. Han var træt. Hele dagen havde han været i aktivitet, dykket og bragt hundreder af muslinger op. Han var en dygtig svømmer; det var et smukt syn at se ham glide gennem det krystalklare vand ned mod den gyldne havbund.

Timor gjorde en synkebevægelse; det var, som om han så Shima stå derhenne. Hun havde det samme blåsorte hår, samme holdning, samme smil.

Timor rynkede brynene. Hvad nølede han i grunden efter? Skulle han ikke tale med Fernando om den perle? Timor flyttede sig lidt på feltstolen og sparkede pludselig Fernandos ben højt i vejret. Og dér, midt på dækket, lysende og stor, lå perlen og skinnede i det begyndende tussmørke. Et kort øjeblik sad de to mænd og stirrede på den. Så kastede Fernando sig ned over perlen, greb den med venstre hånd, rykkede sig liggende baglæns, rejste sig og stak hurtigt højre hånd ind under skjorten og trak en revolver frem, idet han sagde:

Fernando stak hurtig hånden ind under skjorten og trak en revolver frem

— Du bliver, hvor du er, Timo! Perlen er min! Har du forstået? Det var mig, der fandt den, og alt det sludder om kompagniskab kommer ikke mig ved! Det var noget, du fandt på!

Timor sad ubevægelig; han tænkte: Den revolver har han hele tiden haft på sig! Han har ventet, at det skulle ske og derfor taget sine forholdsregler! Det beviser, hvilken kærling han er!

Timor følte, hvordan vreden kogte i ham. Han rejste sig. Fernando trådte et skridt tilbage.

— Bliv, hvor du er! sagde han. Du kommer ikke et skridt nærmere!

I det samme trådte Naru forskrækket ud fra lønningen. Fernando, der åbenbart troede, at han ville falde ham i ryggen, vendte sig hurtigt om og slog ham i dækket med revolveren.

Timor måtte beherske sig for ikke at springe løs på Fernando. Han så ind i hans store, skæggede ansigt med de små stikkende øjne, der glimtede farligt under de tjavsede, solsvedne bryn, og Timor var klar over, at blot han bevægede sig en smule fremefter, blev han skudt ned. Fernando var med ét blevet en yderst farlig mand, der var parat til at sprede død og ødelæggelse om sig, blot for at beholde perlen. Uden at gøre en bevægelse stod de to mænd og fastholdt hinanden med øjnene. Og alt syntes opslugt af en stor stilhed. Og tussmørket blev tættere og tættere.

Timor så, hvordan det krøb hen over havet. Han

knyttede hænderne og ønskede, at Fernando ville foretage sig et eller andet. Det var ham, der var begyndt, og det måtte også blive ham, som foretog det indledende skridt.

Pludselig opfangede Timor åreslag ude fra søen. Uden at vende sig vidste han, at det var Shima, der kom. Hele dagen havde han ventet hende og ønsket, hun skulle komme. Og her stod han nu uden at turde foretage sig noget, vogtet af en halvt sindssyg mand, der var blevet skør, fordi han havde fundet en perle.

Timor fugtede læberne og sagde:

— Fernando! Du gør hende ikke noget!

— Jeg vil ikke have hende om bord! sagde Fernando. Perlen er min! Hører du? Og ingen skal komme og stjæle den fra mig! Hej! råbte han til den unge, malajiske pige, der i en let kano kom roende gennem tussmørket. Forsvind! Vi har ikke sendt bud efter dig!

Shima, som åbenbart troede, det var hans spøg, vendte sig om i kanoen, vinkede og råbte til Timor:

— Hvordan går det? Jeg har frisk frugt med!

— Ro tilbage! råbte Timor.

Shima, som kun var en halv snes meter fra skonnerten, rejste sig forbavset op i kanoen. Hun havde kun et skørt på; et par røde hibiscusblomster var stukket om bag ørerne; hendes gyldne overkrop tegnede et fuldendt billede mod den mørknende tropehimmel — og hun var en ypperlig skydeskive for den skøre mand.

Timor råbte:

— Shima! Manden er gal! Forsvind!

Fernando begyndte pludselig at skyde. Hurtigt efter hinanden sendte han tre skud gennem kanoen, der øjeblikkelig begyndte at synke. Timor, der knapt ville tro sine egne øjne, så Shima springe op i forstavnen. Han ville råbe et eller andet til hende, men situationen var kommet så hurtigt bag på ham, at han ikke kunne få et ord frem.

Så så han Shima springe langt ud over kanoens ræling og begynde at svømme hen mod skonnerten. Han løb hen til lønningen og rakte en hånd ud mod pigen, som hurtigt nærmede sig. Da hun var henne ved skonnerten, greb han fast om hendes håndled, løftede hende indenbords og skubbede hende om bag sig.

I det samme så han Naru, der ellers havde ligget livløs hen, gribe Fernando om det ene ben, trække til, og Fernando gik omkuld med et brag.

Nu har vi ham! tænkte Timor og gjorde mine til at springe frem, da Fernando begyndte at skyde til højre og venstre. Shima og Timor kastede sig ned på dækket og kravlede hen til lugekarmen. Her blev de liggende tæt mod hinanden. Skuddene var hørt op, og stilheden var meget mærkbar. En evighed gik, hvor de ansigt til ansigt lå og lyttede ud i mørket, der nu var blevet uigennemtrængeligt.

Så hørte de en glidende bevægelse omme på den anden side lugekarmen. Det lød, som om én kom kravlende. Manden og pigen stirrede anstrengt hen langs lugekarmen. Nu var den kravlende lyd henne ved hjørnet; et hoved blev synligt, en arm fulgte, og en bredbladet kniv glimtede svagt. Manden og pigen slappede af; det mystiske, der kom kravlende, var Naru, Shimas bror. Lydløst bugtede han sig hen til Shima og Timor og hviskede:

— Ham crazy! Vi passe meget på! Ham blive skør af alt for stor perle!

— Hvor er han? hviskede Timor.

— Ham springe op og forsvinde! sagde Naru.

Timor rejste sig halvt op, men blev tvunget ned af Shima.

— Du bliver her! hviskede hun.

— Ja! sagde Timor. Han kunne mærke Shimas varme skulder mod sin, føle hendes hånd om sin nakke, og idyllen ville have været fuldendt, hvis der ikke havde stået en gal mand og luret ude i mørket med en revolver i hånden.

Timor lyttede anspændt, men hørte intet. Og så pludselig vidste han, hvorfor Fernando holdt sig passiv; han havde ikke flere skud i revolveren! Timor begyndte febrilsk at regne ud, hvor mange skud Fernando havde affyret. Han havde skudt tre gange gennem kanoen. Og da Naru havde væltet ham omkuld, hvor mange gange havde han da affyret pistolen? Var det ikke fire gange? Nej, fem! Fem gange? Ja, det var rigtigt. Og tre til fem gav otte. Fernandos pistol, der var af en almindelig kaliber, rummede sikkert ikke mere end otte skud. Men hvis nu den rummede

tolv? Fyren var måske durkdreven og havde gemt de sidste fire skud, indtil hans modstandere troede, at der var fred og ingen fare.

Timor gjorde sig lempeligt fri fra Shima, som klamrede sig til ham, og hviskede til Naru:

— Hold dig parat og giv mig en håndsregning, hvis det bliver nødvendigt!

Timor rejste sig og listede ud i mørket. Sagte sneg han sig op langs skottet til kahytten, stod stille ved spillet, gik lydløst hen langs den anden side, spejdede, foroverbøjede og med alle sanser spændt. Ved kabysen stod han et øjeblik og trak vejret dybt. Så listede han op langs forvandet, stod stille ved malerskabet og spejdede ind under bakken, der som en sort slugt indkapslede det kvælende mørke, der rugede derinde.

Han drejede sig lidt og fo'r sammen. Var der ikke nogen bag ved ham? Det forekom ham, at han havde hørt en svag lyd. Han vendte sig hurtigt, opfangede lige skyggen af en stor skikkelse; så var der noget tungt, der ramte ham oven i hovedet. Halvt bevidstløs sank han om på dækket og mærkede, at han blev slæbt hen til lønningen. Han kæmpede svagt imod, stønnede hæst som protest mod det, han instinktivt anede nu skulle ske. Så følte han, at han blev smidt op på lønningen. Et øjeblik hang han magtesløs med hovedet nedad mod vandet; så fik han et skub, og vandet lukkede sig om ham. Et par tyste ringe bredte sig ud over havet.

Timor sank. Slaget havde næsten lammet ham og sat ham i en underlig, uvirkelig tilstand, hvor han knapt nok anede, om han var levende eller død. Det kølige, mørke vand lukkede sig sammen om ham. Han gled længere og længere ned, følte ingen ting og var ligeglad.

Men pludselig vågnede selvopholdelsesdriften, det mystiske, mærkelige, der bor i mennesket, og som ikke nemt lader sig kue. Dybt udmattet begyndte han at bruge arme og ben og arbejdede sig sejt op til havoverfladen. Han fyldte begærligt lungerne med frisk luft og opdagede, at han kun befandt sig et par meter fra skonnerten.

Lydløst begyndte han at svømme hen mod ankerkættingen, der tegnede sig som en tyk, mørk streg ud fra skonnertens styrbordsside. Han var dødtæt, og flere gange svimlede det for ham. Han trak vejret besværligt og følte blodet fra såret i hovedet løbe i en klæbrig masse ned over sit ansigt. Det smertede i hans hoved, og en kvalmende mathedsfølelse tyngede ham nedefter. Arme og ben bevægede han mekanisk. Hvorfor han egentlig gjorde det, forstod han knapt nok selv. Men han fortsatte, holdt oppe af en eller anden usynlig magt.

Tungt pustende, med smertefortrukken ansigt, nærmede han hen til ankerkættingen og klamrede sig fast til den. Et øjeblik hang han og hvilede sig. Så begyndte han at kravle opefter, et arbejde, der, selv om han ikke havde været såret og svimmel, ville have krævet hans fulde styrke. Men trods alt vandt han stadig ter-

ræn og arbejdede sig møjsommeligt op ad det glatte jern.

Somme tider smuttede hans hænder og ben, så han var ved at rutsche ned igen. Så hang han et øjeblik som en død klump på det rustne jern og var ligeglad, om han blev hængende eller faldt ned. Men så var det mystiske der igen, livsflammen inde i ham, og han fortsatte, hivende sig opefter med hænder og fødder.

Nu var der kun en halv meter op til skonnertens overkant. Han så det i en tåge, men følte sig ikke syndeligt berørt af det, dertil var han for udmattet. Han arbejdede sig bare opefter, fik fat i skonnertens kant og hang et stykke tid og samlede kraft til den endelige, næsten overmenneskelige anstrengelse. Så hævede han sig op med opbydelsen af sin sidste rest af energi og kravlede ind på dækket.

Gispende, svimmel og dødtræt krøb han indefter... lige hen for fødderne af en stor skikkelse, der mørk og uheldsvanger stod plantet midt på dækket. Han behøvede ingen forklaring; han vidste, hvem de fødder tilhørte, og en dyb lede og afmagt kom over ham. Han havde ingen chance nu! Hans heroiske kamp for at komme tilbage til livet var omsonst. Han havde tabt!

Erkendelsen heraf gjorde ham tom og ligeglad. Og da Fernando med et spark vendte ham omkring og grinende pegede på ham med revolveren, blinkede han ikke engang, men tænkte i sin underlige, uvirkelige tilstand: Så var der alligevel tolv skud i revolveren; eller måske havde han ladet på ny? For selvfølgelig havde den skurk flere patroner, det havde han slet ikke tænkt på.

Han så op i revolverløbet og hørte Fernando sige:

— Du er en sej fyr, Timor! Jeg slog dig halvt ihjel og smed dig udenbords og troede, at du var ekspederet; og så dukker du op ad bagvejen, hva', din lumskede rad? Det er åbenbart perlen, der gør dig så levende! Men nu skal jeg perforere dig med denne her, og

når det er sket, vender du ikke tilbage mere! Stol på det!

Fernando hævede revolveren, og Timor tænkte: Om et sekund skyder han! Han så anstrengt bort fra revolverløbet... og fangede pludselig noget gyldent bag Fernando. Et sekund troede han, at han så syner. Men da så han pludselig en brun hånd, der hurtigt førte noget blankt opefter mod Fernandos skulder.

Det sidste, Timor så, før han besvimede, var Naru, der trådte ud af mørket. —

Timor vågnede ved daggry og så den første solstråle falde ind gennem den åbentstående kahytsdør. Forvildet rejste han sig i køjen og greb sig til hovedet, der var indbundet. Så faldt hans øjne på den malajiske pige, der sad på en feltstol ved siden af køjen. Han forsøgte et svagt hallo; men det blev kun til en gurglen i struben. Med en grimasse lagde han sig tilbage i køjen og smilede til Shima og var dybt taknemlig, fordi hun var der.

Hun smilede tilbage og rejste sig og lagde armen om hans nakke og førte et glas til hans læber. Han drak længe. Så opdagede han, da han var færdig med at drikke, at han gennem kahytsdøren kunne se øen meget tydeligere, end han plejede. De havde sejlet skonnerten nærmere øen, tænkte han og spurgte ikke, hvorfor de havde gjort det. Han glædede sig bare over det, for det var en smuk ø, og han kunne lide at ligge og se på den.

Så følte han, at pigen stak ham noget i hånden. Han så hurtigt på det, hun havde lagt i hans hånd og konstaterede, at det var perlen. Han lukkede øjnene og tænkte på Fernando, der var blevet skør, fordi han havde fundet den perle. Han tænkte på andre, som måske også ville blive skøre, hvis de fik fat i den. Han flyttede sig lidt og knipsede med en hurtig bevægelse perlen ud gennem køjet. Pigen kom med et lille udbrud; men da han så op på hende, stod hun og smilede til ham, som om intet var hændt.

Timor knipsede med en hurtig bevægelse perlen ud gennem køjet

Admiral for en uge

Det blodige mytteri i Sortehavet

Det er tit et tilfælde, om en historisk begivenhed skal mindes af eftertiden som en forbrydelse eller en helte-dåd. En gruppe russiske søfolk, der startede et af søhistoriens største og blodigste mytterier, var lige ved at blive nationalhelte, men blev dømt som forrædere.

Det var i sommeren 1905. Tiderne var alvorlige for det russiske kejserrige. I januar året i forvejen havde Japan åbnet krig mod Rusland uden krigserklæring. Japanerne indespærrede største delen af den russiske flåde i Port Arthurs havn. Russerne led flere nederlag, og den 2. januar 1905 kapitulerede Port Arthur efter hårde kampe.

Tragedien ved Tsushima

Allerede i oktober 1904 afsejlede den russiske Østersø-flåde på vej mod Østen. På Doggerbanken beskød russerne en mørk nat en engelsk trawler-flåde i den tro, at trawlerne var japanske torpedobåde. Men Østersø-flåden nåede frem. De russiske skibe var overgroet i bunden efter den lange rejse og burde have været i dok for bundskrabning. Begroningen nedsatte skibenes fartevne ganske betydeligt. Desuden var flere af de russiske enheder umoderne, og besætningerne trætte og mismodige.

I maj 1905 kom det til det for russerne tragiske søslag ved Tsushima i Korea-strædet. Den japanske flåde, der kommanderedes af admiral Togo, pulveriserede den russiske flåde, som var under kommando af Rozdestvenskij.

Krigen fortsatte i endnu nogen tid, men var faktisk afgjort efter søslaget ved Tsushima. Den russiske flåde var ødelagt. Krigen havde kostet Rusland milliarder af rubler og næsten 200.000 menneskeliv. Befolkningen følte sig underkuet og mishandlet. Skatterne var på grund af krigen

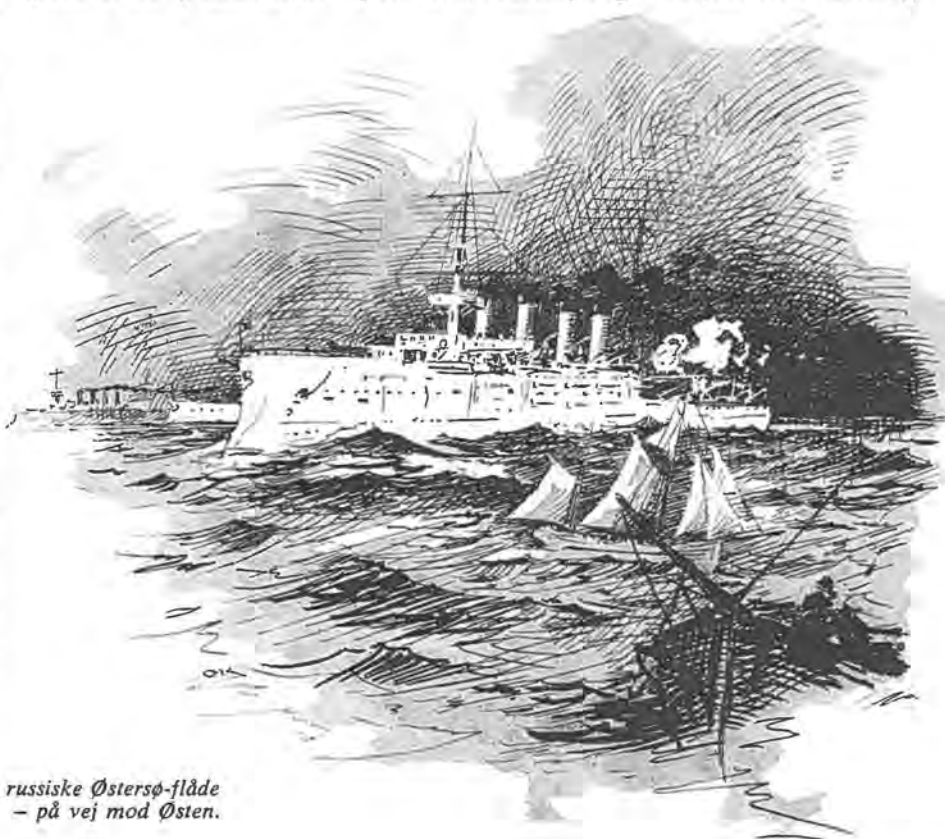
steget kolossalt, og tusinder, som ikke kunne betale, sad nu i de russiske fængsler. Navnlig var den menige rus-sers had vendt mod czarens kosakker, der havde foranstaltet massakrer på befolkningen i flere store byer. Folk som f.eks. Lenin og Trotsky opfordrede til revolution og blev hørt af mange menige både i hær og flåde.

En del af den russiske flåde eksisterede stadig, f.eks. Sortehavs-flåden.

Sultestrejke

Det var en skøn sommerdag i 1905. Ved øen Tendra ca. 40 sømil øst for Odessa lå slagskibet „Potemkin“ for anker. Dette skib — det største i Sortehavs-flåden — havde ca. 700 besætningsmedlemmer. „Potemkin“ skulle afholde skydeøvelser sammen med torpedobåden N 267. Det var lige kommet fra Odessa. Her havde skibet den 14. juni fået proviant om bord.

Besætningen var igennem lang tid blevet mishandlet under de kejserlige officerers lunefulde kommando. De fik dårlig mad, for lidt søvn, for megen eksercits og for mange hårde straffe som f.eks. rotting. Officererne var bange for den kommunistiske aktivitet og mente, at den jernhårde, ubarmhjertige disciplin var nødvendig.

*I oktober 1904 afsejlede den russiske Østersø-flåde
— på vej mod Østen.*

Mellem provianten, „Potemkin“ havde fået om bord, var et parti næsten uspiseligt kød. Det var fyldt med mider. Mens skibet nu lå for anker, fik mandskabet uddelt middagsrationerne, der bestod af tynd the, hårde beskøjter og det uspiselige kød. En matros ved navn Gregory Vakulintchuk og hans noget ældre kollega, Matushenko, havde forinden drøftet kødet. Matushenko opfordrede kammeraten til ikke at røre det, og rygget om kødets tilstand spredtes hurtigt blandt hele besætningen. Ikke én rørte den midefyldte mad, men nøjedes med at skylle beskøjterne ned med den tynde the.

Mandskabet blev kaldt til mønstring på dækket. Skibschefen, Golikov, havde forinden haft en konference med skibslægen Smirnov og dennes assistent, Golenko. Smirnov erklærede, at kødet var godt nok.

Besætningen fik at vide, at der kun var lidt spy på kødet. Det kunne bare vaskes bort med lidt eddike og vand. Chefen holdt en arrogant formaningsstale til besætningen og beskyldte den for at have læst for mange kommunistiske propaganda-skrifter. Han sagde, at folkene havde gjort sig skyldige i mytteri — i krigstid.

— De, der har besluttet sig til at spise kødet, træder et skridt frem! sagde han.

Kun nogle underofficerer og nogle få ganske unge lærlinge adlød ordren. Resten blev stående. Men så gav Golikov ordre til at alarmere det forhadte marinekorps. Endnu en halv snes mænd trådte et skridt frem.

Marinerne, der skulle afstraffe søfolkene, kom med påsatte bajonetter og ladte geværer. Golikov overlod nu kommandoen til sin næstkommanderende, Gilyarovsky, og gik selv ned om læ. Gilyarovsky var hadet som djævelen selv. Han var kold, hård og hensynsløs. Ved synet af ham trådte endnu flere et skridt frem.

Længe leve friheden . . .!

Der kom et ærgerligt blik i næstkommanderendes øjne. Det hele skulle ikke så gerne ende fredeligt. Han trængte til lidt ballade — til at se blod. Han slog et par af besætningen ned med knytnæveslag og lod marinerne tvinge resten til at blive stående. Ikke for mange måtte træde et skridt frem.

30 mand stod endnu tilbage, og de fik lov, ja, blev tvunget til at blive stående. Gilyarovsky havde mord i øjnene. De 30 mænd skulle skydes. De blev anbragt under en stor presenning, der blev surret fast forneden til mytteristernes ben. Marinerne skulle skyde ind i denne klynge. En præst begyndte at bede for dem, der skulle gå i døden.

Matushenko og Vakuintchuk var mod deres vilje blevet skubbet over mod de mange, som havde fået appetitten tilbage ved synet af den blodtørstige næstkommanderende. Nu stod de og betragtede klyngen af mænd under presenningen og marinerne med de hævede geværer.

— Stående færdig . . .! kommanderede Gilyarovsky.

— Skyd! råbte han lidt efter.

Marinerne stod ubevægelige. Ingen af dem ville skyde på de hjælpeløse søfolk under presenningen.

— Skyd, for helvede. . .! brølede næstkommanderende.

Matushenko løb frem mod marinerne og råbte til dem, at de ikke måtte skyde på deres kammerater. Ved lyden af hans stemme sænkede marinerne geværene.

Næstkommanderende var ude af sig selv af raseri. Men Matushenko fortsatte:

— Skyd ikke på jeres brødre, skyd på officererne. De vil skyde jer. Befri jeres kammerater. Gør jer selv frie. Længe leve friheden og revolutionen . . .!

Blodtørst

Søfolkene brød ud af geledderne og løb efter våben, mens de gentog ordene om frihed og revolution. Næstkommanderende greb et gevær fra den nærmeste mariner, der ikke ville udlevere det og derfor blev slået i dækket.

Gilyarovsky vendte sig nu mod Matushenko for at skyde ham. Men unge Vakulintchuk kom sin kammerat til hjælp og sprang ind på næstkommanderende. Vakulintchuk faldt om på dækket med et skud i brystet. Matushenko tog et gevær fra en mariner og skød på næstkommanderende, der trimlede ud over lønningen — stadig med mord i øjnene.

Besætningen gennemsøgte skibet for at få alle officerer frem. Nu havde blodtørsten grebet de menige. Nu skulle der hævnes. Skibschefen Goikov havde hørt skudene og prøvede at undslippe gennem et køje. Men han var for tyk. Så løb han op på dækket i håb om at nå frelst over til torpedobåden, som lå i nærheden. Men på dækket faldt han på knæ for sine bødler. Han bad om nåde, men fik i stedet tre skud gennem hoved og bryst.

Forfølgelsen af officererne fortsatte. Den ene blev skudt ned efter den anden. Flere af besætningen sprang i vandet for ikke at få mord på samvittigheden.

En løjtnant var gået ned i maskinrummet for at sprænge „Potemkin“ i luften. Han var ved at anbringe en bombe, da Matushenko nåede ned til ham. De stod nu over for hinanden med våben i hænderne. Matrosen opfordrede officeren til at redde livet ved at overgive sig. Men løjtnanten svarede med et skud fra sin revolver. Det var en forbier. Matushenko tog bedre sigte.

Et par maskinofficerer, der under vandet var svømmet over til slæbemålet, blev hentet tilbage. Der skulle jo nogen til at passe maskineriet. En ung løjtnant, den eneste overlevende navigator, blev sendt op på broen.

Skibslægen Smirnov forsøgte at begå selvmord i sin kahyt, hvor han blev fundet døende. Matushenko spurgte, om han havde et sidste ønske.

— Ja, lidt at drikke og spise, svarede lægen.

Matushenko lod servere noget af det fordærvede kød — med eddike til at skylle ned med.

— Drik og spis! kommanderede han.

Lægen nægtede og blev kastet i havet.

Torpedobåden ville flygte, men blev bragt tilbage ved kanonild fra „Potemkin“'s helt nye kanoner, som endnu ikke var skudt til. Torpedobådens officerer blev bragt om bord i slagskibet, og dens kejserflag blev halet ned og revet i stykker. I stedet hejstes som på „Potemkin“ det røde flag.

*Kosakkerne forsvandt
lige så hurtigt, som de var kommet.*

Bogtrykker Schmidt

Matushenko gav ordre til at sætte kursen mod Odessa, hvortil de to skibe ankom næste morgen. Krigsskibene med det røde oprørsflag vajende agter blev hilset velkommen af tusinder af Odessa-borgere. Skibene i havnen lod sirenerne høre, og på kajen dansede og sang tilskuerne i begejstring over det, der var sket. Alle følte, at kosakernes rædselsregimente nu var ved at være slut.

En bogtrykker ved navn Schmidt kom om bord og præsenterede sig sammen med sin halv-voksne søn. Han havde tidligere trykt pjecer og løbesedler, hvis indhold var rettet mod czarens regering. Orlogsgasterne kendte godt disse tryksager og havde læst mange af dem. Nu tilbød Schmidt sin tjeneste.

Matushenko bad ham holde udkig med alle troppebevægelser i og uden for Odessa og rapportere det om bord. Samtidig meddelte han, at han ville lade sin døde kammerat Vakulintchuk begrave som en helt i Odessa.

— Hvis der bliver ballade, skyder jeg byen i grus. Sig det til hæren, bad han.

Vakulintchuks bære blev opstillet i et telt på kajen. Tusinder defilerede forbi for at se martyren, der måtte dø, fordi han nægtede at spise det rådne kød, czaren lod servere for sine søfolk.

Befolkningen blev grebet af raseri mod regeringen og svor en dyr hævn. Mange gik ud for at skaffe sig våben. Andre begyndte at drikke sig mod til eller drak for at fejre revolutionen på forskud.

Senere på dagen erobrede oprørerne den lille kanonbåd „Vekka“, og to af Odessas regimenter lod meddele, at de stod på Matushenkos side, men at czar-tropper var på vej mod byen.

Odessa — en vanviddets by

„Admiral“ Matushenko tilbød de søofficerer, der ville slutte sig til ham, friheden. Kun to sagde ja, nemlig en søløjtnant Kovalenko og dr. Golenko. Løjtnanten gjorde det af sympati, mens lægen bare gjorde gode miner til slet spil.

Drikeriet og hævntørsten i land gav sig hen på aftenen voldsomme udslag. Plyndringer af forretninger var starten. Derefter begyndte horden at myrde løs og sætte

ild på husene. Flammerne forplantede sig hurtigt i blæsten, og snart var store dele af byen i brand. Men fest-rusen i land blev ikke dæmpet af den grund.

Flammerne nåede nu helt ned til havnen, og Matushenko gav ordre til at forhale. Lige i nærheden var flere skibe allerede i brand, og et af dem eksploderede med et brag, der rystede hele havneområdet.

Mens „Potemkin“ blev forhalet sammen med de to andre oprørsskibe, rykkede czarens tropper ind i byen og myrdede løs. Tårerne randt Matushenko ned ad kinderne, da han hørte lyden af kosakernes morderiske ild i gaderne. Han kaldte sine mænd sammen og spurgte dem, om de ville vælge nu. De fik valget mellem at sejle til Sebastopol og bede om czarens tilgivelse. De ville uden tvivl få den, hvis de gav op nu.

— Og hvis I skyder mig først, fortsatte han, vil I få en fin orden af czaren. Hvis I stadig holder med mig, får I sikkert en snarlig død.

Men ingen ville bede czaren om amnesti. Alle foretrak at kæmpe videre med „den røde admiral“. Og samme eftermiddag blev Vakulintchuk bisat i byen. Tusinder fulgte ham til graven. Men da Matushenko var på vej tilbage til skibet, blev han lettere såret under en voldsom maskingeværrild. Det var de regeringstro styrker, der havde åbnet ilden.

Da Matushenko nåede om bord, gav han ordre til at affyring af et par kanonsalver op i luften for at advare befolkningen og på den måde opfordre den til at flygte.

Derefter gav kanoneren Orloff ordre til at beskyde Odessas teater, hvor generalerne, deres stabe og kosakkerne holdt til. Orloff hadede kosakkerne og gik til opgaven med et grin. Snart tordnede kanonerne, men

teatret stod stadig uskadt. Manden, der ledede ildgivningen, hed Bedermeyer. Orloff mente, at manden med vilje gav forkerte ildleder-ordrer. Men Bedermeyer undskyldte sig med, at kanonerne var helt nye. Senere på dagen nedskød kosakkerne hundreder af mennesker, som hyldede Matushenko og hans mænd på kajen. Kosakkerne kom lynhurtigt og forsvandt lige så hurtigt. Da „Potemkin“ endelig havde kanonerne klar, var kosakkerne redet bort.

Sejr uden et skud

Næste morgen kom bogtrykker Schmidt og hans søn om bord. Schmidt meddelte, at tropperne trak langt-rækkende kanoner til byen, og at Sortehavs-eskadren var på vej fra flådebasen Sebastopol.

Matushenko besluttede at stævne eskadren i møde. Han var klar over, at den var kommet for at slå oprøret ned. Men han var klar til at tage kampen op.

Da skibet stod havnen ud, sprang en mand fra borde. Det var Bedermeyer, manden, der havde ledet den mislykkede kanonade mod teatret i Odessa. Han var altså en forræder.

Ikke længe efter fik man om bord i „Potemkin“ øje på eskadren med krydseren „Rotislav“ i spidsen.

— Stop, eller vi skyder! signalerede Matushenko.

Eskadren standsede op. Skibenes kanoner var i skudstilling, og der var blæst klart skib. Fra „Rotislav“ kom pr. signal opfordring til overgivelse. Czaren ville forbarme sig over oprørerne, hed det. Men Matushenko ville have admiralen om bord til forhandling. Skete det ikke, ville han ikke svare for følgerne.

„Potemkin“ og dens to små følgesvende satte kurs mod eskadren — parat til at skyde. Matushenko undrede sig over, at eskadren ikke åbnede skydningen. Pludselig var der én om bord på „Potemkin“, der råbte „Leve friheden“. Råbet blev besvaret af den store besætning om bord i et af eskadrens skibe. Admiralen blev bange for, at mytteriet skulle forplante sig til hele flåden og gav ordre til straks at sætte kurs mod Sebastopol. Et af skibene, „Georg Erobreren“, sluttede sig til oprørerne, halede czar-flaget ned og satte det røde flag.

Oprørerne vendte tilbage til Odessa, hvortil nye tropper var på vej. Stemningen om bord i „Georg Erobreren“ var ved at svinge over igen. Matushenko, der selv var for hæs til at tale, sendte dr. Golenko over for at tale besætningen til fornuft. Men Golenko, der havde sluttet sig til mytteristerne udelukkende for senere at tale czarens sag, gjorde kun ondt værre. Da Golenko var taget fra borde, stak „Georg“ af. Matushenko gjorde klar til forfølgelse og tvang skibet tilbage.

Admiralen blev matros igen

Matushenko var ikke længere så sikker i sin sag. Proviant og drikkevands-beholdning var næsten sluppet op,

og nye forsyninger kunne ikke fås i Odessa. Mange i byen opfordrede ham til at sætte kurs mod en anden havn. Til sidst gav han efter.

Da den oprørske flådeafdeling var afsejlet, ankom et lille skoleskib til Odessa for at slutte sig til oprøret. Men det var for sent. Og i Odessa betragtede man nu Matushenko som en forræder over for den sag, han havde kæmpet for. Ingen forstod ham. Byen følte sig svigtet.

Oprørerne fortøjede i rumænsk havn for at få proviant. Rumænerne ville ikke sælge — af frygt for czaren. De ville derimod garantere for oprørernes frihed og sikkerhed på rumænsk grund, hvis skibene blev leveret tilbage til den russiske flåde. Men Matushenko ville ikke bøje sig. Han prøvede med samme resultat i andre havne og fik at vide, at besætningen om bord i „Georg Erobreren“ havde overgivet sig og fået tilgivelse af czaren.

Den 22. juni gav Matushenko op. Oprørerne vendte tilbage til rumænsk havn, hvor det røde oprørsflag blev halet ned. Matushenko, der havde været admiral i en uge, trak atter i sit slidte arbejdstøj og søgte hyre om bord i et engelsk skib.

Den svigefulde dr. Golenko, en del underofficerer og 60 mand af besætningen vendte frivilligt tilbage til Sebastopol for at overgive sig. Resten blev i Rumænien, hvor staten havde garanteret for deres sikkerhed. Men russiske agenter fik dem arresteret og sendt om bord i det samme lille skoleskib, der var kommet til Odessa for at slutte sig til oprøret — et par timer for sent.

— — —
Og dermed sluttede mytteriet; men et nyt var under opsejling. I Sebastopol, hvortil fangerne blev bragt, vendte bogtrykker Schmidt fra Odessa på dem. Nu var han klædt som søløjtnant, og om bord i orlogsskibet „Panteyleymon“ hejste han nu det røde flag. Det lille skoleskibs officerer blev arresteret. Det røde flag kom til tops i det ene skib efter det andet.

Men snart efter blev de oprørske enheder beskudt fra batterierne i land. Oprørernes fanger blev anbragt om bord i krydseren „Ochakov“, der blev flagskib.

En time efter var „Ochakov“ vrug. Et frygteligt blodbad var i gang. „Løjtnant“ Schmidt og hans søn blev grebet af panik. Schmidt forlod sine venner uden et ord og sprang over bord.

Det andet mislykkede flådeoprør var forbi. Og nu kom dommens time. Schmidt og syv andre blev dømt til døden. 172 blev sendt til Sibirien. Resten fik czarens tilgivelse.

På det tidspunkt befandt Matushenko sig — som almindelig matros — et eller andet sted på havet, der havde gjort ham til flådechef for en uge. Han var fra-røvet alle illusioner.

Otto Ludwig.

SÆLHUNDEN

Ved
Svend Anker Jensen

efter en fortælling af
skibsfører Jens Jensen,
Svendborg

Illustreret af
Kjeld Simonsen

I faldet havde den flået sejlet
med sine skarpe kloer.

En dag i slutningen af august 1903 var den tremastede bramsejlsskonnert »Skjold« af Troense på vej sydpå gennem Lillebælt. Vejret var overskyet, og det blæste en frisk vestlig vind. Alle sejl var sat, og med vinden agten for tværs gjorde vi god fart, en god begyndelse på vor rejse; vi var i ballast på vej fra Assens til Finland for at laste træ til England.

Besætningen bestod af 7 mand, det sædvanlige antal for den størrelse skibe. Jeg var selv dagen før blevet påmønstret som matros; jeg havde ganske vist netop det år taget min styrmandseksamen, men manglede en del sejltid og søgte derfor med denne hyre at indhente det forsømte. Skipperen var en dygtig sømand og behagelig at arbejde for, men han havde en udpræget tilbøjelighed til at fortælle stærkt overdrevne historier om sine oplevelser til søs. De fleste morede sig over dem og tog dem ikke for mere, end de var; men på denne rejse var der påmønstret en styrmand, som havde svært ved at goutere disse pralerier. Det generede imidlertid ikke skipperen, tværtimod ansporede det ham kun til at smøre endnu mere tykt på.

I de følgende dage blev vejret bedre, og efter at vi havde passeret Bornholm, var vinden gået norden om til øst-sydøst, således at vi nærmest havde vinden foran for tværs op langs svenskekysten, og dér holdt den sig støt de følgende dage. Solen skinnede fra en skyfri himmel, det var ideelt vejr til at skrabe og male i, og vi blev da også sat i arbejde dermed. Den tredje dag hen på eftermiddagen begyndte vinden at fløve af, og i løbet af et par timer var det næsten blegt omkring os. Jeg stod på det tidspunkt til rors for om

muligt at få lidt styrefart på skibet, når der af og til viste sig lidt brise. Skipperen og styrmanden sad på ruftaget og talte sammen. Skipperen havde tændt sin langpibe og taget sig en skrå, nu var han lige oplagt til at fortælle en af sine jagthistorier. Og anledningen kom, da en måge slog sig ned på bramræen. Styrmanden spurgte, om ikke han havde lyst til at skyde den.

»Næ,« sagde han, »det skal være større vildt, før jeg vil ofre krudt på det. Havde det være en ørn, skulle jeg snart få pillet den ned«.

»En ørn?« spurgte styrmanden. »Har du nogen sinde skudt en ørn?«

»Ja, det kan du tro. For nogle år siden, da jeg var på vej fra Island til Arkangelsk med skuden her, lå vi en dag og krydsede sydpå i Hvidehavet. Vejret var diset med flov vind, og hen på eftermiddagen blev det tyk tåge og næsten stille. Selv om det ikke var sandsynligt, at der var noget skib i nærheden, satte jeg dog en mand i gang med tågehornet. Bedst som jeg stod og spejdede ud i tågen, hørte jeg pludselig en mærkelig susen i luften, sejlene begyndte at blafre, jeg blev næsten slået omkuld af et par kraftige vindstød. Så lød der en knagen oppe fra riggen, jeg så op, og hvad tror du jeg så? En ørn, min ven, en kongeørn! Den sad på skonnertsejlets gaffel, og var mindst sine 4 alen høj. Den så ned på mig med sine gule, ondsksfulde øjne, medens den borede sine kløer tværs gennem sejlet. Et øjeblik var jeg lammet af angst, men så tog jeg mig sammen og løb ned i kahytten efter min riffel, fik den ladet i en fart og løb så op på dækket igen.

Ørnen sad der endnu. I forbifarten lagde jeg mær-

ke til, at rørgængereren var faldet besvimet om; men ham var der ikke tid til at tænke på nu. Ørnen hvædede ad mig, gafflen gav sig faretruende, tovværk og taljer knagede. Jeg lagde riflen til kinden, tog omhyggeligt sigte — og skød. Ørnen svajede frem og tilbage, en rød blodplet viste sig på dens bryst, den faldt fremover, og en skærende lyd af sejldug, der blev flået, skar gennem luften. Så lød der et ordentligt bump, og ørnen lå død for mine fødder! Jeg nærmede mig forsigtigt. Skuddet og det øvrige spektakel havde hidkaldt besætningen; de samlede sig forbavset omkring den store fugl, og først nu så jeg, at den i faldet fuldstændig havde flået skonnertsejlet med sine skarpe kløer. Men ikke nok med det. Da vi ville fjerne den fra dækket, viste det sig, at den havde boret sine kløer så langt ned i dæksplankerne, at vi måtte udskifte en 3—4 planker for at få den løs!»

»Hvad gjorde I ved ørnen bagefter?« spurgte styrmanden skeptisk.

»Åh, — den smed vi ud til fiskene«, svarede skipperen ligegyldigt og spyttede skråen ud over rælingen; han kunne jo nok mærke, at styrmanden ikke troede på den historie; men efter et øjeblik tavshed fortsatte han:

»På vej tilbage med beg og tjære fra Rusland kom vi på næsten samme sted ud for en anden mærkelig oplevelse. Det var en klar sommerdag, og vi lå stille lige som nu. Jeg mente, det kunne være godt med en gang fisk til middag, så jeg fik fat i en hajkrog, satte en forsvarlig line i og anbragte et pund saltet flæsk som madding. Jeg firede linen ned i vandet, og da jeg var godt 30 favne nede, mærkede jeg noget, der rykkede. Der er bid! tænkte jeg og begyndte at hale ind; men så ophørte trækket i linen øjeblikkelig. Jeg firede ned igen, og atter var der noget, der nappede af kødet, kunne jeg mærke, men så snart jeg halede lidt ind, var der intet. Nå, så du vil narre mig! tænkte jeg, det skal vi nok ordne. Nu kaldte jeg mandskabet sammen og forklarede dem situationen. Vi riggede en talje op i vantet og skar linen igennem, og jeg instruerede et par af mandskabet om at give et hurtigt ryk, når jeg gav tegn til det. Atter firede jeg krogen ned, indtil jeg mærkede, det puslede ved kødet dernede. Tag bare for dig af maddingen, tænkte jeg. Jeg kunne ligefrem mærke, hvordan fisken, eller hvad det nu var, åd sig nærmere ind til krogen. Pludselig gav det nogle voldsomme ryk i linen. Øjeblikkelig gav jeg tegn til mandskabet om at hale ind. De to mand halede til af alle kræfter, men det gik så langsomt, at jeg tænkte på at bruge spillet. En overgang var linen dog helt slap, og vi troede, at vi havde mistet fangsten. Men med ét gav det et ryk, og linen stod skråt ud i vandet. De to mænd tumlede omkuld og gav slip, linen rovsede ud; lynsnart sprang jeg til og tog et par tårner om en pullert. Folkene kom til og hjalp mig med at hale ind. Langsomt gik det — men da vi havde slidt en lille times tid, kunne vi se noget bevæge sig nede i vandet. Det var en kæmpemæssig fladfisk, en skruppe. Så snart

den kom op i vandoverfladen, skød jeg den gennem hovedet, og med stort besvær fik vi den halet indenbords. Den var så stor, at den fyldte hele ruftaget her, hvor vi sidder, så der havde vi jo mad til hele besætningen i flere dage.«

Skipperen tav og skævede til styrmanden for at se, hvilket indtryk historien havde gjort på ham. Denne lod imidlertid ganske uimponeret, bakkede lidt på sin pibe og sagde så:

»Nå, var den ikke større? Jeg har engang været med til at fange en rødspætte, der var så stor, at hvis den blev lagt her på ruffet, ville den ha' nået ud til rælingen og frem over vandfadene.«

Med disse ord rejste han sig og gik hen til lønningen for at banke piben ud. I det samme kastede han et blik ned i vandet, og jeg kunne se, at det gav et sæt i ham. Han stirrede ned i vandet med et forbavset udtryk i ansigtet, rettede sig op, skævede til skipperen og mig, og da han bemærkede, at jeg havde set hans reaktion, gik han langsomt agterud og hvi-skede, idet han passerede mig: »Der er en sælunge om bagbord, men sig det ikke til skipper!«

Jeg nikkede som svar på, at jeg havde forstået ham; vi var begge klar over, at skipperen ville benytte sig af lejligheden til at demonstrere sin skydefærdighed, hvis han opdagede sælen.

Under alt dette sad skipperen og bakkede indædt på sin pibe, medens han mumlede: »Det er løgn, det er saftsuseme' løgn, så store rødspætter findes ikke«. Kort efter gik han, stadig mumlende, ned i sin kahyt. Nu var der fri bane, og både styrmanden og jeg gik hen til lønningen for at tage sælen nærmere i øjesyn. Den var der stadig, en halv voksen unge; den bevægede næseborene og så op på os med sine store øjne. Der er jo ikke mange afvekslinger på en sådan rejse, så det varede ikke længe, før hele besætningen, bortset fra kaptajnen, var optaget af at betragte dyret, og snart fandt vi på at fodre den, hvad der så ud til at bekomme den vel. Når skibet undertiden gjorde en smule fart, fulgte den med, og undertiden skrabede den på skibssiden, som ville den op til os.

Efter aftensmaden kom skipperen atter på dækket, men heldigvis opdagede han ikke, at vi havde fået gæster i form af sælungen. Forinden var vi blevet enige om, at han i hvert fald ikke skulle få lov at skyde dyret, om vi så skulle tage riflen fra ham. Nå, heldigvis faldt mørket på, og vi regnede naturligvis med, at sælungen ville forsvinde i nattens løb. Skibet lå stadig stille, ikke en vind rørte sig, en varmedis lå over vandet, men ovenover skinnede stjernerne klart. Det tydede på en kommende varm dag.

Næste morgen var min første tanke, om sælen stadig var der. Jeg afløste ved roret ved formiddagsvagten kl. 8, og et blik ud over siden bekræftede, hvad jeg havde anet. I den stille nat var vi ikke sejlet fra ungen — den befandt sig stadig i vandet om bagbord. Skipperen var kommet på dækket samtidig med mig, og jeg var klar over, at det ville blive svært at undgå, at han opdagede sælen i dagens løb, med min-

dre der snart kom vind. Det var der dog heldigvis ud-sigt til, idet en skybanke begyndte at trække op i sydvest. Men ville vinden komme, inden det var for sent?

Der gik en times tid, uden at der skete noget. Langt borte anedes en vindstribе på vej ned imod os. Mandskabet havde travlt med at skrabe og male, men over alle hvilede der en mærkbar spænding. Alle vogtede på skipperens bevægelser. Så skete det, vi frygtede: Sælen røbede sig selv. Den begyndte at plaskе rundt nede langs skibssiden. Skipperen studsede og gik så hen for at se, hvad det var, der skete dernede i vandet. Alle holdt op med at arbejde og fulgte opmærksomt skipperens bevægelser og ansigtsudtryk.

»Hvad pokker, en sæl!« udbrød han, stirrede et øjeblik på ungen og vendte så rundt og løb ned i kahytten. Ingen var i tvivl om, at han ville hente sit gevær og skyde ungen. Hele besætningen anbragte sig ud for det sted langs rælingen, hvor den befandt sig.

»Han skal ikke få lov at skyde«, sagde kokken og forsynede sig med en kofilnagle. Om han ligefrem havde tænkt sig at slå skipperen i dækket med den,

ved jeg ikke, men stemningen var helt og holdent på sælens side. Skipperen skulle ikke få lov at krumme et hår på dens hoved, hvis vi kunne hindre det. Et øjeblik efter kom han farende med geværet i hånden.

»Er den der endnu!« spurgte han, idet han løb hen til rælingen. Ingen svarede, men han opfattede slet ikke den truende stemning, der omgav ham. Medens han gav sig til at lade geværet, stirrede han ned på sælen, der med sine store øjne troskyldigt kikkede igen. Netop da geværet var ladet, og de nærmeste gjorde sig klar til at hindre drabet enten ved at skubbe til skipperen eller simpelt hen tage geværet fra ham, bemærkede vi en synlig forandring med ham. Langsomt sænkede han våbnet, og udbrød så: *»Jamen, det er jo kun en unge, den kan jeg ikke skyde!«*

Alle åndede lettede op. Skipper betragtede en stund sælen og gjorde ingen vrøvl, da kokken begyndte at smide sild ud til den — tværtimod hjalp han selv til. Kort efter havde brisen nået os, den tiltog hurtigt i styrke, og snart forsvandt sælungen agterude. Livet gik igen sin vante gang om bord.

»Det er jo kun en unge – den kan jeg ikke skyde«, sagde skipperen.

I Kongens klæder Fortsat fra side 23

en genstand og satte os hen i et hjørne for i fred og ro at nyde øllet. Der var fuldt hus i gæstgiveriet. Adskillige gæster begyndte at skumle over vor tilstedeværelse, men vi skænkede det ikke nogen opmærksomhed. Vi sad stille og roligt og nød vort øl. Men pludselig blev et par af gæsterne nærgående, så værten måtte skride ind og berolige gemytterne. Vi begyndte at blive urolige, da situationen blev mere og mere faretruende, og rejste os for at forlade stedet. Nogle af gæsterne ville følge efter, men værten skred ind og fik dem standset, medens den danske marine trak sig tilbage i god ro og orden til mere beskyttede områder. Næh, den tyske befolkning var ikke den danske stridsmagt venligt stemt, og nu da vi stod ene over for en knusende overmagt, måtte vi kapitulere og forsvinde ud af synsfeltet.

Den 11. juli stod mine kammerater og jeg på Dybbøl Banke og overværede det gribende historiske øjeblik, da de sønderjyske piger overrakte kongen det gamle danske flag.

Dagen var stille og varm. Vejene var overfyldt af mennesker, og man kunne ikke undgå at blive højtidelig og vemodig stemt i disse smukke og historiske omgivelser, som berører én lige stærkt, når som helst man vender tilbage til disse steder.

Nu er det jo sådan, at alt får en ende, og disse minderige dage fik også en afslutning. De tre torpedobåde fik ordre til at sejle ind i Flensborg fjord og lægge sig for anker ud for Kollund, hvor vi blev liggende et par dage. Senere gik vor færd videre nordpå, og den afbrudte provinsturné blev genoptaget.

To skibe Fortsat fra side 38

– Det må De selv om.

– Min kone har lige forklaret mig...

Jeg var endnu for vred og forurettet til at interessere mig for, hvad hans kone havde forklaret ham, jeg tænkte på alle de sprogløse blomster, jeg havde lært ham under vores løbetur, skulle jeg have kvittering for dem, kom jeg vist til at tilbringe den næste måned i en hospitals-seng, og det brød jeg mig ikke om. Jeg var på cykletur og min ferie lige begyndt.

– Hvorfor skal det absolut være cykletur? spurgte skipperen.

– Hvad ellers?

Nu var det mig, der var sen i opfattelsen; men skipperkonen spurgte, om jeg kunne lide medisterpølse, og det kunne jeg.

– Hvad betænker du dig så på? spurgte skipperen leende.

Jeg havde taget fejl af den fyr, ligesom han havde taget fejl af mig, men det slog vi en streg over. Den sommer var jeg jungmand på det gode skib „Håbet“. I magsvejr sad jeg på dækket og trillede en bold ind imellem knægtens hjulede ben, hvis jeg da ikke var optaget af at hjælpe hans mor med at lave mad eller hans far med at styre skibet. Den sommer lærte jeg en smule praktisk sømandsskab og at spille på trækharmonika.

Men „Håbet“ havde ikke spor at gøre med det skib, man var ved at bygge inde på værftet, ikke det aller-mindste, jeg syntes bare det var et smukt skib, derfor tegnede jeg det -, hvor tankerne så flakker om imens, er jeg ikke herre over.

Tegning af Søren Brunoe

produktion : Brdr. Bærentzen

Maleri af SØREN BRUNOE

Trawlere under Island

Båden er lastet, og vinden er føjelig,
fisken er sprællende, farten fornøjelig;
nu går maskinen sin liflige gang,
motoren synger sin ivrige sang:
Hjem til mutter, hjem til mutter, hjem!

Johan Skjoldborg.

